ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 1.

Ministeri Talvanne

20/1 1936

5000—12—35—5337

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. **Salainen.**

KIRJELMÄ n:o 18 - 5.

4/185 Sal. D. 36.

Tokio SSA 20 P:NÄ tammi KUUTA 19 36.

10/2.36

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

5 C 15

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 1:

Suomen ja Japanin kilpailu

vuoden 1940 olympialaisista.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 1.

Ministeri: Hugo Valvanne.

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 1.

Tokiossa 20 p:nä tammi kuuta 1936.

4/185 Sal. D -36.

10/2-36

Asia: Suomen ja Japanin kilpailu vuoden 1940 olympialaisista.

5 C15

Viime vuoden raportissani n:o 47 kerroin Japanin opetusministeriön suunnittelevan komiteaa, jonka tulisi koettaa saada vuoden 1940 olympialaiset kisat Tokioon.

Komitean perustavan kokouksen opetusministeri MATSUDA kutsui koolle viime joulukuun 18 päiväksi pääministerin virka-asuntoon. Kokoukseen oli kutsuttu nelisenkymmentä Japanin urheilu- ja julkisen elämän johtavinta henkilöä. Mainittakoon niistä muutamia: entisen šogunsuvun nykyinen päämies prinssi TOKUGAVA; parlamentin ylä- ja alahuoneen presidentit ja varapresidentit; kansainvälisen olympialaisen komitean kolme japanilaista jäsentä: kreivi SOJEDŽIMA, Roomassa oleva suurlähettiläs SUGIMURA ja hra KANO; Suomen Valkoisen Ruusun saanut Japanin amatööriurheilijaliiton varapresidentti HIRANUMA; Tokion pormestari UŠIZUKA ja valtuuston puheenjohtaja varakreivi MORI (jotka viimeksi mainitut, kuten viime vuoden raportissani n:o 8 kerroin, vuosi sitten kävivät luonani pyytämässä Suomen kannatusta Japanin ehdokkuudelle); keisarillisen, Vasedan ja Keion yliopistojen presidentit; rautatieministeri; Japanin kauppa- ja teollisuuskamarien liiton presidentti paroni GO;

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Lisäksi Opetusministeriölle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Japanin pankin päällikkö FUKAI; Japanin taloudellisen liiton presidentti TAKASIMA; ulkoministeriön sanomalehtiosaston päällikkö AMO ja matkailukeskusjärjestön johtaja DEN.

Kokouksen avasi opetusministeri huomauttaen mm., että parlamentin molemmat kamarit jo olivat hyväksyneet päätöslauselmat, joissa tehostettiin, että vuoden 1940 kisat oli koetettava saada Japaniin keisarillisen dynastian 2600-vuotisjuhlan yhteyteen. Sitten Berliinin-suurlähettiläs MUSAKODZI selosti Saksan nykyisiä valmisteluja ja ehdotti, että niitä pidettäisiin esikuvana Japanissakin. Opetusministerin ehdotuksesta päätettiin muodostaa "XII olympialaisten kisojen kutsukomitea" ja valittiin sen puheenjohtajaksi prinssi TOKUGÅVA. Puheenjohtajan ehdotuksesta päätettiin, että kaikki kokoukseen kutsutut, nekin, jotka eivät olleet voineet siihen saapua, merkittäisiin komitean jäseniksi. Tämä komitea tulee tästä alkaen tekemään kaiken voitavansa, jotta kansainvälinen olympialainen komitea tulisi antamaan kisat Japanin järjestettäviksi.

Samana joulukuun 18 päivänä amatööriurheilijain liitto päätti, että olympialaisstadion on rakennettava keskelle Tokiota Meidzi-temppelin lähellä olevalle urheilukentälle. Talvikisapaikaksi on alustavasti valittu Hokkaidosaarella sijaitseva Sapporo.

Viime vuonna matkusti kansainvälisen komitean jäsen kreivi SOJEDZIMA edustamaan Japania Oslossa pidettävässä kokouksessa. Hän pysähtyi Roomaan ehdottaakseen MUSSOLINIlle,

että Italia luopuisi ehdokkuudestaan. Roomassa SOJEDŽIMA kuitenkin vaarallisesti sairastui, joten suurlähettiläs SUGIMURAn oli suoritettava loppuun neuvottelut Roomassa ja edustettava Japania Oslossa. SOJEDŽIMAn oli palattava Japaniin, jossa hän on viime joulukuuhun asti sairastellut.

Joulukuusta asti on eri tilaisuuksissa toinen virallisessa asemassa oleva henkilö toisensa jälkeen ilmoittanut minulle, että SOJEDŽIMA, jota en ollut aikaisemmin tavannut, halusi tulla puheilleni. Näin ovat minulle ilmoittaneet mm. ulkoministeriön Euroopan ja Amerikan osaston päällikkö TOGO, Berliinin-suurlähettiläs MUŠAKODŽI, ulkoministerin sihteeri KIŠI ym.

Sopimuksen mukaisesti kreivi SOJEDŽIMA vihdoin tänään tuli luokseni lähetystöön viipyen täällä parisen tuntia. Ennakkovalmistelujen vuoksi olin huvitettuna odottanut, että hän mahdollisesti suorastaan ehdottaisi, että Suomi luopuisi ehdokkuudestaan. Niin ei kuitenkaan tapahtunut.

SOJEDŽIMA tahtoi nähtävästi tällä kertaa vain ottaa yhteyden Suomen edustajaan. Hän editti rauhallisesti Japanin kannan sanoen, että kisat tahdottiin tänne vuodeksi 1940 erikoisesti keisarillisen juhlan vuoksi. Jos Japani ei saisi näitä kisoja, ei se tulisi niitä enää myöhemmin pyytämään eikä ehkä voisi säännöllisesti lähettää joukkuetta Euroopassa pidettäviin kisoihin. Jos Suomi saisi vuoden 1940 kisat, Japani kuitenkin lähettäisi

Helsinkiin edustavan joukkueen osoittaakseen noudattavansa urheiluelämän kunnialakeja. Samoin hän ilmoitti, että jos kansainvälinen komitea Berliinissä päättää antaa kisat Suomelle, hän tulee kokouksessa heti päätöksen jälkeen pitämään puheen Suomen kunniaksi.

SOJEDŽIMA ilmoitti aikovansa, mikäli terveys sallisi, lähteä jo ensi keväänä matkalle neuvottelemaan kisojen saamiseksi Tokioon. Hän aikoi ennen Berliinin-kisoja käydä Yhdysvalloissa, Kanadassa, Englannissa ja Suomessa tapaamassa vaikutusvaltaisia henkilöitä.

Hugo Valvanne.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 2.

Ministeri Valvanne

22/1 1936.

2000—6—34 2355

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 28 - 6.

Tokio SSA 22 P:NÄ tammi KUUTA 19 36.

5 185 Sal. D 36.

VIITTAUS: N

17/2. 36

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

5 C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 2:

Japanin ulkoministerin

puhe parlamentissa.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 2.

Ministeri: Hugo Valvanne

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 2.

Tokiossa 22 p:nä tammi kuuta 19 36.

5 185 Pol. D 36.

13/2. 36

5 C 15

Asia: Japanin ulkoministerin puhe parlamentissa.

Japanin parlamentti, joka joulukuussa oli ollut koolla vain avajaisia ja virkailijain vaalia varten, kokoontui eilen varsinaisesti aloittamaan 68:tta työkauttaan. Hallitus, jonka tiedossa oli, että enemmistöpuolue, seijukai, aikoi esittää epäluottamuslauseen, oli kuitenkin päättänyt ennakolta hajoittaa parlamentin ja julistaa uudet vaalit. Niinpä, kun pää-, ulko- ja finanssiministerit olivat istunnossa esittäneet lausuntonsa, luettiin keisarillinen reskripti, joka määräsi parlamentin hajoitettavaksi.

Pyydän seuraavassa selostaa ja kommenteerata ulkoministeri HIROTAn puhetta, joka sisälsi yleiskatsauksen Japanin tämän hetken ulkopolitiikkaan. Puhe oli tällä kertaa tavallista pitempi ja suorasukaisempi. Mikäli olen kuullut, ulkoministeri sitä valmistaessaan oli kysynyt neuvoa mm. täällä parhaillaan lomailevilta suurlähettiläiltä: Lontoon MATSUDAIRAlta, Brysselin ARITAlta ja Berliinin MUŠAKODŽIlta.

Puheen alkuosa käsitteli taaskin Mantšukuota. HIROTA selitti, että tämän itsenäisyys oli itä-Aasian stabiliteetin välttämätön edellytys. Japani oli juuri suostunut

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

asteittain luopumaan sikäläisestä konsulilainkäytöstään. Yhteisten taloudellisten etujen valvomiseksi oli muodostettu taloudellinen sekakomitea.

Puheen tärkein osa oli se, joka koski Japanin Kiinan-politiikkaa. Hallitus oli tämän määritellyt huolellisesti harkittuaan. Tähän politiikkaan kuului kolme pääkohtaa.

Ensiksi Japanin ja Kiinan suhteet oli järjestettävä uudelleen siten, että Kiina luopui epäystävällisestä menettelystään ja ryhtyi yhteistoimintaan Japanin kanssa. Jos Kiina lakkaisi vehkeilemästä kolmansien valtioiden turvin Japania vastaan, oli Japani puolestaan valmis antamaan sille moraalista ja aineellista tukea.

Toiseksi oli Japanin, Mantšukuon ja Kiinan suhteet saatava lopullisesti säännöstellyiksi. HIROTA toivoi pian koittavan päivän, jolloin Kiina tunnustaisi Mantšukuon ja järjestäisi sen kanssa diplomaattiset suhteet. Siihen mennessä oli löydettävä jokin väliaikainen järjestely näiden kolmen maan kesken.

Kolmanneksi oli kommunismi nujerrettava Kiinassa. Kiina oli nähtävästi juuri tätä nykyä valittu kommunismin erikoiseksi toiminta-alueeksi, ja tämä liike oli siellä päässyt uskomattoman laajalti valtaan. Kommunismi vaaransi Kiinan sekä naapurisuhteita että sisäistä yhteiskuntajärjestystä. Japani oli valmis yhteistoimintaan Kiinan kanssa kommunismin tukahduttamiseksi.

HIROTA sanoi, että Kiinan hallitus oli ilmoittanut olevansa valmis neuvottelemaan Japanin kanssa tämän ohjelman pohjalla. Japani odotti, että Kiina eräiden sen ylioppilaspiirien agitaatioyrityksistä huolimatta pian valmistuisi ryhtymään näihin neuvotteluihin.

Tämä HIROTAn esittämä Kiinan--politiikka vaikuttaa jonkinverran yllättävältä. Onhan Kvantungin-armeijan toiminta viime vuoden aikana pohjois-Kiinassa huomattavasti kärjistänyt molempien maiden suhteita ja vahvistanut Kiinan natsionalistisien piirien Japanin-vastaista mielialaa. Tokiossa on kuitenkin äskettäin tapahtunut eräitä keskusteluja, joita olen selostanut viime vuoden raportissani n:o 52. Toisaalta on Japanin Šanghaissa oleva suurlähettiläs ARIJOŠI äskettäin neuvotellut TŠIAN KAI-ŠEKin kanssa, ja HIROTAn lausunnosta päättäen viimeksi mainittu ehkä tätä nykyä on pitänyt parhaana suostua harkitsemaan jonkinlaista sovittelua.

HIROTAn esitys lienee tulkittava siten, että Japanin hallitus on nyt päättänyt hillitä Kvantungin-armeijan oma-aloitteista toimintaa pohjois-Kiinassa ja siirtää Kiinan kanssa tapahtuvan välien selvittelyn taas diplomaattiselle pohjalle sekä odottaa vastapalvelukseksi Kiinalta myönnytyksiä. Se, mitä hän puhuu yhteistoiminnasta kommunismin nujertamiseksi, tarkoittanee suunnitelmaa, jonka mukaan Kiina nimenomaan myöntäisi Japanille oikeuden käyttää sotavoimiaan pohjois-Kiinassa. Huomattava on, että HIROTA ensimmäisen kerran suorastaan kehoittaa Kiinaa tunnustamaan Mantšukuon. En voi kuitenkaan välttää käsitystä, että HIROTAn esittämä

Kiinan-politiikka on ainakin tällä hetkellä hieman liian optimistinen.

Venäjää HIROTA puheessaan kosketteli varsin lyhyesti. Hän huomautti, että Japanin ja Mantšukuon puolustuspolitiikka oli kiinteästi yhtenäinen. Mantšukuon ja Neuvostoliiton rajan epäselvyys aiheutti valitettavan usein selkäkauksia. Sovjetin liikanaiset varustelut itä-Siperiassa ylläpitivät jatkuvasti levottomuutta sekä Mantšukuossa että Japanissa.

Lontoon laivastoneuvotteluista HIROTA lausui, että Japani oli vaatinut yhteistä, mahdollisimman alhaista laivastovahvuuden ylärajaa sekä hyökkäystarkoituksiin käytettävien laivojen tehokasta supistusta. Muut valtuuskunnat Lontoossa eivät kuitenkaan olleet näitä perusvaatimuksia hyväksyneet, olivat esittäneet niiden vastaisia ehdotuksia eivätkä olleet suostuneet tekemään yhteistä sopimusta edes ahtaammalla pohjalla. Senvuoksi Japanin valtuuskunnan oli ollut pakko poistua konferenssista. Huomattava oli HIROTAn lausunto, että Japani pysyen laivastopolitiikassaan edelleen "hyökkäämättömyys- ja uhkaamattomuus"-periaatteen kannalla ei aikonut ryhtyä laivastonrakennuskilpailuun, vaan oli edelleen valmis yhteistoiminnassa muiden valtojen kanssa toimimaan varustusten vähentämiseksi.

Ison-Britannian kanssa Japani ylläpiti perinteidensä mukaista ystävyyttä. Maantieteellinen asema määräsi Japanille ja Yhdysvalloille kummallekin oman toiminta-alueensa; sen vuoksi oli mahdotonta, että nämä molemmat

maat joutuisivat selkkaukseen keskenään. (Viimeksi mainittu huomautus lienee tarkoitettu osoittamaan, että Japani käsittää itä-Aasian "noli me tangere"-alueekseen.)

Ulkomaakaupan alaa HIROTA kosketteli lyhyesti. Japanin taloudelle oli välttämätöntä, että raaka-aineen hankinta-alueet ja valmiiden tuotteiden markkinat olivat sille turvatut.

Presidentti ROOSEVELT oli tammikuun 3 päivänä kongressille antamassaan julistuksessa maininnut, että oli kansoja, jotka etsiessään uusia alueita kaupalleen ja väestölleen olivat uudestaan turvautuneet miekan lakiin ja mielettömästi luulottelivat, että niillä oli jokin erikoinen lähetystehtävä ja että muiden kansojen oli alistuttava niiden valtaan. Tämä viittaus oli ilmeisesti osoitettu, jos tosin parille muullekin maalle, myös Japanille.

Tähän viittaukseen HIROTA puheensa lopussa vastasi hänkään nimiä mainitsematta. Hän sanoi valittavansa, että muualla oli valtiomiehiä, jotka pyrkivät ulkopuolisille tyrkyttämään käsityksiään siitä, miten maailmaa oli hallittava, ja pitivät toista mieltä olevia rauhan rikkojina. Maailman rauha perustui kuitenkin kunkin maan velvollisuuksien, pyrkimysten ja kulttuurin oikeaan arviointiin. Japani oli vahvistanut vanhaa sivistystään sulattamalla siihen viime aikoina lännestä tuotua tiedettä ja taitoa. Nyt oli tullut Japanin aika viedä muihin maihin omaa kulttuuriaan.

Tähän uhman henkeen päättyi puhe, jonka johtavana henkenä näyttää olevan käsitys, että Japanilla on juuri lähetystehtävänä olla koko itä-Aasian määräävä isäntävaltio.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 3.

Ministeri Valvanne

27/1 1936.

6000—6—34 2355

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

7 185 Yal. D. 36.

KIRJELMÄ n:o 34 - 8.

Tokio SSA 27 P:NÄ tammi KUUTA 19 36.

17/2-36

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

5 C15

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 3:

Japanin Helsingin-lähetystö.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 3.

Ministeri:

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 3.

Tokio ssa 27 p:nä tammi kuuta 19 36.

7/185 Sal. 36.

Asia: Japanin Helsingin-lähetystö.

12/2-36

5 C/5

Kuten viime vuoden raportissani n:o 51 kerroin, hallitus on päättänyt, mikäli parlamentti myöntää tarvittavat varat, kuluvan vuoden aikana perustaa Helsinkiin itsenäisen lähetystön.

Mainitsin samassa raportissa, miten kuuluvaksi ulkoministeriön tiliosaston päällikkö arveli ylimääräisen menoarvion asianomaisen kohdan tulevan. Se alkuperäinen luonnos, johon hänen lausuntonsa perustui, sai kuitenkin toisen, tarkemmin spesifioidun muodon. Parlamentille jätetyssä lopullisessa menoarviossa on seuraava momentti:

"Lähetystön perustaminen Suomeen..... ¥ 69,000."

(1 jen vastaa nykyään noin 13 markkaa 40 penniä.)

Kuten olen kertonut, tarkoittaa tämä määräraha huoneisto- ja tarverahaa kuuden kuukauden ajaksi. Palkkamäärärahoissa ei uuden lähetystön perustaminen tule näkyviin, koska ne osoittavat vain eri diplomaattiluokkien palkkaa, mutta eivät ole jaoitellut asemapaikkojen mukaan.

Kuten toisessa yhteydessä olen raportoinut, parlamentti hajoitettiin tämän kuun 21 päivänä ensimmäisen varsinaisen istuntonsa aikana.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Kun pari päivää sitten tapasin ulkoministeriön henkilöjaoston päällikön HIDAKAn, kysyin häneltä, miten Helsinkiin perustettavan lähetystön nyt kävi.

HIDAKA huomautti, että kun vaalien jälkeen parlamentti ehkä jo keväällä kutsuttaisiin koolle, sille jätettäisiin uusi ylimääräinen menoarvio. Hän sanoi luulevansa, että vaikka vaalien jälkeen muodostettaisiin uusi hallituskin, tämä menoarvio tulisi pääasiallisesti olemaan samanlainen kuin vasta hajoitetulle parlamentille jätetty ylimääräinen budjetti. Viimeksi mainittu perustui näet armeijan ja laivaston sekä muiden intressipiirien vaatimusten yhteensovitteluun, jonka aikaansaaminen oli ollut niin vaikea, että uusikaan hallitus tuskin rupeaisi tätä vyyhtiä purkamaan. Kun erikoisesti ulkoministeriön suhteen aina koetettiin ylläpitää kontinuiteettia, ei HIDAKA luullut, että ainakaan sen budjettia enää muutettaisi. Helsingin-lähetystön perustamiseksi oli ollut tärkeintä saada finanssiministeriön myöntymys. Kun se kerran oli saatu, oli lähetystön aikaansaaminen tosiasiallisesti ratkaistu.

HIDAKAn lausunto piti siis yhtä sen kanssa, mitä varaulkoministeri ŠIGEMITSU joulukuussa minulle sanoi (ks. viime vuoden raporttia n:o 51).

Muuten HIDAKA minulle tehosti, että lähetystön perustamista koskevaan päätökseen oli erittäin suuresti vaikuttanut se, että Suomi oli perustanut Tokioon ministerin viran. Samaa olivat minulle jo aikaisemmin huomauttaneet varaulkoministeri ja eräät muut ulkoministeriön virkamiehet, vaikka en ole tullut sitä maininneeksi.

Japanilaiset ovat ena erinomaisen tarkkoja huomaavaisuudessa.

Hugo Valvanne.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: S

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 4.

Ministeri Talvanne

28/1 1936

6000—6—34 2355

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 44 - 11.

Tokio SSA 28 P:NÄ tammi KUUTA 19 36.

11/186 Pal. D -36.

VIITTAUS: N 2/3 - 36

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

5 C 13

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 4:

Japani ja Saksa.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 4.

Ministeri: Hugo Wallenius.

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 4.

Tokio ssa 28 p:nä tammi kuuta 1936.

11/186 Sal. D -36.

2/2-36

Asia: Japani ja Saksa.

5 C15

Olen raporteissani silloin tällöin kosketellut huhuja, jotka väittävät Japanin ja Saksan joko jo solmineen tai valmistavan jonkinlaista liittoa. Nämä uutiset ovat sitkeähenkisiä ja saattavat tämän tästä maailman lennätinten langat ja langattomat värähtelemään.

Tämän kuun 13 päivänä Tokion lehdet julkaisivat laajoja sähkösanomaselostuksia MOLOTOVin Moskovassa toimeenpanevan kekuskomitean avajaisistunnossa pitämästä puheesta. Näiden selostusten mukaan hän olisi mm. sanonut: "Äskettäin tuli julkisuuteen tietoja, jotka koskivat Japanin ja Saksan välillä tehtyä sotilassopimusta ja Puolan suhtautumista siihen. Meidän mielestä ei näissä tiedoissa ole mitään yllättäävää".

Samana päivänä minulla oli lähetystössä päivälliset, joiden päävieraana oli ulkoministeri HIROTA. Päivällisen jälkeen lähetystönharjoittelija KALA sattui lähellä olevana kuulemaan erään keskustelun, jota pyydän selostaa.

HIROTA, Saksan suurlähettiläs von DIRKSEN, Yhdysvaltain suurlähettiläs GREW ja Kanadan ministeri Sir Herbert MARLER olivat istuutuneet yhteen ryhmään. Heidän keskustelunsa kuluessa oli tullut esille MOLOTOVin puhe, ja von DIRKSEN

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

oli sen johdosta huomauttanut, että Venäjän johtomiehet olivat viime vuosina säännöllisesti joulun aikaan esittäneet väitteitä Saksan ja Japanin kesken tehdystä sotilasliitosta. HIROTA oli samassa yhteydessä kertonut, että Neuvostoliiton suurlähettiläs JURENEV joka kerta hänen luonaan käydessään tiukkaa tietoa tuollaisesta sotilasliitosta. HIROTA oli hymyillen lisännyt, että hän ei ollut koskaan antanut JURENEVille selvää, ei myönteistä eikä kielteistä vastausta, vaan oli antanut tämän tahallaan pysyä epätietoisuudessa. KALA oli sekä HIROTAn että von DIRKSENin puheenvuorojen sävystä saanut sen käsityksen, että liittohuhut olivat mielikuvituksen tuotetta.

Tätäläisen agentuuriuutisen mukaan lontoolainen MORNING POST on tämän kuun 20 päivänä Berliinin-kirjeenvaihtajansa tiedoituksen nojalla väittänyt, että Japanin ja Saksan hallitusten edustajat olisivat kuluvan tammikuun 4 päivänä Tokiossa allekirjoittaneet keskinäistä avustusta (mutual assistance) tarkoittavan sopimuksen.

Tavatessani tänään suurlähettiläs von DIRKSENin kysyin, mikä se hänen allekirjoittamansa sopimus oli. Hän vastasi, että MORNING POSTin uutinen oli ehdottomasti perää vailla. Mitään sellaista sopimusta ei ollut tehty.

von DIRKSEN vakuutti, että Saksan ja Japanin liittoutumista koskevat huhut perustuivat pääasiassa sovjetlähteisiin. Neuvostohallituksellahan piti aina olla omalle yleisölle esitettävänä ulkomaisen vihollisen uhka, ja tätä nykyä olivat, kuten tunnettua, Saksa ja Japani tähän tarkoitukseen sopivia peikkoja. Ennenkuin toimeenpaneva keskuskomitea oli Moskovaan kokoontunut, oli siellä taas pidetty tarkoituksenmukaisena el-

vyttää liittoa koskevia huhuja, ja MORNING POSTin uutinen oli sekin nähtävästi Moskovan kaikuja.

von DIRKSEN vakuutti minulle, niinkuin hän aikaisemminkin on tehnyt, että Saksan ja Japanin välillä ei kerta kaikkiaan ollut mitään salaista liittoa. Sen sijaan molempien maiden sotalaitokset ylläpitivät ystävällisiä kosketuksia keskenään.

Parhaillaankin oli Saksaan komennettuina useita japanilaisia upseereita, jotka tutkivat Saksan armeijan teknillisiä varustuksia.

Ehkä minun on syytä lopuksi mainita, että tammikuun ensimmäinen viikko on Japanin valtion virastoissa vuoden ainoa useampipäiväinen loma-aika. Tammikuun 4 päivänä olisi senvuoksi äärimmäisen vaikeata saada ulkoministeriä ja hänen virkamiehiään virastoon sopimuksia allekirjoittamaan.

Hugo Valvanne.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 5.

Ministeri Talvanne

29/1 1926

5000—6—34 2355

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 47 - 13.

Tokio SSA 29 P:NÄ tammi KUUTA 19 36.

12 186 Pol. D - 36.

VIITTAUS: N

2/3 - 36

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

5 C 15.

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 5:

Japanin keisaria koskeva

väärä huhu.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 5.

Ministeri: Hugo Valvanne.

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 5.

Tokio ssa 29 p:nä tammi kuuta 19 36.

Asia: Japanin keisaria

koskeva väärä huhu.

12 186 Sal. D - 36.
2/3 - 36
OSASTO
5 C 15

Viimeksi saapuneissa Suomen lehdissä on julkaistuna Suomen Tietotoimistolle Tukholmasta joulukuun 27 päivänä lähetetty sähkösanoma, jonka mukaan Tokion asukkaita olisi säikähdyttänyt Japanin keisaria vastaan edellisenä päivänä tehty "attentaatti-yritys". Uutisen mukaan keisarin ajaessa parlamentin avajaisiin eräs mies oli tunkeutunut poliisiketjun läpi, ja paketti kädessään juossut keisarin vaunuja kohti. Henkivartioston sotilaat "iskivät hänet kuitenkin maahan ennen kuin hän oli ehtinyt keisarin luo".

Japanin viranomaisten antamien tietojen mukaan tapahtui mainitussa tilaisuudessa seuraavaa:

Keisarin poistuessa parlamentin avajaisista eräs mies käärö kädessään todella tunkeutui poliisiketjun läpi, mutta tuli sitten heti pidätetyksi. Poliisitutkinnossa kävi ilmi, että mies oli pohjois-Sahalinista kotoisin oleva japanilainen Hidedži KOIDE ja että käärö sisälsi keisarille osoitetun anomuksen.

Miestä vastaan on nyt nostettu oikeudessa syyte anomuksien jättämistä koskevan lain rikkomisesta.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Pohjois-Sahalinilla on pieni määrä japanilaisia uudisasukkaita, jotka toimivat siellä Japanin ja Venäjän kesken tehtyjen sopimusten turvin. Jotkut näistä uudisasukkaista olivat eri japanilaisille virastoille osoittaneet asemaansa koskevia anomuksia, ja kun toivottua vastausta ei ollut tullut, oli yksi heistä päättänyt yrittää esittää anomuksen keisarille itselleen. Monissa piireissä Japanissa on vallalla sellainen käsitys, että keisari taivaan poikana järjestäisi kansan olot kaikin puolin täydellisiksi, mutta että keisaria ympäröivät virkamiehet ja neuvonantajat eivät esitä hänelle asioita oikealla tavalla. Senvuoksi silloin tällöin sattuu, että keisarille täysin lojaalinen alamainen yrittää luvattomasti päästä yhteyteen hänen kanssaan. Keisaria luonnollisesti suojellaan tällaisilta häiriöiltä.

Todellisuudessa ei mainittuna päivänä siis tapahtunut mitään atentaattia keisaria vastaan eivätkä Tokion asukkaat mitenkään säikähtäneet yksinkertaisen kansanmiehen esiintymisen johdosta. Joku ulkomaalainen kirjeenvaihtaja vain taas sai aiheen asiattomaan hälytykseen.

Kerroin tänään hoviministeriön osastopäällikölle JAMAGATAlle, joka joulukuun 26 päivänä oli kuulunut keisarin seurueeseen, että Euroopan lehdissä oli ollut tapahtumasta uutinen. JAMAGATA oli kovin ihmeissään. Hän sanoi unohtaneensa koko välikohtauksen eikä arvanneensa, että sellaisesta mitättömästä asiasta sähkötettäisiin ulkomaille.

Hugo Valvanne.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: S

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 6.

Ministeri Valvanne

30/1 1936.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

KIRJELMÄ n:o 49 - 14.

Tokio SSA 30 P:NÄ tammi KUUTA 19 36.

9 186 Sal. D 36.

VIITTAUS: N 20/2.36

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

5 C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 6:

Suomen ja Japanin kilpailu vuoden 1940 olympialaisista. II.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 6.

Raportit 4 ja 5 on postitettu Kanadan kautta, mistä lähetystö varmuuden vuoksi huomauttaa.

Ministeri: Hugo Valvanne

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 6.

Tokio ssa 30 p:nä tammi kuuta 1936.

9/186 Sal. D -36.

Asia: Suomen ja Japanin kilpailu

20/2.36

vuoden 1940 olympialaisista. II.

5 C15

Tammikuun 23 päivänä oli täkäläisissä lehdissä julkaistuna uutinen, joka kertoi kansainvälisen olympialaisen komitean puheenjohtajan kreivi de BAILLET-LATOURin saapuvan Jokohamaan ensi maaliskuun 20 päivänä. Uutisen mukaan hän viipyisi täällä kolmisen viikkoa ja tulisi sinä aikana tutustumaan niihin valmisteluihin, joita Japanissa on tehty siltä varalta, että vuoden 1940 olympialaiset kisat saadaan tänne. Kreivin matkan toivottiin vaikuttavan ensi kesänä Berliinissä tapahtuvaan näiden kisojen isäntämaan valintaan.

Kun tämän kuun 24 päivänä kävin kansainvälisen olympialaisen komitean japanilaisen jäsenen kreivi SOJEDŽIMAn luona vastavierailulla, hän kertoi de BAILLET-LATOURin saapuvan tänne Tokion pormestarin kutsusta. Pormestari oli asiasta ensin neuvotellut SOJEDŽIMAn ja muiden urheilujohtajien kanssa. SOJEDŽIMA sanoi minulle avomielisesti heidän ensin epäröineen, koska he pelkäsivät, että kutsun lähettäminen ehkä ei olisi aivan reilua ("fair"). Kun kansainvälisen komitean puheenjohtaja ei kuitenkaan koskaan ole käynyt itä-Aasiassa, tultiin neuvotteluissa siihen tulokseen, että hänet saattoi tänne

JAKELUOHJE:

Tavallinen ja lisäksi

Opetusministeriölle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kutsua.

En muista kuulleeni, olisiko de BAILLET-LATOUR käynyt Suomessa. Jos hän ei ole käynyt, pyydän alistaa Suomen urheilun johdon harkittavaksi, eikö olisi syytä kutsua häntä Suomeenkin ennen ensi kesän olympialaisia. Ymmärtääkseni hänen olisi vaikea kieltäytyä kutsusta, kun hän kerran saapuu Japaniin. Mikäli hän käy vain Japanissa, jossa hänet luonnollisesti otetaan vastaan mitä vieraanvaraisimmin, eikä ole henkilökohtaisesti tutustunut Suomeen, voi hänen olla vaikea pysyä täysin tasapuolisena. Ja puheenjohtajan vaikutus kansainvälisessä komiteassa on epäilemättä huomattava.

Muuten SOJEDŽIMA sanoi, että Japanin urheilun johtavat miehet ovat tarkasti koettaneet arvioida Berliinin-kisojen sijoitusta. Huolellisten laskelmien perusteella he olivat tulleet siihen tulokseen, että yleisurheilun ensimmäisellä sijalla tulee pysymään Yhdysvallat ja toisella Suomi. Kolmannesta sijasta he otaksuivat Japanin tulevan kilpailemaan Ison-Britannian kanssa.

Urho Kaleva

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan Lähetystön raportti n:o 7.

Ministeri Valvanne.

25/2 1936.

6000—6—34 2355

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. **Salainen.**

KIRJELMÄ n:o 70 - 21.

Tokio SSA 25 P:NÄ helmi KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N 21/3.36

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: **Raportti n:o 7:**

Japanin parlamenttivaalit.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 7.

Ministeri: Hugo Valvanne.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 7.

Tokio ssa 25 p:nä helmi kuuta 1936. 13186 Pol. 36

21/3.36

Asia: Japanin parlamenttivaalit.

5 C15

Viime vuoden raportissani n:o 21 esitin yleiskatsauksen Japanin sisäpolitiikkaan. Kerroin siinä, että amiraali OKADAn kansallinen kokoomushallitus koetti ohjata maan politiikkaa sekä poliittisista puolueista että natsionalistisista järjestöistä riippumatta. Myöhemmissä raporteissani olen kuvaillut niitä pulmia, joita varsinkin armeijan keskuudessa toimivat radikaalinatsionalistiset ainekset ovat aiheuttaneet hallitukselle.

Varsinaiset poliittiset puolueet sensijaan eivät vuoden loppuun mennessä päässeet sanottavasti vaikuttamaan julkisten asiain hoitoon. Koko syksyn hallitus ponnisteli saadakseen aikaan budjetin, mutta silloinkin voimain mittely tapahtui pääasiassa maan talouselämän terveydestä huolehtivan finanssiministeri TAKAHASIn ja sotilasbudjettien lisäämistä vaativien sota- ja meriministerin kesken.

Puolueita ei luonnollisesti miellyttänyt se, että niillä ei ollut välitöntä otetta hallitukseen. Viime vuoden loppupuolella hallitus kuitenkin paransi suhteitaan minseitoon ja sai siltä yhä enemmän kannatusta. Seijukai sitävastoin,

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

joka vuoden 1932 helmikuun parlamenttivaaleissa oli saavuttanut ehdottoman enemmistön, mutta oli saanut olla hallituksesta vastuussa vain seuraavassa toukokuussa tapahtuneeseen pääministeri INUKAIn murhaan asti, ei voinut antaa anteeksi syrjimistään. Kun parlamentti viime joulukuun 21 päivänä kokoontui varsinaisesti aloittamaan työkautensa, seijukai oli päättänyt esittää epäluottamuslauseensa. Ennenkuin se ehti sen tehdä, hallitus mainittuna päivänä hajoitti parlamentin, ja uudet vaalit määrättiin toimitettaviksi kuluvan helmikuun 20 päivänä.

Japanissa on sekä parlamentti- että kunnallisissa vaaleissa aina esiintynyt paljon korruptiota. Ääniä on suoranaisesti rahalla ostettu, ja ehdokkaat ovat yleisesti sekä jakaneet että luvanneet valitsijoille aineellisia etuja.

Kun Japani on tosiasiallisesti byrokraattisesti hallittu maa, ovat kuvernöörit ja muut hallintovirkamiehet voineet huomattavasti vaikuttaa vaalien tulokseen. Tähän asti onkin täällä hallituspuolue aina saavuttanut parlamenttivaaleissa enemmistön.

Nykyisellä hallituksella ei ole puoluetta takanaan, ja sisäministeri GOTO on puolueiden ulkopuolella pysynyt virkamies. Nyt hallitus ilmoitti tulevansa järjestämään täysin "puhtaat" vaalit. Vaalilaki on vanhastaan sisältänyt useita säännöksiä, joista aikaisempien vaalien yhteydessä ei ole piitattu. Nyt annettiin poliisiviranomaisille ankarat ohjeet valvoa, että niitä ja hallinnollisia lisämääräyksiä tarkoin noudatettiin ja että rikkojat pidätettiin ja asetettiin syytteeseen. Kukaan ehdokas ei saanut käyttää vaalitoimintaan

enempää kuin määrätyn summan, hallitus julkaisi kaikkien ehdokkaiden ohjelmapuheen, jonka maksimisanaluku oli 3,000, ja valtio järjesti kansakoulut eri puolueiden vaalikokousten huoneistoiksi.

Täydellä syyllä voikin sanoa, että nämä vaalit ovat olleet "puhtaimmat" Japanissa pidetyistä. Niiden yhteydessä pidätettiin 2,275 henkilöä syytettyinä vaalilain rikkomisesta.

Vaaliin osaa ottavista poliittisista järjestöistä olivat tärkeimmät seuraavat: seijukai, minseito, šovakai (seijukaista eronnut, hallitusta kannattava), kokumin domei (minseitosta eronnut, hallitusta kannattava) ja šakai taišuto (sosiaalinen kansanpuolue).

Seijukai ja minseito eivät kumpikaan ole omaksuneet mitään selvää periaatteellista puolueohjelmaa ja esittivät vaalitunnuksensakin nytkin mahdollisimman ylimalkaisesti. Feodaaliset klaanikäsitteet ovat Japanissa vielä erittäin voimakkaat, ja puolueetkin ovat muodostuneet varsinaisesti niiden johtajain henkilökohtaisten suhteiden varaan. Seijukain tukena on muuten aina ollut erikoisesti MITSUI-konserni ja sen vanhat asiakkaat silkin- ja riisinviljelijät. Minseiton tukena taas ovat MITSUBIŠI-konserni ja sen edustamat teollisuuspiirit.

Uusi šakai taišuto esiintyy työväen puolueena. Japanissa on jo vuosia ollut olemassa useita työväen puolueita, joiden ohjelmat ovat vaihdelleet maltillisista jyrkkiin. Ne ovat käyneet keskenään kiivaita riitoja eivätkä ole saaneet ääntänsä erikoisesti kuuluville poliittisessa elämässä. Šakai taišuto on yhteenliittymän tulos, joka sanoo pitävänsä esikuvanaan Englannin labouria. Se esitti nyt muista puolueista

eroten verraten selväsanaisen ohjelman, jossa se ilmoitti taistelevansa työläisluokkaan perustuvan parlamentaarisen järjestelmän puolesta muita puolueita ja sotilas- sekä virkavaltaa vastaan. Kuitenkin puolue ilmoittaa olevansa täysin lojaalinen keisarille.

Kun hallituksella ei ole puoluetta takanaan ja tyytymättömyys sitä kohtaan näytti olevan laajalle levinnyt, luultiin ennen vaaleja yleisesti, että seijukai tulisi saavuttamaan enemmistön. Toisin kuitenkin kävi. Seuraavasta valittuja edustajia osoittavasta taulukosta ilmenee sekä näiden että kaikkien edellisten yleisen äänioikeuden vallitessa suoritettujen vaalien tulokset:

Puolue	Vuosi			
	1928	1930	1932	1936
Minseito	217	273	147	220
Seijukai	219	174	304	194
Työväenpuolueet	1	5	5	18
Muut	29	14	10	34

Olen tässä taulukossa sisällyttänyt kokumin domein 15 edustajapaikkaa sen emäpuolueen, minseiton, lukuihin ja samoin Šovakain 20 paikkaa seijukain lukuihin. Kun Šovakai sekin kannattaa OKADAn hallitusta, sai tämä 466 edustajapaikasta tuekseen 240 eli siis ehdottoman enemmistön. Tämä oli vaalien yllättävä tulos, joskin se tuki vanhaa poikkeuksetonta sääntöä, jonka mukaan Japanin hallitus aina on suoriu-

tunut vaaleista voittajana.

Toinen yllätus oli se, että työväen puolue, šakai taišuto, sai jopa 18 edustajaa. Sen äänestäjät ovat luonnollisesti osaksi olleet työläisiä. Mutta kaikesta päättäen hyvin suuri osa heistä on ollut intelligenssin jäseniä, jotka ovat tyytymättömiä seijukain ja minseiton toimintaan. Vaikka šakai taišuto ei vielä saanutkaan enemmän edustajapaikkoja, arvellaan täällä yleisesti, että siitä tulee vielä kehittymään huomattava poliittinen tekijä.

Kolmas yllätys oli se, että radikaalinatsionalistit eivät saaneet vaaleissa sanottavaa kannatusta. Viime vuosina on monella taholla luultu näillä piireillä olevan laaja kannatus, mutta vaalit eivät sitä todistaneet. Osaksi tämä johtunee siitä, että natsionalistit ovat jakaantuneet useihin keskenään riitaisiin ryhmiin, niinkuin vasemmistolaiset ennen nykyistä yhteenliittymistään.

Joka tapauksessa vaalit osoittivat, että huolimatta niistä monista eri suuntiin menevistä virtauksista, jotka Japanin poliittista elämää nykyään kuohuttavat, OKADAn kansallisella hallituksella on takanaan Japanin valitsijaväestön enemmistö.

Hugo Valvanne.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan Lähetystön raportti n:o 8.

Ministeri Valvanne.

26/2 1936.

5000—6—34 2255

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 71 - 22.

14 187/22 36

Tokio SSA 26 P:NÄ helmi KUUTA 19 36.

21/3 36

VIITTAUS: ..... N

P:NÄ ..... KUUTA 19 ..... P:TTY ..... n:o .....

VIITTAUS: D. U. M. ..... / ..... 19 .....

5 C 15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 8:

Everstiluutnantti AIZAVAn juttu sotaoikeudessa.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 8.

Ministeri: Hugo Valvanne.

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 8.

Tokiossa 26 p:nä helmikuuta 1936.

14 187 Sal. 36
24/3 36
5 C 15.

Asia: Everstiluutnantti AIZAVAn juttu sotaoikeudessa.

Viime vuoden raportissani n:o 35 kerroin, miten japanilainen everstiluutnantti AIZAVA elokuun 12 päivänä täkäläisessä sotaministeriössä surmasi ministeriön sotilasasiain osaston päällikön kenraaliluutnantti NAGATAn. Alustavat kuulustelut murhan johdosta ovat kestäneet niin kauan, että ensimmäisen divisioonan sotaoikeus Tokiossa vasta viime tammikuun 28 päivänä kokoontui asiaa käsittelemään. Sotaoikeus on tähän mennessä pitänyt useita istuntoja, ja juttu on herättänyt täällä erittäin suurta huomiota.

Kun oikeusjutussa kosketellaan sekä Japanin valtiollisen elämän peruskysymyksiä että sen armeijan ja siviilihallinnon johtohenkilöiden toimintaa, pyydän seuraavassa oikeusselostusten nojalla kertoa eräistä asioista, jotka jutun yhteydessä ovat tulleet selville.

Everstiluutnantti AIZAVA on saanut hyvän japanilaisen sotilaskoulutuksen. Ollessaan oppilaana sota-akatemiassa hän erikoisesti kiintyi akatemian päällikköön kenraali MAZAKIin, jota hän myöhemminkin on suuresti kunnioittanut. MAZAKI on tunnettu siitä, että hän on armeijalle aina

JAKELUOHJE:
Tavallinen ja lisäksi Yleisesikunnalle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tehostanut keisarin absolutismia.

Vuonna 1930 AIZAVA oli komennettuna Tokioon ja joutui silloin radikaalien upseerijärjestöjen piiriin. Hänessä alkoi vahvistua käsitys, että Japanissa sisä- ja ulkopolitiikka, kansankasvatus ja talous eli koko julkinen elämä oli joutunut ristiriitaan Japanin valtion jumalallisen perustuksen kanssa. Kuten keisari MUTSUHITO oli vuonna 1867 pannut toimeen MEIDŽI-uudistuksen, oli nykyisen keisarin HIROHITOn aikana saatava toimeksi toinen perinpohjainen uudistus, joka hänen hallituskaudestaan saisi nimekseen ŠOVA-uudistus. Lainaan näytteitä AIZAVAn lausunnosta:

> "Keisari on maailmankaikkeutta hallitsevan Jumalan ruumiillistuma. Tarkoituksena elämässä on kehittyä Hänen Majesteettinsa toivomusten mukaisesti.... Kapitalismi, kommunismi, anarkia, ateismi turmelevat maailmaa.... Keisarilta on riistetty valta. Pääministeri on omaksunut teorian, jonka mukaan keisari on valtion elin.... Eräs Osakan liikemies on myynyt viholliselle piikkilankaa. Koulunopettajat kertovat lapsille saavansa palkkansa kansalta eikä valtiolta. Kaikki poliittinen ja taloudellinen valta on palautettava keisarille."

Vuonna 1933 AIZAVA rupesi ajattelemaan, että edellytyksenä valtion uudistukselle oli armeijan uudistus. Armeijakin oli pilalla, kun sen johtajat kuuntelivat poliitikkojen ja talousmiesten neuvoja sen sijaan, että heidän oli yksinomaan pyrittävä noudattamaan keisarin tahtoa. Tällaisia politikoivia armeijan johtajia olivat AIZAVAn mielestä varsinkin Korean kenraalikuvernööri kenraali UGAKI, sotaministeri HAJAŠI ja kenraaliluutnantti NAGATA, joka maaliskuussa 1934 tuli sotaministeriön sotilasasiain osaston päälliköksi.

Kun sotaministeriö kesällä 1935 suunnitteli radikaalien upseerien siirtoja ja kenraali MAZAKI, joka vastusti suunnitelmia, oli heinäkuun 16 päivänä pakotettu eroamaan sotälaskasvatuksen ylitarkastajan virasta, AIZAVA päätti raivata tieltä NAGATAn. Heinäkuun 19 päivänä hän tässä mielessä saapui silloisesta palveluspaikastaan Fukujamasta Tokioon. Täällä kuitenkin "ääni taivaasta varoitti häntä tekemästä äkkipikaista tekoa". Sensijaan hän meni NAGATAn puheille, selitti, että tämä oli vastuunalainen sotaministeriön väärästä politiikasta ja kehoitti häntä eroamaan. NAGATA kiitti neuvosta, mutta sanoi toimivansa omantuntonsa mukaisesti eikä luvannut erota. AIZAVA poistui, mutta hänen päätöksensä oli nyt vahvistunut.

Elokuun alusta AIZAVA sai komennuksen Formosalle. Mutta elokuun 11 päivänä hän saapui Tokioon käyden MEIDŽI-temppelissä rukoilemassa korkeampien voimien apua. Seuraavana päivänä hän meni sotaministeriöön ja astui odottamatta kenraaliluutnantti NAGATAn huoneeseen. Paljastaen miekkansa hän lähestyi NAGATAa, ja kun tämä kääntyi sivulle, lävisti hänet takaapäin pari kertaa miekallaan. NAGATA kuoli muutaman minuutin kuluttua. Syntyneessä hämmingissä AIZAVA tyynesti poistui huoneesta. Oman kertomuksensa mukaan hän oli hyvin hämmästynyt, kun hänet hetkistä myöhemmin pidätettiin. Hän oli aikonut armeijaa puhdistavan tekonsa tehtyään mennä tekemään ostoksia kaupungille ja sitten lähteä uuteen palveluspaikkaansa Formosalle.

On huomattava, että sotaoikeus on koko ajan käsitellyt AIZAVAa selväjärkisenä miehenä alistamatta häntä lääkärintarkastukseen.

Hänen puolustusasianajajansa on tosin myöntänyt, että upseeri surmatessaan esimiehensä tekee törkeän rikoksen, mutta väittää, että AIZAVAn ehdoton tahto palvella keisaria on sovittava vaikutin.

Sotaoikeudessa on luettu suuri määrä kirjeitä ja sähkösanomia, joita sotilas- ja siviilihenkilöt eri tahoilta maata ovat lähettäneet ja joissa ilmaistaan myötätuntoa AIZAVAlle. Eräät koulutytöt ovat lähettäneet omalla verellään kirjoitetun kirjeen. Eräs henkilö lähetti Venäjän-sodasta tunnetun kenraalin NOGIn aluspuvun, ja sotaoikeuden puheenjohtaja myönsi AIZAVAlle oikeuden käyttää sitä yllään vankilassa!

Puolustusasianajaja on pyytänyt oikeudessa kuultaviksi lukuisia valtakunnan korkeimpia arvohenkilöitä. Entinen sotaministeri HAJASI on jo esiintynyt todistajana. Eilen oli kenraali MAZAKI kutsuttu sotaoikeuden suljettuun istuntoon. Kesken istuntoa hän kuitenkin oli poistunut oikeudesta. Erään arvelun mukaan hän oli kieltäytynyt todistamasta vedoten sotatuomioistuimista annetun lain pykälään, jonka mukaan eräät hänen virka-asemassaan olevat henkilöt eivät ole oikeutettuja oikeudessakaan ilmaisemaan virallisia salaisuuksia ilman keisarin suostumusta. Tapaus on herättänyt suurta huomiota.

Eurooppalaisen on vaikea ymmärtää sitä metafyysilliseen keisarinpalvontaan perustuvaa mentaliteettia, joka AIZAVAn-jutussakin ilmenee. Sitä on kuitenkin tärkeä seurata, koska sillä on lukuisa joukko fanaattisia kannattajia radikaalinatsionalistien piirissä sekä armeijassa että sen ulkopuolella.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiosta olevan lähetystön raportti n:o 9.

Ministeri Talvanne

4/3 1936.

5000—6—34 2355

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 76 - 24.

Tokio SSA 4 P:NÄ maalis KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Salainen.

15 187 Sal. 36.

30/3.36 9

5 C 15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 9:

"Sotatila Tokiossa".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 9.

Ministeri: Hugo Valvanne

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 9.

Tokio ssa 4 p:nä maalis kuuta 1936.

18 187 Sal. 36.
30/3.36 9
5 C15

Asia: Sotatila Tokiossa.

Ryhtyessäni kertomaan Tokiota vast'ikään järkyttäneistä levottomuuksista, joista jo olen Ulkoasiainministeriölle lähettänyt sähkösanomia, lienee selvyyden vuoksi syytä kuvailla kunkin päivän tapahtumia erikseen.

Keskiviikko, helmikuun 26:s.

Kun tämän, keskiviikkopäivän, aamu valkeni, Tokion asukkaat yllätyksekseen havaitsivat, että kivääirein ja konekivääirein varustetut sotilaat pitivät miehitettyinä useita virallisia rakennuksia, jotka sijaitsevat Tokion keskuksessa välittömästi keisarillisen palatsin alueeseen rajoittuvassa, Kasumigaseki-nimisessä kaupunginosassa. Tätä kaupunginosaa voi sanoa koko Japanin valtakunnan tärkeimmäksi hermokeskukseksi, sillä sen alueella ovat mm. pääministerin virka-asunto, sisä-, ulko-, sota-, meri- ja oikeusministeriöt, molemmat yleisesikunnat, Tokion keskuspoliisiasema, rakenteilla oleva uusi parlamenttitalo sekä erinäisiä keisarillisten prinssien palatseja ja lähetystöjä.

Kun virkamiehet pyrkivät miehitettyihin virastoihin, sotilaat pistimet kivääreissään estivät heiltä pääsyn, mutta

JAKELUOHJE: Tavallinen ja lisäksi YE:lle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

eivät antaneet mitään selitystä. Eräillä Kasumigasekin kaduilla sotilaat sulkivat liikenteen, muilla se aluksi jatkui häiriöttä.

Yleinen hämmästys valtasi Tokion. Aamulehdet, jotka lähetystöön saapuivat säännöllisesti, eivät sisältäneet mitään selitystä. Täkäläiset lehdet julkaisevat yleensä joutavistakin asioista lisälehtiä, mutta nyt ei niitä ilmestynyt. Radio oli vaiti.

Mitä hurjimmat huhut pääsivät tällöin liikkeella. Kerrottiin, että Tokioon majoitetun ensimmäisen divisioonan miehet olivat aikaisin aamulla tehneet sotilaskaappauksen, surmanneet pääministerin ja useita muita hallituksen jäseniä, keisarin lähimpään ympäristöön kuuluvia henkilöitä, poliitikoita, MITSUI-, MITSUBIŠI- ja OKURA-konsernien johtajia sekä sanomalehtimiehiä. Huhun mukaan kaappauksen johdossa oli mm. viime vuoden raportissani n:o 35 ja tämän vuoden raportissani n:o 8 mainittu kenraali MAZAKI. Iltapäivällä lähdin ulkoministeriöön. Sotilaat estivät minua menemästä pääportista, mutta pääsin sisään eräästä sivuportista.

Euroopan-osaston päällikkö TOGO otti minut vastaan. Hän sanoi, ettei ulkoministeriölläkään vielä ollut täyttä selvyyttä siitä, mitä oli tapahtunut. Joka tapauksessa yritys oli lähtöisin yksinomaan armeijan piiristä. Häiriö oli sisäpoliittinen eikä missään tapauksessa tulisi muuttamaan ulkopolitiikkaa. Mikäli ministeriössä tiedettiin, oli upseereiden johtamia pieniä sotilasjoukkoja aikaisin aamulla tunkeutunut useiden huomattavien henkilöiden asuntoihin ja surmannut tai haavoittanut eräitä heistä. Varmasti tiedettiin ainoastaan, että pääministe-

ri OKADA, finanssiministeri TAKAHAŠI, ent. pääministeri varakreivi SAITO ja sotilaskasvatuksen ylitarkastaja kenraali VATANABE (joka viime vuonna nimitettiin tähän virkaan kenraali MAZAKIn seuraajaksi) olivat saaneet surmansa ja että keisarin ylimmäinen kamariherra amiraali SUZUKI oli hengenvaarallisesti haavoittunut. Genro, prinssi SAIONDŽI. ja salaisen sinetin vartija, kreivi MAKINO, joita erikoisesti oli tavoitettu, olivat pelastuneet. Hallituksen elossaolevat jäsenet olivat parhaillaan koolla palatsissa. TOGOn tietojen mukaan aiottiin väliaikaiseksi pääministeriksi nimittää meriministeri OSUMI. Hallituksen tiedossa ei vielä ollut, ketkä kaappauksen varsinaiset johtajat olivat, eikä miten laajalle se oli levinnyt.

Lausuin iloni sen johdosta, että TOGO ilmoitti mm. hoviministeri JUASAn olevan vahingoittumattomana. JUASA oli nim. edellisenä iltana ollut luonani päivällisillä, ja olin jo pelännyt, että hän olisi muutama tunti lähetystöstä poistuttuaan saanut surmansa.

Lähetystöön palattuani lähetin Ulkoasiainministeriölle seuraavan salasähkeen:

"Keskiviikkoaamuna sotaväki Tokiossa miehitti monet virastot. Lehdet, radio vaiennettu. Huhutaan raportin 35 MAZAKI ensimmäisen divisioonan avulla tehnyt kaappauksen ja monet hallituksen jäsenet, poliitikot, talousmiehet surmattu. Klo 16 TOGO ulkoministeriössä minulle sanoi siellä ei tarkkoja tietoja, myönsi pää-, rahaministerit, entinen pääministeri SAITO, kenraali VATANABE surmattu. Sanoi yritys puhtaasti sotilaallinen. Väliaikaiseksi pääministeriksi ehkä meriministeri OSUMI. Ulkopolitiikka ei muutu. Näin TOGO".

Koko keskiviikon tilanne pysyi epäselvänä. Yhä useampia sotilaspatrulleja ilmestyi kaduille, mutta oli vaikeata tietää, mitkä sotilaat olivat kapinallisia ja mitkä lojaalisia. Tiedän, että korkeat japanilaiset viranomaisetkin olivat tästä epätietoisia.

Hallitus kokoontui keisarilliseen palatsiin vahvojen vartiostojen suojaan neuvottelemaan. OSUMIn kieltäydyttyä keisari illalla määräsi sisäministeri GOTOn väliaikaiseksi pääministeriksi.

Korkein sotaneuvosto kokoontui myös pysyen sitten jatkuvasti koolla.

Torstai, helmikuun 27:s.

Aamulla ilmestyivät lehdet, jotka eivät tapahtumasta saaneet julkaista muuta kuin hallituksen viralliset tiedot.

Sotaministeriön tiedonannon mukaan eräät armeijan nuoremmat upseerit olivat edellisen päivän aamuna surmanneet OKADAn, SAITOn ja VATANABEn, haavoittaneet TAKAHAŠIa ja SUZUKIa ja tehneet lisäksi hyökkäyksen salaisen sinetin vartijan kreivi MAKINOn asuntoon sekä sanomalehti ASAHIn toimitukseen.

Ohimennen sanottuna kävin torstaina surunvalituskäynnillä SAITOn ja TAKAHAŠIn asunnoissa ja totesin, että niissä kummassakin olivat käynnissä hautajaiset. Vasta helmikuun 28 päivänä sensuuri laski Tokiossa julkisuuteen tiedon finanssiministerin kuolemasta.

Korkeimman sotaneuvoston esityksestä keisari julisti sotalain voimaan torstaiaamusta klo 3:30 ja määräsi kenraaliluutnantti KAŠIIn sen mukaan Tokion alueen komentajaksi.

Sotilaallista suunnitelmaa ~~alettiin~~ ruvettiin järjestelmällisesti toteuttamaan. Ensimmäinen laivasto siirrettiin Tokion-lahteen, ja JOKOSUKAn laivastoasemalta tuotiin meriväkeä Tokioon. Luotettavia jalkaväkijoukkoja saapui Takasakista ja

muista maaseutupaikoista. Hyökkäysvaunuja ja tykistöä keskitettiin sen Kasumigasekin alueen ympärille, jonka kapinalliset pitivät hallussaan ja jonka rajat vähitellen alkoivat selvitä. Vähitellen alkoi myös varmistua tieto, että kapinallisia ei ollut paria tuhatta enempää ja että niiden johdossa oli vain nuorempia upseereita.

Sotilaallisista valmistuksista huolimatta tahdottiin viimeiseen asti karttaa keisarin aseiden käyttöä keisarin asetakkiin puettuja miehiä vastaan. Oli myös vastenmielistä aloittaa sotatoimia aivan keisarin palatsin ääressä. Lisäksi olisivat pommituksesta pahoin kärsineet Tokion hallintokeskuksen komeat uudenaikaiset rakennukset.

Kapinallisia koetettiin saada itsestään palaamaan kasarmeihinsa. Senvuoksi pidettiin saartorenkaan ulkopuolelta koko ajan yllä kosketusta kapinallisiin. Sekä kenraalit ARAKI ja MAZAKI että kapinallisten välittömät esimiehet asettuivat yhteyteen heidän kanssaan ja koettivat taivuttaa heitä.

Torstai-iltana saapui Tokioon keisarin vanhin veli prinssi TŠITŠIBU, joka viime kesästä asti on ollut komennettuna Hirosakiin, Japanin pääsaaren pohjoisosaan sijoitettuun rykmenttiin pataljoonan komentajana. Prinssi on aikaisemmin ollut kiinnitetty 1:sen divisioonan 3:nteen rykmenttiin, johon monet kapinalliset kuuluivat, ja väitetään, että hän tuntisi jonkinlaista sympatiaa radikaalinatsionalistisiin aatteihin.

Myöhään illalla levisi tieto, että kapinalliset olivat luvanneet luopua vastarinnasta seuraavaan aamuun klo 8 mennessä sellaisin ehdoin, että sotilaat saisivat palata ka-

sarmeihinsa, mutta upseerit joutuisivat sotaoikeuteen.

Perjantai, helmikuun 28:s.

Kun aamu tuli, eivät kapinalliset olleetkaan valmiit poistumaan asemistaan.

Tilanne pysyi koko perjantaipäivän epäselvänä. Neuvotteluja jatkui kapinallisten kanssa.

Mutta samanaikaisesti hallituksen joukot suorittivat loppuun sotilaalliset valmistuksensa. Saartorengasta vahvistettiin ja, kuten myöhemmin on käynyt ilmi, huomattavia joukko-osastoja kuljetettiin Tokioon Utsunomijasta, Matsumotosta, Mitosta, Sendaista ja Vakamatsusta. Apuväkeä tuotiin näin etäältä senvuoksi, että eräissä pääkaupungin lähellä sijaitsevissa joukoissa, kuten Tojohašin lentovoimissa, oli havaittu kapinallisten kannatusta.

Perjantain kuluessa evakuoitiin asukkaat vaaranalaiselta alueelta. Hallituksen pyynnöstä poistuivat päälliköt ja henkilökunta perheineen myös Ison-Britannian ja Saksan suurlähetystöistä sekä Meksikon ja Portugalin lähetystöistä. Toisten lähetystöjen vartioksi asetettiin sotilaita. Suomen lähetystö, josta kapinallisten alueelle oli matkaa 1 km:n verran, ei näyttänyt olevan välittömästi vaarassa, mikäli muita kapinallisia keskuksia ei muodostuisi.

Ulkoministeriö oli perjantaina kokonaan suljettava.

Perjantai-iltapäivänä lähetin Helsinkiin seuraavan salasähkeen:

"Kapinoitsijoita noin 2,000 sotilasta ja nuorempaa upseeria. Sanovat: uskollisia keisarille, mutta hallittava sotilaiden eikä genron neuvoin. Muista surmatuista ei varmaa tietoa. OSUMIn sijasta GOTO virkaatoimittavaksi pääministeriksi. Tänään klo 16 tilanne: Kapinoitsijain hallussa keski-Tokiossa uusi parlamentti, sisäministeriö, keskuspoliisi, pääministerin talo. Vierestä lähetystöt evakuoitu. Ulkoministeriö lamassa. Antautuakseen kapinoitsijat vaativat: ei

"rangaistusta. Sotaministeri menossa esittämään ultimaatumin. Lojaaliset joukot ympäröivät hyökkäysvalmiina".

Lauantai, helmikuun 29:s.

Sotilasviranomaisten taholta oli ilmoitettu, että kapinallisten asemain pommitus alkaisi luultavasti klo 4 aamulla. Silloin ei tosin mitään tapahtunut, mutta heti aamusta kävi selville, että lauantaina tapahtuisi ratkaisu suuntaan tai toiseen. Liikenne kaupungissa pysähtyi ja hallituksen joukot olivat hyökkäysvalmiina.

Aamulla kenraaliluutnantti KAŠII esitti viimeisen vetoomuksen kapinallisille sotilaille ja alipäällystölle. Se välitettiin näille radion ja puhelimen avulla sekä lentokoneista ja tankeista levitettyjen julistusten muodossa. Lentokoneesta lähetystömme alueelle pudotettujen julistusten sisältö on seuraava:

"Aliupseerit ja sotilaat !
"Ne teistä, jotka laskevat aseensa ja palaavat kasarmeihinsa, saavat anteeksi. Ne, jotka vastustavat, ovat keisarin vihollisia ja tulevat kaikki ammutuiksi. Vanhampanne, veljenne ja sisarenne itkevät ajatellessaan, että te ehkä tulette valtionpettureiksi."

Julistuksen sanamuoto olikin oikein arvioitu. Japanilainen kammoaa ennen kaikkea ajatustakin tulla keisarin viholliseksi, mutta myös suvun hylkimäksi joutumista. Pitkin aamupäivää alkoi toinen sotilasryhmä toisensa jälkeen antautua, ja puolenpäivän aikaan olivat miltei kaikki sotilaat ja alipäällystö luovuttaneet aseensa.

Klo 14:30 antautuivat kapinalliset upseerit sen jälkeen kuin heidän pääjohtajansa, kapteeni NONAKA, oli tehnyt itsemurhan. Upseerit suljettiin sotilasvankilaan, ja samana päivänä riistettiin heiltä upseerinarvo.

Tällöin kävi ilmi, että yrityksen johtajina oli ollut 15 nuorempaa upseeria, joista kolme oli kapteeneita, viisi luutnantteja ja seitsemän aliluutnantteja. (Myöhemmin pidätettiin kuitenkin vielä 5 muuta nuorempaa upseeria.)

Hyväksi onneksi saatiin selkkaus siis päättymään taistelutta.

Menin ulkoministeriöön heti kun katuliikenne avattiin ja virkamiehet alkoivat kokoontua ministeriöön. Osastopäällikkö TOGO otti minut vastaan, vahvisti tiedon sotilasmellakan päättymisestä ja vakuutti uudestaan, että surmansa olivat saaneet ne henkilöt, joiden nimet hän oli minulle ilmoittanut 26 päivänä.

Poistuttuani TOGOn huoneesta tapasin ministeriössä ulkoministerin sihteerin KIŠIn, joka oli juuri ulkoministeri HIROTAn kanssa tullut keisarin palatsista. Hän sanoi minun olevan ensimmäisen ulkomaalaisen, joka saisin tietää heidän palatsista tuoman yllättävän uutisen: pääministeri OKADA olikin elossa. Kun upseerien johtama sotilasjoukkue oli 26 päivän aamuna tunkeutunut pääministerin asuntoon, oli se surmannut OKADAn langon, joka ulkonäöltään muistutti pääministeriä. OKADA itse oli piiloutunut taloonsa ja kätkeytynyt salahuoneeseen, joka oli varta vasten varustettu pääministerin turvapaikaksi (maailmansodan jälkeenhän on kolme virassaan olevaa pääministeriä saanut atentaatin uhreina surmansa).

On vaikea välttää käsitystä, että hallitus oli varta vasten pitänyt OKADAn pelastumisen salassa laskien kapinallisten helpommin antautuvan uskoessaan onnistuneensa surmaamaan pääministerinkin.

Palattuani lähetystöön lähetin Ulkoasiainministeriölle seuraavan salasähkeen:

"Antautuivat äsken taistelutta, viimeksi johto: 15 nuorempaa upseeria. Ulkoministeriössä heti sen avauduttua klo 17 sain ensimmäisenä ulkomaalaisena tiedon, että pääministeri ei olekaan kuollut, kuten Tokiossa vieläkin luullaan. Sijastaan kuoli lanko".

Voin mainita, että heti lähetystöön saavuttuani TOGO puhelimitse ilmoitti minulle OKADAn hengissä säilymisestä valittaen, ettei hän minut tavatessaan vielä sitä tiennyt. TOGO on nimittäin sanonut pitävänsä kunnia-asianaan, että hän ei ilmoita vääriä tietoja.

Tapahtuman merkitys.

Olen onnistunut saamaan sen julistuksen tekstin, jota kapinalliset upseerit levittivät. Kun sitä voi pitää armeijan nuorten upseerien ja sotilaiden keskuudessa vallitsevan radikaalinatsionalistisen ryhmän ohjelmana, esitän sen tässä in extenso:

"Valtakuntamme jumalallinen luonne ilmenee siinä, että sitä hallitsee yksi ainoa keisarisuku alusta asti aikojen loppuun. Kansamme on yhdistynein voimin tehnyt maamme tunnetuksi. Ensimmäisestä keisaristä DŽIMMUsta alkaneelle kunniakkaalle historialle MEIDŽI-uudistus antoi uuden loisteen, ja nyt Japani on maailman mahtavimpia valtakuntia, jonka edessä avautuvat vielä suuremmat mahdollisuudet.

"Mutta viime aikoina maan ja hallitsijan petturit ovat ottaneet käsiinsä hallitusvallan. Toisaalta he ovat antaneet jumalalliselle hallitsijallemme vain omien etujensa värittämiä tietoja, ja toisaalta he eivät ole hävenneet saattaa kansaa puutteeseen ja kurjuuteen. Seurauksena on, että Japani on joutunut sekä sisäiseen että ulkonaiseen pulaan. Genro, muut valtaistuimen lähellä olevat poliitikot, raharuhtinaat, politikoivat upseerit, byrokraatit ja puolueet ovat tehneet itsensä syypäiksi majesteettirikokseen ja valtiopetokseen. Washingtonin-laivastosopimuksen solmiminen ja äskeinen sotilasopetuksen ylitarkastajan vaihdos ovat olleet keisarin käskyvallan rikkomista. Toisaalta oppineet, jotka omien taloudellisten etujensa mukaisesti laativat ns. tieteellisiä teorioitansa, kommunistit ja säädyttömät uskonnolliset koulukunnat keinottelevat omaan laskuunsa. Kukaan vallassa oleva ei vakavasti harrasta kansan todellista parasta. Ei mitään rikosta voi verrata valtiopetokseen. Täydellä syyllä NAKAOKA surmasi pääministeri HARAn, SAGOJA pääministeri HAMAGUTSIn ja toukokuun 15 päivän miehet lopettivat pääministeri

INUKAIn ja muita pettureita, ja täydellä syyllä everstiluutnantti AIZAVA tuhosi kenraaliluutnantti NAGATAn sotaministeriössä. Me julistamme, että he menettelivät kaikki oikein. Vaikka näiden tapahtumain olisi pitänyt saada petturit ajattelemaan, ei niin ole tapahtunut, vaan he jatkavat omien etujensa ajamista. On varma, että jos me nyt joutuisimme selkkaukseen Neuvostoliiton, Kiinan, Englannin tai Yhdysvaltain kanssa, isänmaamme joutuisi pahasti tappiolle. Sekä sisä- että ulkopoliittisesti elämme keskellä pahinta kriisiä, ja jos meidän ei onnistu tuhota noita pettureita, sortuu maamme auttamattomasti häviöön.

"Tällaisena hetkenä ensimmäinen divisioona, johon me kuulumme, määrättiin menemään Mantšukuohon sitä puolustamaan. Mutta me olemme päättäneet uhrata elämämme oman maamme puolustukseen, emmekä senvuoksi voi lähteä täältä valtakunnan heikkouden hetkenä. Me tunnemme velvollisuudeksemme tuhota ne ainekset, jotka törkeillä rikoksillaan ovat valmiit vaarantamaan koko kansamme. Meidän on saatava kansalliset hyveet ja todellinen isänmaallisuus taas kunniaansa, sillä muuten maamme on häviön oma.

"Tämän vuoksi olemme tehneet tekomme, ja hartaasti rukoilemme kaikkia keisarin esivanhempia tukemaan isänmaallista liikettämme.

Helmikuun 26 päivänä 1936.

Kapteeni Širo NOMOTO ym."

Olen jo monessa yhteydessä kertonut siitä radikaalinatsionalistisesta, eräiltä kohdin Italian fascismia ja Saksan kansallissosialismia muistuttavasta suunnasta, joka on vallalla eräissä Japanin armeijan nuoremmissa piireissä. Äskeisissä vaaleissa osoittautui, että tämä suunta ei saanut sanottavaa kannatusta, vaan että ainakin äänestäjien valtava enemmistö puolsi nykyistä hallitusjärjestelmää, joka on Japanin vanhan keisarivallan ja länsimaisen parlamentarismin sulauma. Kun vaalit eivät olleet tuoneet muutosta tilanteeseen, päättivät ensimmäisen divisioonan radikaalit ainekset turvautua väkivaltaiseen yllätykseen. Ehkä osaksi politikoinnin takia oli divisioona juuri määrätty siirrettäväksi Mantšukuohon, ja nuoret upseerit kiiruhtivat suorittamaan tekonsa ennen kuin he joutuisivat pois Tokiosta.

Samasta radikaalista suunnasta oli saanut inspiraationsa everstiluutnantti AIZAVA, joka viime kesänä surmasi so-

tilaallisen esimiehensä. Raportissa n:o 8, jossa selostin AIZAWAn asian käsittelyä sotaoikeudessa, kerroin, miten kenraali MAZAKI kesken istuntoa poistui oikeustalosta helmikuun 25 päivänä. Tämä oli ikäänkuin alkusoittoa sille näytelmälle, joka seuraavana aamuna Tokiossa alkoi. Huhuista huolimatta lienee MAZAKI tuskin kuitenkaan suoranaisesti vastuussa nuorten sotilaiden väkivaltaisesta yrityksestä. Mutta hänen ollessaan sotilaskasvatuksen ylitarkastajana radikaalinatsionalistiset aatteet pääsivät laajalti leviämään nuorten upseereitten keskuuteen.

Japanin armeijaa nöyrryttää nyt tietoisuus, että eräät sen jäsenet, jotka nimenomaan ovat olleet keisarin vallan kannattajia, ovat ase kädessä vastustaneet hallitsijan sotilaskäskyä. Yritys epäonnistui, ja nykyistä järjestystä kannattavat piirit jäivät valtaan. Mutta helmikuun loppupäivien tapahtumat selvästi osoittavat, että Japanin yhteiskuntaruumis potee kriisiä.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 10.

Ministeri Talvanne

9/3 - 1936.

5000—6—34 2355

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 80 - 25.

16 187 Sal. S -36.

Tokio SSA 9 P:NÄ maalis KUUTA 19 36.

20/3.36 9

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

5 C 15

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 10:

"Suomen ja Japanin kilpailu vuoden 1940 olympialaisista. III."

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 10.

Ministeri: Hegel Valvanne

UE S: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 10.

Tokio ssa 9 p:nä maalis kuuta 19 36.

16 187 Sal. 36.

20/3. 36

Asia: Suomen ja Japanin kilpailu

vuoden 1940 olympialaisista. III.

5 C 15

Kansainvälisen olympialaisen komitean japanilainen jäsen kreivi SOJEŠIMA (tämä näyttää olevan nimen oikeampi transskriptio kuin SOJEDŽIMA, jota aikaisemmin olen käyttänyt) oli pyytänyt tänään tulla luokseni lähetystöön.

Hän ilmoitti aluksi, että prinssi TOKUGAVA, joka, kuten tämän vuoden raportissani n:o 1 olen kertonut, arvovaltansa takia oli valittu vuoden 1940 kisojen Tokioon saamiseksi työskentelevän komitean puheenjohtajaksi, oli pyytänyt häntä toimimaan komitean käytännöllisenä johtajana.

SOJEŠIMA viittasi siihen, että hän aikaisemmin oli kertonut kansainvälisen komitean puheenjohtajan belgialaisen kreivin de BAILLET-LATOURin Tokion pormestarin kutsusta saapuvan Japaniin tämän kuun 20 päivänä. SOJEŠIMA sanoi hänen oman komiteansa tulleen siihen päätökseen, että japanilaiset eivät kuitenkaan saaneet kokonaan "monopolisoida" vierasta. Senvuoksi hän oli, ennenkuin de BAILLET-LATOURin vierailuohjelma vahvistettaisiin, tullut kysymään Suomen lähettiläältä, tahtoiko hän järjestää yhdet kutsut vieraalle. Hän sanoi aikovansa tehdä samanlaisen tarjouksen Yhdysvaltain ja Saksan suurlähettiläil-

JAKELUOHJE:

Tavallinen ja lisäksi Opetusministeriölle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

le, edelliselle kisojen viimekertaisen ja jälkimmäiselle niiden nykyisen isäntämaan edustajana. Suomen edustajalle hän kuitenkin oli päättänyt antaa ensimmäisen valinnan.

Kiitin SOJEŠIMAa hänen huomaavaisuudestaan ja sanoin, että mielelläni otin vastaan tarjouksen. Sovimme, että järjestettäisiin päivälliset tämän kuun 25 päiväksi, mikäli helmikuun 27 päivänä julistettu sotatila, joka tätä nykyä estää virallisten kutsujen pitämisen, siihen mennessä lakkautetaan.

Kysyin SOJEŠIMAlta, keitä japanilaisia hän halusi ehdottaa minun kutsuvan päivällisilleni. Hän mainitsi seuraavat henkilöt: prinssi TOKUGAVAn, varaulkoministeri ŠIGEMITSUn, kansainvälisen komitean toisen japanilaisen jäsenen tri KANOn, Tokion pormestarin UŠIZUKAn ja Japanin amatööriurheilijaliiton varapresidentin HIRANUMAn. Lupasin ottaa nämä nimet huomioon.

Kun Suomessa arvatenkin ollaan kiinnostuneita siitä, miten Japanissa kisojen saamiseksi toimitaan, olen tahtonut kertoa tämänkin tapauksen. Kun japanilaiset muuten panevat erittäin suurta huomiota molemminpuoliselle kohteliaisuudelle, toivon, että Suomessakin olympialaisten kisojen saamiseksi toimittaessa muistettaisiin osoittaa vastaavanlaista huomaavaisuutta kilpailijamaamme, Japanin, asiainhoitajalle.

Kreivi SOJEŠIMA, jolla sivumennen sanoen on täällä huomattava poliittinenkin vaikutusvalta, mainitsi taas aikovansa lähteä, mikäli terveys salli, jo toukokuussa Amerikan kautta Eurooppaan. Hän kertoi suunnittelevansa saapua Suomeen heinäkuun alussa. Sanoin hänelle, että minäkin siihen aikaan

mahdollisesti olisin Suomessa lomallani.

Kreivi de BAILLET-LATOUR viipynee Japanissa noin kolme viikkoa ja käynee sinä aikana mm. Hakonessa, Nikkossa, Kiotossa, Osakassa ja Kobessa.

Olympialaisista kisoista puheen ollen mainittakoon vielä, että Saksan suurlähettiläs von DIRKSEN piti viime kuun 14 päivänä päivälliset, joihin hän oli kutsunut prinssi TOKUGAWAn komitean jäsenet, muita urheilujohtajia ja ulkoministeriön virkamiehiä.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 11.

Ministeri Talvenne

12/2 - 1936.

5000—6—34 2355

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 87-29.

17 187 Sal. 36.

Tokio SSA 12 P:NÄ maalis KUUTA 1936.

1/4-36

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

5 C15

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 11:

Hallituksen vaihdos.

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen lähettää Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 11.

Ministeri: Hugo Valvanne.

UE 3: A 4.

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 11.

Tokiossa 12 p:nä maaliskuuta 1936.

Asia: Hallituksen vaihdos.

Äskeisten sotilaslevottomuuksien yhteydessä väliaikainen pääministeri GOTO jo helmikuun 27 päivänä jätti keisarille hallituksen eronpyynnön. Päästyään pakenemaan kapinallisten käsistä pääministeri amiraali OKADA vahvisti eronpyynnön. Sivumennen sanoen se seikka, että OKADA piiloutui hänen taloonsa yöllä tunkeutuneelta, konekivääirein varustetulta upseeri- ja sotilasjoukkueelta, on vaikuttanut, että hän on varsin yleisen käsityksen mukaan "menettänyt kasvonsa", kuten täällä kaukoidässä on tapana sanoa.

Tavan mukaisesti keisari kutsui genron, 86-vuotiaan prinssi SAIONDŽIn, joka asuu huvilassaan parin tunnin junamatkan päässä Tokiosta, ehdottamaan, kenelle uuden hallituksen muodostaminen oli uskottava. SAIONDŽI oli hänkin ollut kapinallisten proskriptiolistalla, mutta oli välttänyt häntä tavoittamaan tulleen joukkueen.

Tämän kuun 3 päivänä genro saapui vahvan vartioston saattamana Tokioon ja asettui asumaan keisarilliseen palatsiin. Tavallisesti hän on hallituspulan yhteydessä kutsunut johtavia poliitikkoja luokseen neuvottelemaan, mutta tällä kertaa hän huoneeseensa sulkeutuneena yksikseen

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

mietiskeli pitäen vain yksityissihteerinsä paroni HARADAn kautta kosketusta poliitikkoihin.

Tiedän, että monissa piireissä Japanissa pidettiin suotavana, että hallituksen muodostaminen olisi uskottu jollekin riippumattomalle kenraalille. Erään saamani tiedon mukaan armeijan johto kuitenkin kieltäytyi ottamasta tällaista vastuuta.

Maaliskuun 4 päivänä tuli tunnetuksi, että keisari oli genron ehdotuksesta pyytänyt prinssi KONOEta muodostamaan hallituksen. KONOE on vain 44-vuotias, oli vuonna 1919 Pariisin rauhankonferenssissa jäsenenä SAIONDŽIn johtamassa Japanin valtuuskunnassa ja on nykyään ylähuoneen presidentti. Neuvoteltuaan muutaman tunnin SAIONDŽIn kanssa KONOE kuitenkin ilmoitti keisarille, että hän terveyssyistä ei voinut ottaa tehtävää vastaan.

Mikäli olen saanut tietää, genro oli vaatinut, että KONOEn olisi ollut otettava varsin jyrkkä asenne armeijaan, jonka keskuudessa vallitsevat poliittiset erimielisyydet olivat olleet äskeisten levottomuuksienkin perustana. KONOE, jota pidetään erittäin taitavana poliitikkona ja yhtenä Japanin tulevaisuuden miehenä, oli kuitenkin arvioinut armeijan vaikutusvallan jatkuvasti voimakkaammaksi kuin genro ja pitänyt mahdottomana toteuttaa sen suhteen SAIONDŽIn esittämiä toivomuksia.

KONOEn kieltäydyttyä genro jatkoi mietiskelyään. Sanomalehdissä mainittiin toistakymmentä nimeä, joista SAIONDŽIn arveltiin valitsevan jonkun. Yleinen oli hämmästys,

kun keisari tämän kuun 5 päivänä kutsui OKADAn hallituksen ulkoministerin HIROTAn hallituksen muodostajaksi. Hänen nimeänsä ei kukaan ollut arvaillut, tulipa SAIONDŽIn ehdotus ja keisarin käsky täydellisenä yllätyksenä HIROTAlle itselleen.

HIROTA on lähtöisin vaatimattomista oloista: hänen isänsä on kivenhakkaaja. Varakkaiden ystävien avustamana hän saattoi jatkaa opintojaan yliopistoa myöten. Nuorena hän liittyi natsionalistiseen järjestöön genjošaan, jonka eräs johtaja, TOJAMA, nykyään on Japanin fanaattisimpia šovinisteja. Ennen vuosien 1904-05 sotaa HIROTA oli päässyt konsulivirkamieheksi Mantšuriaan ja laati siellä Venäjän sodanvalmisteluista erinomaisen salaisen selostuksen, joka hänelle aukaisi diplomaattisen kariäärin. Erikoisesti hän tuntee Venäjän, jossa hän 1930-32 oli suurlähettiläänäkin. Sisäpolitiikkaan hän sensijaan ei ole puuttunut nuoruutensa intoilun jälkeen.

HIROTA tarjosi heti ulkoministerin salkun JOŠIDAlle, jonka henkilökohtaisesti tunnen hyvästi. Hän on ollut suurlähettiläänä Roomassa, otti osaa Lontoon laivastoneuvotteluihin vuonna 1930 ja kävi viime vuonna HIROTAn määräyksestä jonkinlaisena yleisambassadöörinä monissa Euroopan pääkaupungeissa. Hän on muuten naimisissa raportissa n:o 9 viimeksi mainitun kreivin MAKINOn tyttären kanssa.

Armeijan johto nimesi sotaministeriksi kenraali kreivi TERAUTŠIn (jota jo oli luultu yhdeksi pääministeriehdokkaaksi). Hänellä on hyvä maine armeijassa; hänen

isänsä oli sotaministerinä Japanin-Venäjän sodan aikana.

Laivaston puolesta esitettiin meriministeriksi amiraali NAGANOa, joka on ollut Japanin päädustajana viimeisissä Lontoon laivastoneuvotteluissa.

Muiden ministerien osalta HIROTA ryhtyi neuvottelemaan poliittisten puolueiden kanssa ja sai pian valmiiksi alustavan hallituslistan.

Tällöin ilmenikin voimakas oppositio armeijan taholta. Heti sotilaslevottomuuksien jälkeen armeijan taholta oli lausuttu valittelu niiden johdosta, ja korkeimman sotaneuvoston useat jäsenet olivat jättäneet keisarille eronpyynnön. Nyt osoittautui kuitenkin, että sotilaspiirit tahtoivat edelleen ratkaisevasti vaikuttaa maan asioiden johtoon.

Sotilastaholta ilmoitettiin HIROTAn henkilövalinnan osoittaneen, että hän ei ymmärtänyt tilannetta. JOŠIDA ei soveltunut ulkoministeriksi, koska hän oli ottanut vaikuttavasti osaa Lontoon-sopimuksen syntymiseen ja oli liian läheisessä suhteessa kreivi MAKINOon. Entinen oikeusministeri OHARA ei voinut jäädä paikalleen, koska hän oli MINOBEn teorian kannattaja (ks. viime vuoden raporttia n:o 44). Puoluemiehiä ei saanut ottaa hallitukseen niin monta kuin HIROTA oli aikonut. Erikoisesti sisäministeriksi oli valittava täysin puolueeton mies.

Osoittautui, että KONOE oli arvioinut poliittisen tilanteen oikeammin kuin HIROTA, joka ei ollut niin perehtynyt sisäpolitiikkaan. Näytti jo siltä, että viimeksi

mainittu ei onnistuisikaan muodostamaan hallitusta.

Mutta tilanne maassa oli vakava, ja hallituspulaa oli vaikea jatkaa. Nyt saatiinkin nähdä, että HIROTA alistui sotilaspiirien vaatimuksiin, hylkäsi aikaisemman suunnitelmansa ja rakensi uuden hallituksen kokoon pääasiallisesti kenraali TERAUTŠIn neuvojen mukaan.

Maaliskuun 9 päivänä HIROTA vihdoin sai uuden hallituksen valmiiksi. Sen kokoonpano oli seuraava:

Pääministeri: Koki HIROTA.

Ulkoasiainministeri: toistaiseksi HIROTA.

Sisäasiainministeri: Keinosuke UŠIO (entinen sisäasiain varaministeri).

Finanssiministeri: Eiitši BABA (hypoteekkipankin johtaja).

Sotaministeri: Džuitši TERAUTŠI.

Meriministeri: Osami NAGANO.

Oikeusministeri: Raisaburo HAJAŠI (korkeimman oikeuden presidentti).

Opetusministeri: toistaiseksi sisäministeri UŠIO.

Maatalousministeri: Jonezo MAJEDA (seijukaipuolueesta).

Kauppa- ja teollisuusministeri: Takukitši KAVASAKI (minseitopuolueesta).

Kulkulaitosministeri: Tošivo ŠIMADA (minseitosta).

Rautatieministeri: Keikitši TANOMOGI (seijukaista).

Merentakaisten alueiden ministeri: Hidedžiro NAGATA (Tokion entinen pormestari).

Uusi hallitus ei vielä ole julkaissut ohjelmaansa. Mutta sen synnytysprosessi osoittaa, että sotilaspiirit helmikuun levottomuuksien jälkeenkin ovat maan vaikuttavin poliittinen voima. Pääpuolueet ovat kumpikin saaneet vain kaksi toisarvoista salkkua. Muuten hallitus on kokoonpantu puolueiden ulkopuolella olevista asiantuntijoista.

Prinssi SAIONDŽI, joka HIROTAn valittuaan siirtyi hänen onnistumistaan odottamaan palatsista aivan lähetystömme naapuristoon, vahvojen sotilasvartioiden ympäröimään taloon, lähti tänä aamuna maaseutuasuntoonsa jatkamaan mietiskelyjään Japanin kohtaloiden ohjaamisesta.

Hugo Valvanne.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: S

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 12.

Ministeri Talvanne

19/3 - 1936.

5000—12—35—5337

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. **Salainen.**

KIRJELMÄ n:o 95 - 31.

Tokio SSA 19 P:NÄ maalis KUUTA 19 36.

18 187 Pal. 36.

8/4-36

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

5 C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 12:

"Uuden hallituksen ohjelma".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 12.

Ministeri: Hugo Valvanne.

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 12.

Tokio ssa 19 p:nä maalis kuuta 1936.

18 187 Pol. 36.
8/4-36
2
5 C 15

Asia: Uuden hallituksen ohjelma.

Kuten viime raportissani kerroin, HIROTA sai hallituksensa vaivoin valmiiksi tämän kuun 9 päivänä. Mutta se oli hallitus, jolta puuttui ohjelma. Hallituksen syntyminen oli ollut niin vaikea, että se ei ollut ehtinyt ennen nimitystään määritellä ohjelmaansa. Tähän työhön oli ryhdyttävä vasta jälkeenpäin, ja osoittautui, että ohjelman aikaan saaminen vaati runsaasti saman ajan kuin hallituksen aikaan saaminen oli vaatinut.

"Helmikuun 26 päivän tapahtuma" (kuten äskeisiä sotilaslevottomuuksia virallisesti nimitetään) oli osoittanut, että armeijan nuorempien piirien keskuudessa liikkui väkeviä voimia, jotka uhkasivat valtakunnan sisäistä tasapainotilaa.

Moderaatit yhteiskuntapiirit olivat jääneet edelleen valtaan, mutta armeijan vaikutus näytti entisestään vahvistuneen. Armeijan johto vaati, kuten se oli tehnyt jo MINOBEnjutun ajoilta, voimakkaan "kansallisen politiikan" selventämistä. Tähän politiikkaan kuului entistä suurempi sentralisointi keisarin edustaman symbolin ympärille, aseellisten voimien lisääminen ja asevelvollisten suuren enemmistön yhteiskuntaluo-

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kan, maatalousväestön, aseman parantaminen. Mutta tällaisen politiikan aiheuttamat lisäkustannukset joutuisivat etupäässä kaupan ja teollisuuden kannettaviksi, ja sen takia oli odotettavissa oppositiota näiden piirien ja niitä erikoisesti edustavien poliittisten puolueiden taholta.

Hallituksen ohjelmaa laadittaessa oli juuri sotilaspiirien vaatimusten tyydyttäminen suurimpana pulmana. Sotaministeri TERAUTŠI, joka oli jo hallitusta muodostettaessa näytellyt tärkeätä osaa, hylkäsi toisen ohjelmaluonnoksen toisensa jälkeen.

Toisena pulmana oli finanssiohjelma. Uusi rahaministeri BABA oli viittaillut siihen, että hän oli valmis perustamaan budjetin lainavaroihin paljon suuremmassa määrässä kuin TAKAHAŠI-vainaja oli pitänyt mahdollisena. Mutta valtion finanssitilanteen horjuttaminen oli arveluttava asia.

Vasta tämän kuun 17 päivän illalla HIROTA hankki keisarin hyväksymisen hallituksensa ohjelmalle. Esitän sen seuraavassa suomennoksena:

"Keisarin käskystä nykyinen hallitus, niin ansioton kuin se onkin, on muodostettu parantamaan helmikuun 26 päivän tapahtuman johdosta syntynyttä tilannetta. Tehtävä on valtava, ja hallitus on syvästi tietoinen siitä, mikä vastuunalaisuus sillä on keisarin edessä.

"Sekä sisä- että ulkopolitiikan alalla on tällä hetkellä vaikeuksia, joiden juuret ovat syvällä. Hallitus aikoo päättävästi ryhtyä niitä ratkaisemaan ja siinä mielessä uudistamaan hallintoa sen eri aloilla.

"Hallinnon ensimmäisenä tehtävänä on toteuttaa Japanin perusihannetta, jonka mukaan koko kansamme muodostaa hallitsijan alaisena kiinteän yhteyden. Hallituksen päätarkoituksena onkin selventää muuttumaton kansallinen politiikkamme, jonka mukaisesti on johdettava kaikki toiminta sekä kotimaassa että ulospäin. Varsinkin nykyoloissa on huolehdittava siitä, että hallitusmuodon ja maan lakien pyhyyttä kunnioitetaan. Sitä varten on kansan kasvatusta uudistettava, kansallishenkeä vahvistettava ja kansallisen politiikan vastaiset ajatussuunnat lopetettava.

"Vakiintuneen politiikkansa mukaan Japani pyrkii ylläpitä-

mään ystävyyttä muiden valtojen kanssa luottamuksen ja oikeuden pohjalla sekä täyttämään tehtäväänsä kaukaisen idän vakiinnuttavana voimana valvoen Aasian kansojen menestystä ja varsinkin Japanin ja Mantšukuon erottamattomien suhteiden ylläpitämistä. Tätä tehtäväänsä noudattaen Japani edistää maailman rauhaa ja koko ihmiskunnan hyvinvointia. Tätä politiikkaa palvelevat sekä diplomatiamme että kansallinen puolustuksemme. Huomioon ottaen nykyisen kansainvälisen aseman hallitus pyrkii osoittamaan tarpeellisia varoja puolustusvoimille ja noudattamaan Japanin tarpeiden mukaista kiinteätä ulkopolitiikkaa.

"Maan taloudellisia voimalähteitä on kehitettävä, verotusjärjestelmää uudistettava, valtion varoja lisättävä, tarpeellisia finanssi- ja taloudellisia uudistuksia on tehtävä ja teollisuutta sekä kauppaa laajennettava.

"Yhteiskunnalliset pulmat ovat viime aikoina lisääntyneet, ja eri etupiirit ovat joutuneet keskenään ristiriitaan. Sellainen asiaintila ei ole kansallishenkemme ja moraalimme mukainen. Hallitus pyrkii tasoittamaan ja parantamaan väestön oloja, jotta Hänen Majesteettinsa kaikki alamaiset voisivat elää rauhallisina ja tyytyväisinä.

"Ei riitä se, että hallintoa ulkonaisesti parannetaan. Viranhaltijain on uudistettava ajatustapansakin. Hallitus ei aio antaa vanhojen tottumusten pidättää itseään. Se aikoo ottaa huomioon, miten olot muuttuvat sekä kotimaassa että sen ulkopuolella, ja tehdä sen mukaisesti uudistuksia. Kansallista politiikkaa toteuttaessaan hallitus odottaa virkamiehistöltään tukea. Se tulee ottamaan huomioon kansan toivomuksia, välttämään harkitsemattomia tekoja mutta toteuttamaan päättävästi sen, minkä se pitää oikeana. Japanin tulevaisuuden päämääristä hallitus ei tule tinkimään."

Kuten näkyy, ohjelma pitkästä valmistusajastaan huolimatta on hyvin ylimalkainen ja epämääräinen.

Ulkopoliittinen ohjelma on esitetty samaan suuntaan kuin aikaisemminkin HIROTAn ollessa ulkoministerinä. Japani ja Mantšukuo ovat erottamattomat, ja sanonta Japanin tehtävästä Itä-Aasian vakiinnuttajana viittaa siihen, että Japani nykyään pyrkii Itä-Aasiassa samanlaiseen asemaan, kuin minkä Yhdysvallat Monroen opin mukaisesti ovat saavuttaneet Amerikan manterella.

Sisäpolitiikan alalta ohjelma ei myöskään sisällä erikoisesti uutta. Puolustusvoimia luvataan lisätä, verotusta uudistaa, kauppaa ja teollisuutta edistää. Tärkeä kohta on, että uudistukset luvataan suorittaa hallitusmuodon ja maan

lakien pohjalla.

HIROTAn ohjelmasta ei siis saa selvää käsitystä siitä, millä tavalla hänen hallituksensa aikoo ratkaista nykyhetken pulmia. Sen tulee osoittamaan vasta ohjelman toteuttaminen käytännössä.

Hugo Valvanne

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetyksen raportti n:o 13.

Ministeri Valvanne

20/3 - 1936

5000—12—35—5337

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

KIRJELMÄ n:o 107 - 34.

Tokio SSA 30 P:NÄ maalis KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

5 C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 13:

"Suomen ja Japanin kilpailu vuoden 1940 olympialaisista. IV."

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 13.

Lisäksi lähetetään 2 kappaletta raportin kuvaliitteen alkuperäistä valokuvaa.

Ministeri: Hugo Valvanne.

UE 3: A 4.

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 13.

Tokio ssa 30 p:nä maalis kuuta 1936.

Asia: Suomen ja Japanin kilpailu vuoden 1940 olympialaisista. IV.

Tämän kuun 17 päivänä saapui tänne Ulkoasiainministeriöltä seuraava sähke:

"Pikalähettäkää kaikki tiedot, haastattelut ym. olympialaisen komitean presidentin ~~de~~ BAILLET-LATOURin käynnistä Tokiossa."

Lähetystö, joka pitkin aikaa on koettanut mahdollisimman tarkasti seurata Japanin toimintaa vuoden 1940 kisojen Tokioon saamiseksi ja siitä tiedoittaa, on jo lähettänyt ja tulee vielä lähettämään kreivi de BAILLET-LATOURin käyntiä koskevia lehtitietoja Ministeriölle.

Haluan erikoisesti huomauttaa, että mikäli olen saattanut havaita, de BAILLET-LATOUR on täällä esiintynyt aivan puolueettomasti. Hän on selittänyt tulleensa tänne vain tutkimaan, pystyykö Japani teknillisesti järjestämään kisat, jos kansainvälinen komitea päättäisi ne pidettäviksi Tokiossa, mutta mitään lupauksia hän ei ole antanut. Se, mitä täkäläiset lehdet siihen suuntaan ovat kirjoittaneet, menee niiden laskuun. On yleisesti tunnettua, että japanilaiset lehdet käsittelevät tosiasioita erinomaisen vapaamielisesti ja muuntelevat haastateltavienkin lausuntoja omien tarkoitustensa mukaisiksi.

JAKELUOHJE:
Tavallinen ja lisäksi
Opetusministeriölle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Kuten lähetetyistä lehtileikkeleistä näkynee, on de BAILLET-LATOURille täällä osoitettu erittäin suurta huomaavaisuutta. Mm. tämän kuun 27 päivänä keisari myönsi hänelle puolen tunnin audienssin, ja samana päivänä keisarin nuorempi veli prinssi TAKAMATSU ja hänen prinsessansa olivat järjestäneet teekutsut, joille myös Belgian, Italian, Saksan ja Suomen lähetystöjen päälliköt rouvineen oli pyydetty.

Eräillä päivällisillä de BAILLET-LATOURin keskustellessa Italian suurlähettilään AURITIn ja minun kanssani AURITI huomautti, että Italiahan oli jo luopunut ehdokkuudestaan vuoden 1940 kisojen isäntämaaksi. de BAILLET-LATOUR sanoi siihen, että hän ei MUSSOLINIn viime vuoden helmikuussa antamasta ilmoituksesta huolimatta ollut varma siitä, olivatko Italian urheilupiirit todella lopullisesti luopuneet maansa ehdokkuudesta. Tavatessani pari päivää myöhemmin AURITIn hän sanoi heti keskustelun jälkeen sähköttäneensä hallitukselleen ja saaneensa nyt sähkösanoman, jossa nimenomaan ilmoitettiin, että Italia oli definitiivisesti luopunut ehdokkuudestaan. Tämän hän oli ilmoittanut de BAILLET-LATOURille.

Muuten de BAILLET-LATOUR on minulle kertonut saaneensa Tokioon konsuli KROGIUKSELTA Helsingistä kirjeen, joka koski hänen Suomeen-tuloaan. Hän sanoi huhtikuun alkupuolella matkustavansa Amerikan kautta Eurooppaan ja laski saapuvansa Suomeen ensi toukokuun 30 tai 31 päivänä.

Raportissa n:o 10 kerroin jo, että Japanin urheilun johto oli antanut minulle tilaisuuden järjestää päivälliset de BAILLET-LATOURin kunniaksi. Päivälliset pidettiin lähetystössä tämän kuun 25 päivänä.

Lähetän tämän raportin mukana Japanin puoliviralliseen tietotoimiston DOMEIn päivällisistä ottaman valokuvan, jota uutiskuvatoimisto DŽIDŽI-ŠAŠIN-SOPPOŠA on levittänyt ympäri maan.

Voinen tässä tapauksessa luetella päivällisten osanottajien nimetkin. (Mainittakoon, että japanilaiset ovat yleensä kutsujen suhteen erittäin epäsäännöllisiä; tälläkin kertaa useat kutsutut aivan viime hetkessä peruuttivat saapumislupauksensa.)

Etualalla pöydän päässä istuu emäntä. Hänestä vasemmalle ovat vieraat:
kreivi de BAILLET-LATOUR;
Belgian asiainhoitajan puoliso rouva IWEINS d'EECKHOUTTE;
kansainvälisen olympialaisen komitean japanilainen jäsen kreivi SOJEŠIMA;
viime vuonna Suomessakin käyneiden ylioppilasurheilijain johtaja Vasedan yliopiston professori JAMAMOTO;
lähetystönharjoittelija KALA;
näinä päivinä Brysseliin nimitettävän Japanin suurlähettilään tytär neiti KURUSU;
Tokion pormestari UŠIZUKA;
prinsessa KONOE;
isäntä;
pormestarin rouva UŠIZUKA;
Belgian asiainhoitaja IWEINS d'EECKHOUTTE;
Japanin amatööriurheilijaliiton varapresidentti (presidentin toimi on avoimena) HIRANUMA;
ulkoministeriön kreivi de BAILLET-LATOURille asettama yhdysmies VATANABE;
hoviministeriön virkamies paroni KIKKAVA;
yleisesikunnan osastopäällikkö kenraalimajuri markiisi MAEDA;
paronitar KIKKAVA;
olympialaiskisojen vastaanottokomitean jäsen, ylähuoneen presidentti, prinssi KONOE (jolle keisari helmikuun lopussa tarjosi tehtäväksi hallituksen muodostamisen).

A bright banquet to welcome Count B. Latour held by the F

時事寫眞速報

とかく物事は、かく朗かに

伊太利の正式辞退で、次期オリムピック開催地は芬蘭と日本になつた。東京の競爭相手は芬蘭だけだ。しかし競爭はあくまで、ファイン・プレーでとオリムピック委員副島伯、駐日芬蘭公使にラ伯歓迎晩餐會をすゝめ日本人の雅量を示してくれた。まことに物事はかく明朗に。寫眞右、近衛公、左ラ伯。

he Finland's minister to Tokyo

昭和十一年五月廿七日 第二五一六號
(4) 可認物便郵種三第 昭和六年四月一日
THE ZIZI-SYASIN-SOPPÔ

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 14.

Ministeri Tolvanne

16/4 - 1936.

5000—10—35 4261

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 133 - 42.

20 / 187 Sal. 36.

Tokio SSA 16 P:NÄ huhti KUUTA 1936.

9/5 - 36

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

5 C15

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 14:

"Japanin Helsingin-lähetystö. II".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 14.

Ministeri: Hugo Valvanne.

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 14.

Tokiossa 16 p:nä huhti kuuta 1936.

20/187 Sal. 36.

9/5. 36 2

5 C 15

Asia: Japanin Helsingin-lähetystö. II.

Tavatessani joku aika sitten ulkoministeriön Euroopan-osaston päällikön TOGOn tiedustelin häneltä, oliko toukokuun alussa kokoontuvalle uudelle parlamentille esitettävä ulkoministeriön menoarvio jo valmis ja oliko siinä edelleen otettu huomioon lähetystön perustaminen Helsinkiin.

TOGO vastasi, että menoarvio ei vielä ollut valmis, mutta että ministeriön budjetti tulisi olemaan pääasiallisesti samanlainen kuin tammikuussa hajoitetulle parlamentille annettu oli ollut. Siihen tulisi edelleen sisältymään itsenäisen Helsingin-lähetystön perustamista tarkoittava määräraha.

TOGO arveli, että parlamentin istuntoaika kestäisi ehkä kesäkuun loppuun. Menoarvio tulisi vahvistetuksi luultavasti heinäkuussa ja Japanin Helsingin-ministeri nimitettäisiin heinä- tai elokuussa. Hän ei vielä tahtonut lausua arvelua siitä, kuka ministeriksi nimitettäisiin, mutta viittasi siihen, että kysymykseen saattoi tulla jokin nykyään Eurooppaan sijoitettu diplomaatti.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Tämän kuun 2 päivänä pääministeri HIROTA luovutti siihen asti hoitamansa ulkoministerin salkun entiselle Brysselin-suurlähettiläälle Hatširo ARITAlle, joka vasta muutamia viikkoja aikaisemmin oli nimitetty suurlähettilääksi Kiinaan. ARITA kuitenkin heti ulkoministeriksi tultuaan sairastui, joten hän vasta tänään saattoi ottaa lähetystöjen päälliköt kunkin erikseen vastaan. Keskustellessani uuden ulkoministerin kanssa hän sanoi luonnollisesti pitävänsä voimassa HIROTAn päätöksen, joka koski lähetystön perustamista Helsinkiin.

Lehdissä on juuri liikkunut huhuja eräistä Japanin diplomaattikunnan uusista henkilömuutoksista. Niiden mukaan aiottaisiin Helsinkiin ja Prahaan nimittää vaihtoehtoisesti joko Lontoossa olevan suurlähetystön neuvos Keinosuke FUDŽII tai Moskovassa olevan suurlähetystön neuvos Šuitši SAKO.

FUDŽII on ollut Japanin asiainhoitajana Lontoossa siitä pitäen kuin suurlähettiläs MATSUDAIRA noin kymmenen kuukautta sitten palasi Japaniin lomalleen. Kun hoviministeri JUASA "helmikuun tapahtumassa" surmansa saaneen SAITOn jälkeen tuli salaisen sinetin vartijaksi, nimitettiin MATSUDAIRA hoviministeriksi ja jäi siis Tokioon.

Tavatessani joku päivä sitten MATSUDAIRAn pyysin häneltä henkilötietoja FUDŽIIsta, joka ei ole käynyt Tokiossa täällä ollessani.

MATSUDAIRA vakuutti, että FUDŽII oli Japanin etevimpiä diplomaatteja. Hän taisi hyvin useita kieliä,

mm. saksaa, jonka taito Japanissa yleensä on harvinaista, ja oli monipuolisesti sivistynyt. Hänen rouvansa oli tunnetun japanilaisen valtiomiehen prinssi ITOn lapsenlapsi.

Saksan suurlähettiläs von DIRKSEN on sanonut minulle tuntevansa FUDŽIIn Berliinistä, jossa hän aikaisemmin oli ambassadin neuvoksena. Hän kertoi, että herrasväki FUDŽII nautti Berliinissä erittäin suurta suosiota.

Pyydän seuraavassa mainita eräitä henkilötietoja molemmista Helsingin-ministerin ehdokkaista.

FUDŽII (FUJII), Keinosuke. Syntynyt 1888. 1914 konsulinviraston harjoittelijaksi Tšošuniin. 1918 kolmanneksi sihteeriksi Washingtoniin. 1920 konsuliksi Amoihin. 1923 pääkonsuliksi. 1925 henkilöjaoston päälliköksi ulkoministeriöön. 1930 ensimmäiseksi sihteeriksi Lontooseen. 1931 pääkonsuliksi Hampuriin. 1932 ambassadin neuvokseksi Berliiniin. 1933 samaan virkaan Washingtoniin. 1935 samaan virkaan Lontooseen.

SAKO, Šuitši (SAKOH, Shuichi). Syntynyt 1887. 1911 konsulinviraston harjoittelijaksi Tšangtšuniin. 1914 konsuliksi Tetsureihin. 1920 kauppaosaston jaostopäälliköksi ulkoministeriöön. 1921 valtuuskunnan jäsenenä Washingtoninkonferenssiin. 1925 ensimmäiseksi sihteeriksi ja 1929 ambassadin neuvokseksi Moskovaan. 1930 pääkonsuliksi Kalkuttaan. 1933 taas neuvokseksi Moskovaan.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 15.

Ministeri Talvanne

18/4-1936

5000—10—35 4261

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 148 - 45.

Tokio SSA 18 P:NÄ huhti KUUTA 1936.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Salainen.

21 188 Jal. 36.

9/5. 36

5 C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 15:

"Suomen ja Japanin kilpailu
vuoden 1940 olympialaisista. V."

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 15.

Ministeri: Hugo Wahren

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 15.

Tokio ssa 18 p:nä huhti kuuta 19 36.

Asia: Suomen ja Japanin kilpailu

vuoden 1940 olympialaisista. V.

21/181 Sal. D -36.
9/5 36
OSASTO
5 C15

Sen lisäksi, mitä aikaisemmissa raporteissani olen kertonut kreivi de BAILLET-LATOURin vierailusta, voin mainita, että kun hän oli Osakaan ja Kiotoon tekemältään retkeltä palannut Tokioon, kansainvälisen olympialaisen komitean japanilainen jäsen kreivi SOJEŠIMA järjesti hänen kunniakseen Tokyo Clubiin päivälliset, joihin minutkin oli kutsuttu. Läsnä oli noin 40 henkeä: hallituksen edustajia, eräitä lähetystöjen päälliköitä, urheilun johtajia ym. edustavia henkilöitä. Päivällisten menu oli varustettu seuraavalla päällekirjoituksella: "Count Michimasa Soyeshima bids au revoir, wishes bon voyage to Count Henri de Baillet-Latour".

Ennen lähtöään de BAILLET-LATOUR vielä kutsui eräitä henkilöitä, mm. allekirjoittaneen, luokseen teelle. Kuten aikaisemmin olen maininnut, hän (toisin kuin mitä eräistä sanomalehtien jaaritteluista voisi päätellä) koko täällä-olonsa aikana esiintyi mahdollisimman varovasti ja puolueettomasti. Sain kuitenkin sen käsityksen hänen puheistaan, ja tiedän että monet japanilaiset saivat saman, että de BAILLET-LATOUR hyvin tajusi ne vaikeudet, joita kisojen järjestäminen tän-

JAKELUOHJE:
Tavallinen ja lisäksi
Opetusministeriölle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ne tulisi kohtaamaan. Mainitsen sellaisina erikoisesti kostean kesäkuumuuden, joka varsinkin ulkomaalaisille on rasittava, ulkomaisen standardin kannalta arvostellen puutteelliset hotelliolot ja Japanin etäisyyden varsinkin Euroopasta.

Kun kreivi de BAILLET-LATOUR, kuten hän minulle sanoi olettavansa, toukokuun loppupäivinä saapuu Helsinkiin, pyydän sen johdosta esittää eräitä huomautuksia.

Japanilaiset osoittivat de BAILLET-LATOURille ylenpalttista vieraanvaraisuutta, johon heillä on yleistä taipumusta. Lienee senvuoksi syytä järjestää hänen Suomen-vierailunsakin niin kiinnostavaksi kuin suinkin. Erikoisesti annettiin hänelle maan tavan mukaisesti suunnaton määrä muistoesineitä lahjaksi. Tällaiseen ei Suomessa liene aihetta eikä mahdollisuuksiakaan, mutta jos de BAILLET-LATOURille suunnitellaan annettavaksi joitakin muistoesineitä, ei hän voine kieltäytyä ottamasta niitä vastaan vietyään täältä runsaan lahjakokoelman.

Niiden kolmen viikon aikana, jotka de BAILLET-LATOUR Japanissa vietti, hänen isäntänsä olivat ahtaneet jokaisen päivän aivan täyteen ohjelmaa. Hän valitti itse minulle, ettei hänelle oltu jätetty mitään lepohetkeä. Olen senvuoksi varma, että kreivi on tyytyväinen, jos hänelle jätetään jonkin verran vapaata aikaa, jonka hän saa käyttää oman mielensä mukaan.

Last but not least: pyydän erikoisesti, että Japanin asiainhoitaja kutsutaan kaikkiin julkisiin juhlatilaisuuksiin

jotka de BAILLET-LATOURille järjestetään, ja että hänelle annetaan tilaisuus kutsua kreivi luokseen joko lounaalle tai päivällisille. Näin japanilaiset isännät hienotunteisesti menettelivät Tokiossa olevan Suomen lähettilään suhteen, ja sekä urheiluelämän fair play että kansainvälinen vastavuoroisuus vaatinevat, että Suomessa tehdään samalla tavoin.

Helge Wahren

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 16.

Ministeri Talvanne

21/4-1936.

5000—10—35 4861

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 150 - 46.

Tokio SSA 21 P:NÄ huhti KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ

22/188 Sal. 36.

15/5. 36

5 C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 16:

"Henkilövaihdoksia".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 16.

Ministeri: Hugo Valvanne

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 16.

Tokio ssa 21 p:nä huhti kuuta 1936.

22/188 Sal. 36.

15/5. 36

Asia: Henkilövaihdoksia.

5 C 15

"Helmikuun 26 päivän tapauksen" jälkeen on Japanissa hallituksen uudestijärjestelyn lisäksi tapahtunut lukuisia tärkeitä henkilövaihdoksia eri hallintohaarojen korkeimmassa johdossa.

Amiraali SAITOn saatua surmansa oli salaisen sinetin vartijan virka tullut avoimeksi. Tämän viran haltija on maaseudulla asuvan genron jälkeen keisarin tärkein poliittinen neuvonantaja. Virkaan nimitettiin maaliskuun 11 päivänä entinen hoviministeri JUASA, joka helmikuun 26 päivän aattoiltana oli ollut lähetystössämme vieraana.

JUASAn jälkeen hoviministeriksi nimitettiin Lontoonsuurlähettiläs MATSUDAIRA, joka oli Japanissa lomallaan. Jo ennen "tapahtumaa" oli ollut liikkeellä huhuja, että HIROTA eroaisi ulkoministerin virasta ja MATSUDAIRA tulisi hänen seuraajakseen. Mutta käydessään maaliskuun alussa luonani MATSUDAIRA vakuutti minulle, että hän sekä oletti että toivoi pian palaavansa Lontooseen. Hänellä onkin ollut huomattava menestys suurlähettiläänä aikaisemmin Washingtonissa ja myöhemmin Lontoossa. Kun keisari kuitenkin tahtoi hänet hovimi-

JAKELUOHJE:
Tavallinen, ja
lisäksi Puolustusministeriölle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

nisteriksi, ei hän katsonut voivansa kieltäytyä. On huomattava, että prinsessa TŠITŠIBU, keisarin lähinnä nuoremman veljen puoliso, on MATSUDAIRAn tytär, joten nykyinen hoviministeri voi hovissa valvoa sieltä nykyään tavallaan syrjäytetyn prinssi TŠITŠIBUn intressejä.

Kuten viime vuoden raportissani n:o 44 olen kertonut, oli radikaalinen natsionalistinen suunta jo kauan vaatinut, että salaneuvoston presidentin paroni IKKIn, jonka oli väitetty kannattavan ns. MINOBEn teoriaa, oli erottava virastaan. "Tapahtuman" jälkeen IKKI vihdoin pyysikin eroa, ja hänen seuraajakseen nimitettiin radikaalisen suunnan suosikki paroni HIRANUMA, joka oli ollut salaneuvoston varapresidentti.

Kuten raportissani n:o 11 olen kertonut, nimitettiin HIROTAn hallituksen kauppa- ja teollisuusministeriksi minseitopuolueen jäsen KAWASAKI. Jo maaliskuun 27 päivänä hän kuitenkin kuoli vatsasyöpään, ja hänen seuraajakseen nimitettiin toinen minseiton johtaja, entinen kansantalouden professori Gotaro OGAWA.

Ulkoministeriössä on niinikään tapahtunut huomattavia muutoksia. Raportissani n:o 11 olen jo kertonut, että HIROTA ensin suunnitteli ulkoministeriksi entistä suurlähettiläästä JOŠIDAa, mutta oli pakotettu luopumaan aikeestaan, kun sotilaspiirit vastustivat kreivi MAKINOn vävyn nimittämistä. HIROTA säilytti toistaiseksi itse ulkoministerin salkun, mutta sai tämän kuun 2 päivänä sen hoitajaksi nimitetyksi Hatširo ARITAn, joka Brysselin-suurlähettilään virasta oli juuri siirretty Kiinaan ja vasta maaliskuun 7 päivänä jättänyt valtuutus-

kirjeensä Nankingissa.

ARITAn seuraajaksi suurlähettilääksi Kiinaan HIROTA suunnitteli varaulkoministeri (kansliapäällikkö) ŠIGEMITSUa, joka jo aikaisemmin oli ollut ministerinä Kiinassa, kunnes hän vuonna 1931 Šanghaissa oli joutunut atentaatin uhriksi menettäen toisen säärensä. Mutta HIROTA oli taas tehnyt laskelmansa ottamatta huomioon sotilaspiirejä. Nämä vaativat suurlähettilääksi Kiinaan "täysin tervettä", so. enemmän mieleistänsä, miestä. HIROTAn oli taivuttava, ja ŠIGEMITSU asetettiin tämän kuun 10 päivänä disponibiliteettiin. ŠIGEMITSU on ollut varaulkoministerinä koko sen ajan, minkä olen ollut Tokiossa, ja hän on ollut Suomelle erittäin myötämielinen.

Tällä hetkellä näyttää luultavimmalta, että suurlähettilääksi Kiinaan nimitetään Tientsinissä oleva pääkonsuli Šigeru KAVAGOE, joka aikaisemmin on toiminut diplomaattisissa tehtävissä Mantšukuossa.

ŠIGEMITSUn jälkeen nimitettiin varaulkoministeriksi ulkoministeriön Amerikan-osaston päällikkö HORINOUTŠI, joka hänkin on tunnettu taitavana diplomaattina. Tämän kuun 16 päivänä minulla muuten oli tilaisuus nähdä hänet luonani lounaalla.

ARITAn seuraajaksi suurlähettilään paikalle Brysseliin nimitettiin Saburo KURUSU, joka koko täälläoloni aikana ulkoministeriön kaupallisen osaston päällikkönä on johtanut Japanin kauppapolitiikkaa. Uudeksi kaupallisen osaston päälliköksi nimitettiin saman osaston jaostopäällikkö MATSUŠIMA.

HIROTA on nyt saanut korjatuksi JOŠIDAlle aiheutta-

mansa pettymyksen saadessaan tämän kuun 10 päivänä hänet nimitetyksi MATSUDAIRAn seuraajaksi tärkeälle Lontoon-suurlähettilään paikalle.

Armeijassa on niinikään pantu toimeen suorastaan mullistavia muutoksia. "Helmikuun tapahtuman" jälkeen 500 upseeria, jotka katsoivat heille lankeavan jonkinlaista vastuuta siitä, jätti erohakemuksensa. Niihin kuuluivat kapinoineiden rykmenttien ja divisioonien upseerit sekä yleensä armeijan korkein päällystö. Mm. korkeimman sotaneuvoston kaikki nimitettävät jäsenet, kenraalit ABE, ARAKI, HAJAŠI, MAZAKI, NIŠI, Džuitši UEDA ja Kenkitši UEDA, lisäksi helmikuun 26 päivänä haavoittunut keisarin ylimmäinen kamariherra amiraali SUZUKI, keisarin pääadjutantti HONDŽO sekä Kvantungin-armeijan komentaja ja samalla Mantšukuossa oleva suurlähettiläs MINAMI pyysivät eroa.

Näistä kenraalit ABE, ARAKI, HAJAŠI ja MAZAKI määrättiin ensin disponibiliteettiin ja maaliskuun 10 päivänä lopullisesti reserviin. ARAKI oli minun Japaniin tullessani sotaministerinä, ja radikaalisen upseerialneksen tunnustetuin johtaja. Viimeisten parin vuoden aikana hänen tähtensä on nopeasti laskenut, vaikka hänen maineensa näyttääkin pysyneen yllä ulkomailla. Olen aikoinani raportoinut niistä keskusteluista, joita minulla on ollut sekä hänen että myöhemmin sotaministerinä toimineen HAJAŠIn kanssa mm. heidän lähetystössämme käydessään. Radikaalisen suunnan huomattavimpia johtajia on viimeksi ollut sotilaskasvatuksen ylitarkastajana toiminut MAZAKI, josta eri yhteyksissä olen kertonut.

Korkein sotaneuvosto on erojen johdosta tullut toi-

mintakyvyttömäksi, eikä, mikäli sotilaspiireissä kuulemani tiedot pitävät paikkansa, sen paikkoja toistaiseksi aiottane täyttää. Kaikkia sen jäseniä ei kuitenkaan ole pidetty yhtä pahasti kompromettoituina. Niinpä kenraali NIŠI on nyt nimitetty sotilaskasvatuksen ylitarkastajaksi ja kenraali Kenkitši UEDA uudeksi Kvantungin-armeijan komentajaksi sekä suurlähettiläksi Mantšukuohon.

Keisarin pääadjutantiksi on nimitetty Hokkaidossa olevan 7:nnen divisioonan komentaja kenraali USAMI. Ylimmäisen kamariherran virkaan on ehdokkaana SAITOn hallituksen merimisteri amiraali OSUMI.

Mainittakoon vielä pari huomattavaa nimitystä. Yleisesikuunan apulaispäällikköksi on siirretty Kwantungin-armeijan tähänastinen esikuntapäällikkö kenraaliluutnantti NIŠIO (yleisesikunnan päällikkönä on, kuten tunnettu, keisarillinen prinssi KANIN). Sotaministeriön sotilasasiain osaston päälliköksi on nimitetty kenraalimajuri ISOGAI, joka viimeksi on ollut sotilasasiamiehenä Kiinassa ja osallistunut Japanin sikäläiseen agressiiviseen politiikkaan.

Yleisvaikutelmana ylempänä mainituista henkilövaihdoksista haluaisin sanoa, että vaikka monet radikaalisen sotilaspolitiikan edustajat ovatkin nyt joutuneet syrjäytetyiksi, on armeijan vaikutus edelleen ollut määräävä siviilihallinnossakin, mm. ulkoasiain alalla tapahtuneissa nimityksissä. Toisaalta monet nimityksistä osoittavat, että nuorempi polvi sekä armeijassa että sen ulkopuolella on päässyt vanhoja johtajia syrjäyttäen huomattavasti etenemään.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 17.

Ministeri Valvanne

25/4-1936

5000—10—35 4261

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 152 - 47.

23/188 Sal. 36.

Tokio SSA 25 P:NÄ huhti KUUTA 19 36.

15/5 - 36

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

5 C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 17:

"Suomen ja Japanin kilpailu vuoden 1940 olympialaisista. VI."

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 17.

Ministeri: Hugo Valvanne.

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 17.

Tokio ssa 25 p:nä huhti kuuta 1936.

Asia: Suomen ja Japanin kilpailu vuoden 1940 olympialaisista. VI.

Kansainvälisen olympialaisen komitean toimivin japanilainen jäsen kreivi SOJEŠIMA, jonka nimen jo useasti olen raporteissani maininnut, on Cambridge'in yliopiston B.A. ja ylläpitää läheisiä ystävyyssuhteita Ison-Britannian täkäläiseen suurlähetystöön ja erikoisesti ambassadööriin, Sir Robert CLIVEiin.

Ollessaan joku päivä sitten luonani päivällisillä Sir Robert kertoi, että SOJEŠIMA oli äskettäin pyytänyt häntä tekemään voitavansa, jotta Englannin edustajat kansainvälisessä komiteassa kannattaisivat vuoden 1940 kisojen antamista Japanille.

Sir Robert sanoi jyrkästi kieltäytyneensä rupeamasta sellaiseen puuhaan. Hän sanoi syynä tähän olleen sen, että hänen mielestään oli mahdotonta järjestää kisoja Tokioon kesällä ja erikoisesti elokuussa, jolloin täällä vallitsee ahdistava kostea kuumuus. Lisäksi hän sanoi olevansa omasta puolestaan sitä mieltä, että hallitusten ja niiden edustajain ei pitänyt sekaantua urheilun järjestelyihin.

Sir Robert sanoi, että olympialaisiin kisoihin oli

JAKELUOHJE: Tavallinen ja lisäksi Opetusministeriölle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

jo kauan sekoitettu sellaista, mikä ei kuulunut urheiluun. Hän kertoi olleensa läsnä Tukholman olympialaisissa kisoissa. Häneen oli jo silloin tehnyt erinomaisen epämiellyttävän vaikutuksen, kun suomalaisen juoksijan saapuessa voittajana maaliin ruotsalaisen yleisön keskuudesta oli osoitettu mieltä suomalaista kohtaan. Sellainen menettely ei Sir Robertin mielestä ollut oikeata urheiluhenkeä.

Hugo Wahlroos

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 18.

Ministeri Walvanne

27/4-1936.

5000—12—35—5337

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 159 - 49.

Tokio SSA 27 P:NÄ huhti KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Salainen.

24 / 188 Sal. 36.

5/6 - 36

5 C15

Ulkoasiainministeriölle

ASIA: Raportti n:o 18:

Japani ja Venäjä.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 18.

Ministeri: Hugo Valvanne.

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 18.

Tokio ssa 27 p:nä huhti kuuta 19 36.

Asia: Japani ja Venäjä.

24 / 188 Sal. 36.
5/4. 36
5 C15

Rajaselkkaukset, joita koko Japanissa oloni aikana on tämän tästä sattunut Japanin ja Mantšukuon Neuvostoliiton vastaisella rajalla, ovat viime aikoina jatkuneet jopa kiihtyneemmässä tempossa. Sovjetin tiedoitusjärjestö, joka osaa taidon, miten ulkomaista propagandaa on tehtävä, on näistä selkkauksista taaskin levittänyt hälyttäviä tietoja. Pitkin maailman lehdistöä kulkee taas huhuja Japanin ja Venäjän välillä milloin tahansa puhkeavasta sodasta.

Herra Ulkoasiainministeri on toukokuun 1 päivästä pyynnöstäni myöntänyt minulle yhdistetyn virkaloman. Luonnollisesti en kuitenkaan lähtisi lomalle, mikäli olisi todennäköistä, että Japani sen aikana joutuisi sotaan Venäjän kanssa.

Tokiossa ei kuitenkaan, ei hallituspiireissä eikä diplomaattikunnan keskuudessa, uskota, että sota lähikuukausina on odotettavissa. Varmuuden vuoksi olen viimeisten viikkojen aikana erinäisiltä henkilöiltä tiedustellut heidän käsitystään siitä, onko tuollainen sodan vaara olemassa. Pyydän tässä selostaa eräiden tiedustelujeni tulosta.

Jo ~~ennen~~ maaliskuun loppupuolella keskustelin asiasta

JAKELUOHJE: Tavallinen ja lisäksi YE:lle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ulkoministeriön Euroopan ja Aasian osaston päällikön TOGOn kanssa. Hän huomautti, että HIROTAn politiikkaan oli jo aikaisemmin sisältynyt, että selkkaukset Venäjän kanssa oli koetettava selvittää rauhallisesti, ja pääministerinä ollessaan HIROTA tulisi noudattamaan samaa politiikkaa. Moskovassa OTAn ja STOMONJAKOVin ja Tokiossa HIROTAn ja JURENEVin välillä käydyissä keskusteluissa tilanne oli huomattavasti selvennyt, kun Neuvostoliitto nyt oli suostunut yhteisen rajavaltuuskunnan asettamiseen ja osittaiseen rajankäyntiin.

- - - - - - - - - - -

Kun tämän kuun 16 päivänä kävin uuden ulkoministerin Hatširo ARITAn luona, hän nimenomaan vakuutti, että lähikuukausina ei ollut odotettavissa Japanin ja Venäjän välisen sodan vaaraa, joten saattaisin huoletta matkustaa Suomeen.

- - - - - - - - - - -

Tämän kuun 14 päivänä keskustelin sovjetin suurlähettilään JURENEVin kanssa. Hän sanoi luulevansa, että rauha lähiaikoina säilyisi. Välikohtaukset rajoilla olivat kaikesta huolimatta paikallisia ilmiöitä, joihin jo oli totuttu. Japanin hallitus ja Kvantungin-armeija noudattivat tosin kumpikin eri politiikkaa, mutta JURENEV otaksui kuitenkin jälkimmäiselläkin olevan sellaisen käsityksen vallitsevista realiteeteista, että se välttäisi asioiden johtamista kriisiin. Hän arveli voivansa ulkoministeri ARITAn kanssa sopia rauhan säilymisestä. Paljon riippui kuitenkin siitä, mitä politiikkaa tulisi ajamaan uusi sotaministeri TERAUTŠI.

- - - - - - - - - - -

Samassa tilaisuudessa sovjetin sotilasasiamies, divisioonan komentaja RINK, sanoi, että hän ei puolestaan voinut mennä takuuseen rauhan säilymisestä. Neuvostoliitolla ei ollut minkäänlaisia agressiivisia tarkoituksia. Sensijaan japanilaiset joukko-osastot vähän väliä ylittivät rajan.

- - - - - - - - - -

Rumanian täkäläinen ministeri STOÏCESCO sanoi minulle maaliskuussa, että hänen saamiensa tietojen mukaan sovjetilla oli Baikal-järven itäpuolella 200 tuhatta sotilasta, Japanilla taas Mantšukuossa vain 25,000 miestä. Sotilaspiirit vaativat tämän Kvantungin-armeijan vahvistamiseksi lisää miehiä ja varustuksia. Vasta jos Kvantungin-armeija lisätään noin 200 tuhannen miehen suuruiseksi, tilanne Mantšukuon rajoilla tulee todella kriitilliseksi.

- - - - - - - - - -

Yhdysvaltain sotilasasiamies everstiluutnantti CRANE sanoi minulle muutamia päiviä sitten, että hän ei uskonut sodan puhkeamiseen lähiaikoina. Viimeaikaiset rajaselkkaukset ovat samanlaisia japanilaisten ja venäläisten manöövereitä, joita jo usean vuoden ajan on jatkunut.

CRANE samalla toisti sen, minkä hän on usein minulle sanonut, että sotilasasiamiesten on erittäin vaikea saada japanilaisilta sotilasviranomaisilta tarkkoja tietoja.

- - - - - - - - - -

Saksan sotilasasiamies eversti OTT vastasi tiedusteluuni, että myös Saksan suurlähettiläs von DIRKSEN, joka pari viikkoa sitten lähti monikuukautiselle kotilomalle, oli joka

päivä ennen matkaansa kysynyt OTTilta, saattoiko hän lähteä matkalle vai oliko odotettavissa sodan vaara. OTT sanoi vastaavansa minulle samoin kuin hän oli von DIRKSENille sanonut, nim. että hän ei uskonut sodan alkavan lähiaikoina. "Helmikuun 26 päivän tapahtuma" oli toistaiseksi laimentanut Japanin armeijan sisua. Rajaselkkaukset olivat tavallista laatua. Erotus oli vain se, että kun kahden aikaisemman vuoden aikana japanilaiset joukot olivat panneet ne toimeen, ne nyt olivat venäläisten järjestämiä. Venäläiset tahtoivat nyt maksaa japanilaisille kalavelkojaan ja osoittaa, että kyllä hekin osasivat. Mutta venäläiset eivät halunneet tunkeutua ei Japanin eikä Mantšukuon alueelle. Toisaalta Ulko-Mongolian puolustaminen oli OTTin mukaan sovjetille elinkysymys.

- - - - - - - - - - -

Jos joko Japanin tai Neuvostoliiton hallitus haluaisi sodan syitä, ei niistä olisi puutetta. Molempien valtakuntien välillä sijaitsevat Ulko- ja Sisä-Mongolia sekä pohjois-Kiina, joiden herruus on ennemmin tai myöhemmin ratkaistava. Molemmat maat kilpailevat Itä-Aasiassa uusien raaka-ainelähteiden hankkimisesta ja vientinsä lisäämisestä. Japanin ja Venäjän yhteiskuntamuodot ovat toisilleen vastakkaisia. Ja vuosien 1904-05 muistot ylläpitävät vielä molemmin puolin katkeruutta.

Lienee kuitenkin varmaa, että kummankaan maan hallitus ei halua vielä tällä ajankohdalla provokoida sotaa. Sovjet on luonnollisesti status quon kannalla ja siis puolustusasemassa. Japanin hallitus taas käsitykseni mukaan haluaa odottaa, että Venäjä joutuu Euroopassa selkkauksiin ja että

Japanin armeija ja laivasto ehditään vahvistaa nykyisestään.

Luonnollista kuitenkin on, että Kvantungin-armeija ei järkeile samalla tavalla kuin Tokion-hallitus eikä BLÜCHERin armeija samalla tavalla kuin Moskovan-hallitus. Onhan mahdollista, että rajalla toisiaan vastassa olevat joukot aiheuttavat selkkauksen, jota ei enää käy diplomaattista tietä selvittäminen. Mutta ne ovat mahdollisuuksia, joista ei tällä hetkellä voi mitään varmaa päätellä.

Mannerheim

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystö raportti n:o 19.

v.a. Asiainhoitaja Kala

15/5. 1936.

5000—12—35—5337

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 238 - 64.

Tokio SSA 15 P:NÄ touko KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U M. 19

Salainen.

21/188 Sal L. 36.

13/6 - 36		
	OSASTO	ASIA
5	C 15	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 19:

"Keisarin puhe parlamentin avajaisissa".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 19.

Va. asiainhoitaja: T. J. Kjellan

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 19.

Tokio ssa 15 p:nä touko kuuta 1936.

25/188 Sal. 1936.
13/6-36
5 C15

Asia: Keisarin puhe parlamentin avajaisissa.

Kuluvan toukokuun 4 päivänä kokoontui vastavalittu parlamentti ensimmäisen kerran. Kuten jo lähetystön raportissa n:o 7 mainittiin, alahuoneen suurimmaksi puolueeksi oli tullut minseito, mutta se ei ollut saavuttanut ehdotonta enemmistöä. Valituista 466 edustajasta kuitenkin 29 oli estetty saapumasta nyt alkaneelle 69:nnelle istuntokaudelle (useimmat heistä vaalilain rikkomisen johdosta pidätettyjä), mutta puolueikeskinäiset mittasuhteet eivät olleet sütä erikoisesti muuttuneet.

Parlamentin avaustilaisuudelle antoi leimansa vieläkin jatkuva sotatila, ja sotilaat vartioivat pistimet kivääreissään kokoontumisrakennusta.

Kuten tapa on, keisari oli läsnä ylähuoneessa pidetyssä avajaisistunnossa ja luki lyhyen puheen edustajille. Puhe kuului suomennettuna seuraavasti:

"Me täten johdamme Keisarillisen Parlamentin avajaismenoja ja ilmoitamme sen avaamisesta Ylä- ja Alahuoneiden jäsenille.

"Me lausumme tyytyväisyytemme siitä, että Keisarillisen Hallituksen ja muiden kansojen väliset suhteet ovat muodostuneet yhä sydämellisemmiksi.

"Me valitamme äskeisen tapahtuman puhkeamista Tokiossa. Meidän uskollisilta alamaisiltamme odotetaan, että he yhtyisivät, Hallitus ja kansa, siviiliväestö ja sotilasviranomaiset, edistämään

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kansallisen hyvinvoinnin kehittymistä.

"Me olemme määränneet Hallituksen Jäsenet esittämään Keisarilliselle Parlamentille kiireellisen lisämenoarvion ja muita lakiesityksiä.

"Teiltä odotetaan, että Te harkitsette niitä sopusoinnussa siten täyttäen Meidän toivomuksemme".

Puhe oli muuten aivan samantapainen kuin aina ennenkin vastaavassa tilaisuudessa sen kolmatta kohtaa lukuunottamatta, jossa keisari viittasi helmikuun 26 päivän kaappausyritykseen.

Nyky-Japanin luojan MEIDŽI-keisarin jälkeen ei parlamentin avajaispuhe ole koskaan kajonnut politiikkaan, ja niinpä sen sisällys onkin täällä herättänyt suurta huomiota.

Se seikka, että hallitus oli julkaissut keisarin puheen jo avajaispäivän aamulla ilmestyneessä virallisessa lehdessä, aiheutti alahuoneessa kirpeän hyökkäyksen hallitusta vastaan ja tavallaan vihjaisee, kenen ajatuksia puhe todella kuvasti. Mutta se, että keisari itse lausui valittavansa "tapahtumaa", on suurimerkityksellinen siksi, että kaappausyrityksen aatteellisen puolen tärkeimpiä kohtia oli juuri keisarin vallan ja jumalaillisen alkuperän korostaminen. Kun keisarin puheessa valitettiin "tapahtumaa", hallitus sai yhden väkivallantekojen suorittajille myötämielisten radikaaliainesten valtin omaan käteensä.

T. J. Kala.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: S

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 20.

v. a. Asiainhoitaja Kala

18/5 - 1936

5000—12—35—5337

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

KIRJELMÄ n:o 266 - 66.

Tokio SSA 18 P:NÄ touko KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

ULKOASIAINHOITO
28 /189 Sal. D 36
27/6-36
OSASTO
5 C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 20:

"Japanin pää- ja ulkoministerien puheet parlamentissa".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 6 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 20.

Va. asiainhoitaja: T. J. Kalay.

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 20.

Tokio ssa 18 p:nä touko kuuta 19 36.

28/189 Sal. 1 -36.
22/6 -36
OSASTO
5 C 15

Asia: Japanin pää- ja ulkoministerien puheet parlamentissa.

Kuluvan toukokuun 6 päivänä eräät hallituksen jäsenet pitivät tavanomaiset puheensa juuri kokoontuneelle parlamentille. Pyydän seuraavassa lyhyesti selostaa pää- ja ulkoministerien puheita.

Pääministeri HIROTAn puheen pääsisällys oli se, että hän aikoi noudattaa kultaisen keskitien politiikkaa toiminnassaan antamatta suurteollisuuspiirien yhtä vähän kuin etupäässä nuorten upseerien keskuuteen levinneen fanaattisen fascismin luonteisen chauvinismivirtauksen johtaa itseään. Tunnustaen armeijan vaikutusvallan nykyhetken sisäpolitiikassa hän ilmoitti, että hallitus aikoi olla yhteistoiminnassa armeijan kanssa saadakseen armeijan kurin häiriintymisen aiheuttaneet syyt poistetuiksi ja hallituskoneistoa parannetuksi.

HIROTAn jälkeen nousi puhujakorokkeelle ulkoministeri ARITA, jonka HIROTA hiljattain siirsi Brysselistä Nankingiin ja sieltä kuukauden virantoimituksen jälkeen ulkoministeriksi. Väitetään ARITAN ainakin toistaiseksi täysin noudattavan HIROTAn ohjeita kaikessa toiminnassaan, mutta voi hän aikaa myöten kehittyä ehkä hyvinkin itsenäisen politiikan ajajaksi.

Puheen englanninkielinen käännös on liitetty tämän

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

raportin oheen.

ARITAn puheen alku kertasi täällä tavallaan jo uskonkappaleeksi muodostunutta selitystä, että Japanin velvollisuus on toimia Itä-Aasian "tasapainoa ylläpitävänä voimana".

Varsinaisen puheen ensimmäinen ja tärkein osa käsitteli Japanin, Mantšukuon ja Neuvostoliiton välisiä suhteita. Hän huomautti, että oli hyvät mahdollisuudet saada rajaviiva kunnollisesti käydyksi ja että hän toivoi käytännöllisten neuvottelujen pian alkavan. Mutta toiselta puolen Japani ei voinut ummistaa silmiään sille uhalle, minkä sovjetin suuret varustukset kaukoidässä aiheuttivat.

Mantšukuota oli hänen mukaansa voimaperäisesti kehitettävä.

Suhtautumisessaan Kiinaan Japani edelleen aikoi noudattaa "Hirotan kolmea periaatetta", joista tehtiin selkoa lähetystön tämän vuoden raportissa n:o 2.

Suhteet Englantiin olivat hyvät.

Mitä taasen Yhdysvaltoihin tulee, ARITA lupasi tehdä parhaansa yhteisymmärryksen parantamiseksi entisestään.

Sitten ARITA ryhtyi koskettelemaan ulkomaankauppaa melko laajasti. Kuten ymmärrettävää onkin, hän ankarasti hyökkäsi japanilaisten tavaroiden tuontia vaikeuttaneita maita vastaan korostaen vapaan kauppavaihdon tärkeyttä ja samalla kertaa viitaten Japanin mahdollisuuteen ryhtyä vastatoimenpiteisiin.

Erikoista oli vielä se, että ulkoministeri lausui tyytyväisyytensä Japanin oman kulttuurin tunnetuksitekemiseksi perustetun yhdistyksen toimintaan.

Puheensa ARITA lopetti viittaamalla helmikuun 26

päivän kaappausyritykseen valittaen tapausta ja vedoten edustajien tukeen.

- - - - - - - - - -

Totta on, että ulkoministerien tapoihin ei kuulu käyttää jyrkkiä sanoja, eikä ARITA ole siinä suhteessa mikään poikkeus. Kuitenkin hänen sanojensa välistä kuultaa syvä tyytymättömyys Neuvostoliiton sotavarustelujen viimeaikaisen vahvistumisen johdosta, ja hän siirtää vallitsevan Japanin ja sovjetin välisten suhteiden kireyden kokonaan venäläisten syyksi.

T. T. Kalaj

The Address of Mr. Hachiro Arita, Minister for Foreign Affairs, at the 69th Session of the Imperial Diet, May 6, 1936.

The Address of Mr. Hachiro Arita, Minister for Foreign Affairs, at the 69th Session of the Imperial Diet, May 6, 1936.

Having assumed the responsibility of conducting our foreign affairs in these eventful times both at home and abroad, I have the honor to-day of stating my views concerning the foreign policy of Japan.

To insure the stability of East Asia, contributing thereby to the cause of world peace, and at the same time to promote the happiness and welfare of mankind by upholding firmly international justice, has always been our national policy. And in the execution of this policy it should be, I believe, the guiding spirit of our diplomacy to seek the security and development of our national life as well as to work for concord and co-operation among all the nations and especially to maintain, upon the basis of our special and inseparable relationship with Manchoukuo, our position as the stabilizing force in East Asia.

Under such a policy animated by such a spirit, we shall of course be independent and positive in dealing with various international questions. On the other hand, we must take care not to impair the honor and dignity of Japan as a great Power but strive assiduously to conform to the august wishes of our Sovereign by cultivating, as is set forth in the Imperial Rescript issued at the time of Japan's withdrawal from the League of Nations, "mutual confidence between Our Empire

and all the other Powers and make known the justice of its cause throughout the world."

Nowadays there prevails all over the world an atmosphere of dissatisfaction and unrest, and tendencies are rife everywhere that are threatening to the preservation of peace. We must first of all eliminate the causes that underlie this atmosphere of unrest and dissatisfaction if we are to insure the peace of the world. While it is only natural that all nations should try to safeguard their own interests, excess of ardour in that attempt often leads a country to disregard the position of others. This is one of the prime causes of the universal unrest today. One cannot but hope that the statesmen of the world will give serious thoughts to this point as they address themselves to the task of readjusting international relations, political and economic.

With these preliminary remarks I shall now speak on our relations with the Powers.

We desire for the sake of the peace of East Asia the maintenance of normal and peaceful relations between Japan and Manchoukuo on the one hand and the U.S.S.R. on the other. It is scarcely necessary to say that neither Japan nor Manchoukuo harbors any aggressive designs. That there should occur, nevertheless, incidents, such as have so frequently occurred in recent months, along the frontiers both between Manchoukuo and the Soviet Union and between Manchoukuo and Outer Mongolia, is most regrettable. Our Government have already called the attention of the Soviet authorities to the fact

that wanton resort to arms on a dogmatic assumption that a trespass has been committed upon their territories, where there exists no clear border demarcation, can serve no useful purpose and only injure the friendly relations between the nations concerned. I take this occasion to emphasize this point again most strongly. The Japanese Government, after consultation with the Government of Manchoukuo, proposed in the middle of March last a plan for taking proper and effective measures for the clarification of the border line all along the Soviet-Manchoukuo frontier, and, simultaneously, for setting up an organ for the peaceful solution of all border disputes. We proposed to put this plan into execution, beginning with the zone between Lake Khanka and the Tumen River on the eastern frontier, where disputes have been most frequent. And in view of the fact that nearly all of the recent incidents have taken place in this region, it was thought that our practical proposal would speedily be accepted by the Government of the Soviet Union. Now that they have indicated their concurrence with our views, I hope that discussions of concrete questions will begin in due course.

Direct negotiations are now in progress between Manchoukuo and Outer Mongolia. Along with the progress of these negotiations it is, I am told, the intention of the Government of Manchoukuo to solve amicably the various pending questions and to establish good neighborly relations with Outer Mongolia. It is hoped that these direct negotiations will result in an early solution of all questions, and

particularly in the exchange of representatives between Manchoukuo and Outer Mongolia.

As may be surmised from what I have said so far, the present relations between Japan and the Soviet Union cannot be said to be altogether felicitous. The fundamental cause of this unfortunate state of things lies, if I may say so frankly, in the lack of comprehension on the part of the Soviet statesmen of Japan's position in East Asia, coupled with their baseless fears and suspicions. The fact that the Soviet Union maintains excessive armaments at her remote outposts in the Far East constitutes a real menace to peace in this part of the world. I desire to state definitely on this occasion that Japan in her solicitude for the peace of East Asia cannot remain indifferent to that fact.

As regards Manchoukuo, we are pursuing our immutable policy which is rooted in the inseparable relationship between our two countries, and aims consistently at the establishment of normal tripartite relations among Japan, Manchoukuo and China. While we continue to assist as much as possible in the economic development of Manchoukuo, we are also making preparations for carrying out step by step the abolition of extraterritoriality and the adjustment and transfer of the administrative rights in the South Manchuria Railway zone.

With China we are to proceed with negotiations on the basis of the three principles expounded at the last session of the Diet by the then Foreign Minister, Mr. Hirota. Only it is essential in order to expedite these negotiations that the Chinese authorities should take

a truly broad view of the situation in East Asia and enter upon them with a firm resolve. It is very unfortunate that apparently China as yet has not come to a full decision. However, in the face of the obvious and imperious necessity of adjusting Sino-Japanese relations in the interest not only of the two countries but also of the peace of East Asia, it is our intention to urge the Chinese Government to make up their mind and at the same time to do everything possible on our part to bring about the readjustment of our relations along all lines. The Japanese Government are greatly concerned over the inroads of the communist influence into East Asia. It is reported that a part of the main force of the Red armies, that moved into Shensi from Szechuan sometime ago, has recently invaded Shansi, and is still active in that province. Moreover, in view of the likelihood that they may march on northwards at any favorable moment, we are watching the developments with particular attention.

On the 22nd of January last King George V passed away—an illustrious monarch, universally loved and admired for his wisdom and the rare personality which, during his long reign of twenty-five years, enabled him to guide his people through great trials, including the World War. The new King, Edward VIII, who once visited Japan, is thoroughly conversant with the intricacies of the international situation. I desire to express our country's best wishes that the British Empire may prosper as ever under His Majesty's rule, and our confident hope that the traditional friendship of our two countries will

continue to grow. There are a number of questions in various parts of the world, which affect our mutual interests and which await settlement in one way or another. However, if the two countries, keeping in mind their old friendship and their common responsibilities toward world peace, give full consideration to each other's special needs, the adjustment of their interests should not, I believe, prove too difficult.

In Japanese-American friendship lies the very key to the maintenance of peace in the Pacific. It is most fortunate that not only are the economic relations of the two countries complementary, but their mutual understanding is being steadily deepened. I believe that the two nations, always respecting each other's position and aims, should collaborate more and more for insuring the peace of the Pacific. I shall devote my best efforts to the furtherance of Japanese-American amity and understanding.

In the field of international trade the tendency is more in evidence than ever among many countries abroad to attempt the exclusion of foreign products under one pretext or another, or to form the so-called economic *blocs*, heavily armed with weapons of trade war. If this tendency is left unchecked, it will, as has always been pointed out by our Government, serve only to aggravate the world-wide depression, ultimately paralyzing international commerce and shattering the economic life of all peoples. We have taken every available occasion to urge upon those countries the abolition of their economic armaments as the true and only means of saving the world from the throes of

economic depression, of realizing the common prosperity and happiness of all peoples and of promoting peace in the world. However, I regret to say that our just claims have not been accepted by most countries, which are expanding the scope of their obstructive measures against trade more widely than ever—in some cases apparently for the sole purpose of excluding Japanese goods. This is a serious matter for our nation, which cannot sustain its economic life except by securing abroad a supply of raw material and a market for finished products. We shall have to continue our efforts by friendly means for the mitigation or abolition of economic armament. But should the conditions fail to improve despite our endeavors, we might be compelled to adopt the necessary measures in order to meet the situation. Even then, we would, of course, have no other end in view than that of causing the Powers concerned to reconsider their policies and of placing international trade relations in a free and wholesome atmosphere.

Finally, I should like to say a few words on international cultural relations. The knowledge and appreciation of one another's culture and civilization is essential for promoting amity and good understanding among nations. Since 1934 the Japanese Government have given their support to the inauguration of various international cultural enterprises and have encouraged their expansion, besides carrying on as hitherto the activities in China of the Cultural Work Bureau. As a result, a marked growth of interest in the study of things Japanese has been recently seen abroad. We shall continue to

foster the enterprises in this field in order to advance the cause of international understanding and human well-being. It is also our plan to improve and expand the various facilities and institutions now under the auspices of the Cultural Work Bureau for fostering cultural co-operation among Japan, Manchoukuo and China, and for contributing to the advancement of the world's civilization through the dissemination of the noble and profound culture of the Orient.

The recent unfortunate incident in Tokio seems to have shocked the whole world. But for the august virtue of our Sovereign and the spirit of loyalty and solidarity manifested by our people on that occasion, Japan's foreign relations might have suffered untoward consequences. I firmly believe that our people in all walks of life should, with a full grasp of the international situation, work together with courage and determination if we are to surmount the difficulties now before us and to put into execution the national policy of our empire. Let me rely upon your earnest and whole-hearted cooperation while I, on my part, will do all in my power to fulfil the responsible duties of my post.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 21

v. a. Asiainhoitaja Kala

27/5-1936

5000—12—35—5337

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 277 - 72.

Tokio SSA 27 P:NÄ touko KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U M. 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ

27 / 188 Sal. D. 1936

18/6-36 | No | LIL

OSASTO | ASIA

5 | C 15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 21:

"Suomen ja Japanin kilpailu vuoden 1940 olympialaisista. VII."

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiaan n:o 21.

Va. asiainhoitaja: J. J. Kalay

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 21.

Tokio ssa 27 p:nä touko kuuta 1936.

Asia: Suomen ja Japanin kilpailu vuoden 1940 olympialaisista. VII.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
27/188 Sal. 1936.
18/6-36
5 C45

Eilen oli lähetystössä teekutsut Suomeen matkustavien yleisurheilu- ja jalkapallojoukkueiden kunniaksi. Vieraiden joukossa oli myös mm. opetusministeriön, Japanin olympialaisen komitean, Japanin keskusurheiluliiton ja japanilais-suomalaisen seuran edustajia.

Kutsujen aikana jouduin lähetystön raporteissa usein mainitun, kansainvälisen olympialaisen komitean japanilaisen jäsenen kreivi Mitšimasa SOJEŠIMAn kanssa keskusteluun, jota hänen ehdotuksestaan päätimme jatkaa seuraavana päivänä lounaalla.

Tavatessani tänään kreivi SOJEŠIMAn, hän kertoi juuri tulleensa jäähyväiskäynniltä prinssi TAKAMATSUn luota, jonka kanssa hän oli kahden tunnin aikana keskustellut olympialaisista kisoista ja Japanin mahdollisuuksista päästä isäntämaaksi. Hovikin siis tuntee mielenkiintoa asiaan.

Keskustelun kreivi SOJEŠIMA heti alussa johti siihen, että Japanilla on suuremmat taloudelliset mahdollisuudet kuin Suomella kisojen pitämiseen. Se on tähän mennessä jo valmistautunut käyttämään 15 miljoonaa jeniä kisoihin (¥ =

JAKELUOHJE:

Tavallinen ja lisäksi Opetusministeriölle.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

= n. Smk 13:40) eli toistakymmentä kertaa enemmän kuin Suomi. Selitin, että hänen tietoihinsa Suomen valmisteluista ei ilmeisesti sisälly ennen kisojen alkamista valmistuvaa stadiota. Japanin 15 miljoonaan jeniin sensijaan kyllä sisältyy uusi stadio.

Kysyin häneltä sitten aivan suoraan, onko Japanin olympialainen komitea optimistinen vai pessimistinen kisojen saantiin nähden. Kreivi SOJEŠIMA vältti suoran vastauksen selittämällä, että asiasta on kirjoitettu paljon, mutta todellisista valintaan vaikuttavista seikoista suuri yleisö ei tiedä juuri mitään, eivät edes Tokion kaupungin viranomaiset. Itse hän henkilökohtaisesti väitti olevansa optimistinen.

Yhtäpitävästi lähetystön aikaisempien tiedoitusten kanssa kreivi SOJEŠIMA uudisti selityksensä, että, jollei Japani saa vuoden 1940 kisoja, se ei enää aio niitä pyytää myöhemminkään. Kun huomautin, että sehän merkitsisi Japanin eristäytymistä, hän kuitenkin kiisti sen. Nyt käytetään ¥ 800,000:- urheilijoiden lähettämiseksi Berliiniin (osaksi Suomen kautta). Jollei kisoja saada vuodeksi 1940, hän kyllä tulee tekemään parhaansa, että saataisiin varoja joukkueen lähettämiseksi Helsinkiin, mutta hän oli myös varma, ettei yleisö enää haluaisi antaa apuaan. Kokoon saataisiin vaivoin ehkä ¥ 300,000:-.

Kreivi SOJEŠIMA vielä toisti vanhan argumentin, että kisat on aina pidetty Euroopassa tai Amerikassa, mutta ei vielä koskaan Aasiassa. Nyt oli vihdoin senkin vuoro. Tärkein Japanin argumenteista oli kuitenkin edelleen vuonna 1940 vietettävä Japanin keisarihuoneen 2,600-vuotisjuhla. Kun omana mielipiteenäni esitin, että kansainvälisen olympialaisen komitean

on varmaan vaikeata huomata mitään yhteenkuuluvaisuutta Japanin kansallisen suurjuhlan ja kansainvälisen urheilun välillä, kreivi SOJEŠIMA sanoi, että komitea sen kyllä tulee ymmärtämään.

Väitettä (ja kokemusta), että Tokion elokuu on aivan mahdoton eurooppalaisen suorittaa mitään ruumiillisia ponnistuksia, kreivi SOJEŠIMA väitti harhaanjohtavaksi. Hän oli varma siitä, että elokuun loppupuoli jo olisi siedettävä. Kysymykseeni, sallivatko kansainvälisen olympialaisen komitean säännöt kisojen lykkäämistä, hän vastasi, että kisat voitaisiin pitää myöhemminkin, mutta että kilpailijoiden enemmistön mukavuuden vuoksi Japani ei aikoisi niitä pitemmälle lykätä.

Asianhoitaja ITŠIKAVAn kreivi SOJEŠIMA kertoi jatkuvasti tiedoittaneen "isänmaallisesta kansanliikkeestä" saada kisat Suomeen. Huomautin siihen parilla sanalla vanhaan tapaan, että kisat ovat aina olleet lähellä Suomen kansan sydäntä ja että tunnustukseksi uskollisesta osanotostaan ja myötävaikutuksestaan aikaisempien kisojen menestymiseen Suomi vilpittömästi halusi nyt päästä niiden isäntämaaksi. Hän halusi sitten saada tietää, mitkä maat Suomi laski kannattajikseen. Erikoisesti hän tiedusteli, odottaako Suomi nimenomaan pienten kansojen taholta tukea - Japanin etupäässä suurvaltojen piirissä tekemä omaa valmistustyö ehkä kolkutti omaatuntoa. Vastasin, että mielestäni urheilu ja politiikka olivat kaksi eri asiaa. Taloudellisista syistä ainakin Euroopan maiden olisi paljon edullisempaa lähettää joukkue Suomeen kuin Japaniin.

Jatkoin vielä, että Suomen kansa varmasti mielellään soisi Japanin saavan kisat vuonna 1940, jos ne olisi aikaisemmin jo pidetty Suomessa. Tähän kreivi SOJEŠIMA sanoi, että

Suomihan ne voisi aivan yhtähyvin saada vuonna 1944. Kun huomautin, että silloinhan Italia ja ehkä monet muutkin olisivat niitä vaatimassa, kreivi SOJEŠIMA sanoi, että I t a l i a o n k i r j a l l i s e s t i l u v a n n u t o l l a p y y t ä m ä t t ä v u o d e n 1940 y h t ä v ä h ä n k u i n v u o d e n 1944 k i s o j a.

Koska tämä ilmoitus saattoi olla arvaamattoman tärkeä, pyysin kreivi SOJEŠIMAlta tietoa, kenelle lupaus oli annettu ja kenen italialaisen viranomaisen puolesta. Hän sanoi, että häntä valitettavasti sitoo vaitiololupaus, mutta että sitoumuksen oli antanut eräs siihen täysin pätevä henkilö (who has full authority).

Keskustelimme noin kaksi ja puoli tuntia leppoisan rauhallisesti kumpikin vakuuttaen täysin ymmärtävämme vastapuolen pyrkimykset. Erotessamme hän vielä toisti, että, jos kisat suodaan Suomelle, hän on ensimmäisenä toivottamassa sille onnea. Hän ei tuntisi "menettäneensä kasvojaan", vaikkei hän onnistuisikaan pyrkimyksissään, kuten hän pelkää tapahtuvan Japanin urheilun isälle, tohtori KANOlle, jos tämä olisi läsnä komitean kokouksessa. Epäsuotuisa päätös ei kaataisi lähes kolme vuosituhatta vanhaa valtakuntaa, mutta se merkitsisi sitä, että yleisön mielenkiinto kuolisi ja ettei Japani enää toiste aikoisi kisojen isännyyttä pyytää.

- - - - - - - - - -

Omasta puolestani pyydän lisätä muutamia syrjähuomautuksia.

Kreivi SOJEŠIMA kertoi vastoin lääkärin neuvoa lähtevänsä kesäkuun 4 päivänä Ottawan ja Washingtonin kautta

Lontooseen jatkaakseen sieltä matkaansa Berliiniin.

Se, että kreivi SOJEŠIMA kovalla kiireellä matkustaen tekee suuret mutkat käydäkseen Kanadan, Yhdysvaltain ja Englannin pääkaupungeissa, panee väkisinkin epäilemään, että hän vielä yrittää vaikuttaa mainittujen maiden viranomaisiin, jotta ne olisivat myötämielisiä Japanin asialle.

Yhdysvaltojen tukeen Japani ei tunnu luottavan. Vaikka suuri osa Yhdysvaltojen olympialaisurheilijoista on kotoisin Tyynen meren rannikkoseuduilta ja vaikka Yhdysvallat voisivat uhraamalla Japanin hyväksi Suomen antaa poliittisten tarkoitusperiensä edistämiseksi suurieleisen todisteen sen ja Japanin välillä vallitsevasta ystävyydestä, Japani katsoo vielä välttämättömäksi lähettää kreivi SOJEŠIMAn Washingtoniin. Sieltä hän kiirehtii Lontooseen, jossa hänellä on lukuisia vaikutusvaltaisia ystäviä (S. on Oxfordissa opiskellut ja asunut Englannissa yhteensä 7 vuotta). Lontooseen hän laski saapuvansa heinäkuun 15 päivänä ja Berliiniin hän sanoi lähtevänsä muutamia päiviä ennen kisojen alkua. Vastoin aikaisempaa suunnitelmaansa hän ei ehtine käydä Suomessa ennen kisojen alkua, mutta lupasi ennen Japaniin-paluutaan joka tapauksessa käydä Helsingissä.

Pyydän vielä viitata lähetystön Ulkoasiainministeriölle helmikuun 16 päivänä 1935 lähettämään šifferisähkeeseen n:o 6.

A. J. Kalaj

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 15.

ASIA:

Tolciossa olevan lähetystön raportti n:o 22.

V.o. Asiainhoitaja Kala.

8/6 1936.

5000—6—36 2355

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

KIRJELMÄ n:o 296 - 78.

Tokio SSA 8 P:NÄ kesä KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ
№ 29/189 hu. D. 13/7.36
5 C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 22:

"Japanin sotaministeri Suomen ja Neuvostoliiton suhteista".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 22.

Va. asiainhoitaja: F. T. Kalar.

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 22.

Tokio ssa 8 p:nä kesäkuuta 1936.

Asia: "Japanin sotaministeri

Suomen ja Neuvostoliiton suhteista".

ULKOASIAINMINISTE
29/189 Sal. 36
13/8.36
5 C15

Parlamentin 69:nnen istuntokauden vast'ikään päätyttyä on ulko-, sota- ja meriministerien muodostama hallituksen "sisärengas" taas päässyt jatkamaan toimintaansa. Hallituksen tärkein mies pääministeri HIROTAn rinnalla on epäilemättä sotaministeri kreivi TERAUTŠI, jonka mielipiteitä ulkopolitiikasta KOKUMIN-lehden tämän kuun 4 päivän numero selosti. KOKUMINissa olleen kirjoituksen englanninkielinen käännös oli lainattu JAPAN ADVERTISERin seuraavan aamun numeroon ja sen leike on kiinnitetty sivulle 2.

KOKUMIN ŠIMBUNin perusti vuonna 1892 ylähuoneen ja keisarillisen akatemian jäsen Itširo TOKUTOMI, joka johti sitä vuoteen 1928. Lehti on nimellisesti puolueeton mutta todellisuudessa väriltään sangen nationalistinen (kokumin = kansa), ja sillä on erikoisen hyvät suhteet armeijaan. Sen toimituskuntaan kuuluu mm. eräs reservissä oleva kenraali, ja sen pääkirjoitusten ja uutisten erikoisala on nimenomaan armeija ja tämän mielipiteet "kansallisesta politiikasta". Kirjoitusten arvoa kuitenkin usein vähentää niiden ilmeinen tendenssiväritys. Joka tapauksessa voi sanoa, että tällä het-

JAKELUOHJE:

Tavallinen ja lisäksi

YE:lle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

TERAUCHI'S DESIRES IN DIPLOMACY GIVEN

Said to Think Renovations Must Take Whole World Into Consideration

WOULD END DUAL POLICY

Foreign Office Chiefs Study Reform Program Calling for Personnel Shifts

With the approach of the post-Diet resumption this afternoon of the so-called three-Minister conferences, in which the Foreign, War and Navy Ministers discuss ways and means of co-ordinating defense and diplomacy, the Kokumin recalls that one of the important missions of the War Minister, General Count Hisaichi Terauchi, announced when he took office, is renovation of diplomacy and outlines what it understands to be the intentions of the military authorities in this field.

Because of developments in the policies of the Soviet Union and China, they mean to establish a permanent policy for peace and harmony in East Asia, says the newspaper. Simultaneously, they will promote national defense. Implying that duality exists, the Kokumin claims that the desire to correct the evils of dual diplomacy and to unify the diplomatic policies of the Foreign and War Offices, for the War Minister wants to avoid any situation in which the Powers would have an opportunity to "steal a march on Japan." Close contact is to be maintained not only among the Foreign, War and Navy Ministries through the three-Minister conferences but also among their representatives stationed abroad.

General Terauchi is credited with the following views on various aspects of foreign relations:

1. The Soviet Union has made greater progress in recent years than can easily be imagined. As the Government has absolute control of military, commercial, industrial and farm affairs and has 1,300,000 standing troops, care must be taken by Japan not to make an error in adjusting relations with the U. S. S. R. An error might create a situation beyond redemption.

2. In dealing with China, Japan should establish an immutable policy.

3. Germany's rise and the entry of the Soviet Union into the League of Nations have greatly altered the international diplomatic situation. Japan must watch the Franco-Soviet rapprochement and Anglo-Soviet economic co-operation. The relations between the Soviet Union and Finland, the shift of Rumania toward friendship with the Soviet and the general relations between the U.S.S.R. and the nations of Central Europe are a greater menace to Japan than is realized. Nor can the influence of the Powers on China be ignored. Thus Japan, in renovating its diplomatic policy, should give consideration to the world as a whole not to a mere section of it.

Diplomatic reforms were reportedly under study at a meeting yesterday of Foreign Office leaders, including Foreign Minister Hachiro Arita and Vice-Minister Kensuke Horinouchi. An extensive personnel shift, calculated to effect a marked improvement in diplomacy to cope with the current international situation, is understood by Domei to be the most important item in the program of the Foreign Office.

With regard to China, the news agency continues, the Foreign Office is believed to be considering closer co-operation with the army and the navy to bring about a unified policy.

The details of the program for diplomatic reforms will be drafted before the end of the month to be submitted to the Cabinet on July 3.

kellä lehdellä on suurempi vaikutus kuin mitä sen suhteellisen pienen levikin (aamu- ja iltapainokset yhteensä noin 300,000 kpl.) perusteella luulisi. Se on pienimpiä ns. suurten sanomalehtien joukossa (ASAHI suurin, painokset noin 2,500,000 kpl., seuraava TOKIO NITŠI-NITŠI & OSAKA MAINITŠI, noin 2,300,000 kpl. jne.).

Kenraali TERAUTŠIn käsitys Euroopan poliittisen tilanteen kehityksestä kuvaa ilmeisesti Japanin sotaministeriön mielipiteitä ja perustunee lähinnä Euroopan eri maihin sijoitettujen sotilasasiamiesten tiedoituksiin.

Huomattavin kohta kirjoituksessa Suomen kannalta lienee se, että Japani seuraa tarkasti Suomen ja sovjetin välisten suhteiden kehittymistä, mikä viime aikoina on siis kaikesta päättäen käynyt armeijan mielestä epätyydyttävään suuntaan. Kuitenkin on syytä muistaa, että, vaikka KOKUMINin tieto perustuukin kenraali TERAUTŠIn mielipiteeseen, ulkoministeriön ajatukset eivät läheskään kaikissa ulkopoliittisissa asioissa ole samat kuin sotaministeriön.

Edellä mainittu kirjoitus (ja erikoisesti maininta Suomesta) on hyvin epämääräinen, eikä olf luultavaa, että suuri yleisö siihen suurestikaan on kiinnittänyt huomiota. Sitävastoin parisen päivää aikaisemmin, kesäkuun 2 päivänä, oli TOKIO NITŠI-NITŠIn (puolueeton, hiukan seijukaihin kallistuva suurlehti, jolla on erinomaisen laaja ulkomainen uutispalvelus) etusivulla uutinen, joka suomennettuna kuuluu seuraavasti:

"Suomalais-saksalainen kädenlyönti.
"Lähettämältämme kirjeenvaihtajalta.
"Moskova 31/5. - A.V.HACKZELL, Suomen ulkoministeri, on matkallaan Unkariin vierailulle julkaissut lausuman, että Suomen aikomukset kollektiiviseen turvallisuuteen nähden ovat samat kuin

- - - - -

Saksan ja Puolan.

"Tämän kuun alusta (ts. toukokuun) lähtäen ovat Saksan ja Suomen väliset poliittiset, sotilaalliset, taloudelliset ja muut suhteet käyneet paljon läheisemmiksi, ja Suomen ulkoministerin julkilausumaa pidetään iskuna Neuvostoliiton Itämeren-politiikalle, joka näytti olevan menestyksellistä".

Tällainen Moskovasta tullut täysin yksityiseen laskuun menevä japanilaisen kirjeenvaihtajan uutinen, johon hän vielä oli liittänyt oman selityksensäkin, sensijaan on levinnyt täällä laajoihinkin lukijapiireihin vastakohtana KOKUMINin uutiselle.

A. J. Kala.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5`

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiosta olevan lähetystön raportti n:o 23.

v.a. Asiainhoitaja Kalo

19/8 1936.

5000—10—35 4361

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5`

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiosta olevan lähetystön raportti n:o 23.

v.a. Asiainhoitaja Kalo

19/8 1936.

5000—10—35 4361

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

KIRJELMÄ n:o 436 - 110.

Tokiossa 19 P:NÄ elo KUUTA 1936.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 23:

"Suomen ja Japanin kilpailu

vuoden 1940 olympialaisista. VIII.".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 23.

Va. asiainhoitaja: F. J. Kalar.

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 23.

Tokio ssa 19 p:nä elo kuuta 1936.

Asia: "Suomen ja Japanin kilpailu vuoden 1940 olympialaisista. VIII."

Kansainvälinen olympialainen komitea päätti viime heinäkuun 31 päivänä antaa vuoden 1940 olympialaiset kisat Tokion kaupungin järjestettäväksi. Kilpailu päättyi siis Japanin voittoon, eikä lähetystön asia ole enää arvostella tehtyä päätöstä eikä äänestyksen oikeudenmukaisuutta.

Sain tiedon äänestyksen tuloksesta elokuun 1 päivän aamuyöstä. Aamulla kävin sitten onnittelemassa Tokion pormestaria, Torataro UŠIZUKAa ja Japanin olympialaisen komitean puheenjohtajaa, prinssi Iesato TOKUGAWAa. Pormestari oli onnesta raukea (hänelle osoitettujen onnittelujen luku kohosi noin 82,000:een), mutta kuitenkin ehti vastata käyntiini myöhemmin samana päivänä. Prinssi TOKUGAWA sensijaan ei tuntunut lainkaan innostuneelta, vaan huomautti minulle kyynillisesti: "Nyt täällä iloitaan, mutta onko Teillä aavistustakaan siitä, paljonko kisat tulevat meille maksamaan ?"

Käyntini, joista jo ilmoitin 1/8 Ministeriölle avosähkeessä n:o 19, olivat mielestäni asianvaatimat seuraavista syistä:

1) Lähetystö on aina esittänyt, että olympialaiset

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

kisat ovat urheilua eivätkä kulissientakaista politiikkaa. Urheilija ottaa tappion miehen tavoin.

2) Japanin yleisen mielipiteen Suomelle suopeana pitämisen kannalta on tärkeätä, että Suomen puolelta, itseään silti millään tavoin alentamatta, selvästi osoitettiin, ettei päätös ~~millään tavoin~~ lainkaan ole kylmentänyt Suomen ja Japanin välisiä suhteita.

3) Last but not least, oli mitä tärkeintä Suomelle "säilyttää kasvonsa". "Kasvojen menettäminen", ts. epäonnistumisen tai julkisen nolauksen pelko on orientin mentaliteetin erikoisimpia piirteitä. Eihän esim. japanilainen upseeri antaudu sodassa vangiksi vaan mieluummin riistää itseltään hengen "säilyttääkseen kasvonsa".

Tämä huomioonottaen oli erikoisen tärkeätä, ettei julkisuudessa voitaisi sanoa Suomen "menettäneen kasvonsa". Osoittamalla, ettei Suomen urheiluhenki rajoitu vain kilpakentälle, lähetystö toimi "bušido"-hengen mukaisesti, mikä ei tavalliseltakaan japanilaiselta jäänyt huomaamatta.

- - - - - - -

Menikö se työ, minkä Suomi kohdisti kilvoitteluun vuoden 1940 kisoista, hukkaan ?

Lainkaan kajoamatta asian sisäpoliittiseen merkitykseen olen sitä mieltä, että Suomen työ ei missään tapauksessa mennyt hukkaan, vaikka toivottua lopputulosta ei saavutettukaan.

Lähetystö oli täällä aina esittänyt, ettei Suomi sekoita urheiluun politiikkaa. Olihan sitäpaitsi jo alunperin ilmeistä, että jos Suomi olisi ryhtynyt Japanin tavoin dip-

lomaattista tietä muilta mailta pyytämään puoltoäänen muodossa todistusta "vallitsevista hyvistä suhteista", Suomen mahdollisuudet olisivat olleet paljon pienemmät kuin Japanin.

Toinen asia on, ryhtyikö Suomi toimimaan tarpeeksi ajoissa. Eihän Suomessa ollut vielä vuonna 1935 Oslossa pidettyyn Kansainvälisen olympialaisen komitean kokoukseen mennessä lopullisesti päätetty, pyytääkö vuoden 1940 kisoja vai ei. Tokiosta asioita seuraten tuntuu siltä, ettei Suomessa olisi luotettu omiin kykyihin ennen tämän vuoden alkua.

Mitä taasen Japaniin tulee, jo vuonna 1932 se ryhtyi valmistautumaan. Julkista valmistautumista tehostettiin peitetyllä mm. siten, että vuonna 1934 Tokion kaupunki palkkasi TOKYO NICHI-NICHIn tietojen mukaan yksinomaan kisojen saamisen varmentamiseksi palvelukseensa belgialaisen everstin de la CHEVALERIEn. Satun tietämään, että hän on kreivi de BAILLET-LATOURin läheinen ystävä ja olen itse saattanut todeta CHEVALERIEn ja BAILLET-LATOURin olleen vähän väliä puhelinyhteydessä toistensa kanssa kisojen paikkakysymyksen johdosta.

Edelläolevasta huomannee, miten laskelmoivaati Japani on pitkän ajan vienyt asiaansa eteenpäin.

Kilpailun välillinen merkitys oli kuitenkin Suomelle mitä suurin. Esiintyivähän Suomi ja Japani tasavertaisina kilpailijoina yli vuoden ajan. Tänä aikana Suomi mainittiin vähän väliä yleisradiossa ja sanomalehtien etusivulla olympialaiskysymyksen yhteydessä, ja jollei tällainen mainostus ole tehnyt Suomea tunnetuksi Japanissa, tuskin mikään keino sitten auttaa. Osaltaan täytyy juuakisesta huomiosta kiittää

täkäläistä sensuuria, jonka pelosta ei poliittisia asioita voi täysin vapaasti käsitellä. Epäpoliittiset olympialaisia kisoja koskevat sensaatiouutiset olivat siis erittäin tervetulleita täkäläisille sanomalehdille. Nämä olivat Suomea kohtaan hyvin tahdikkaita melkein poikkeuksetta koko ajan lukuunottamatta aivan viime päiviä ennen lopullisen päätöksen tekoa, jolloin muutamat hyvätkin lehdet hermostuksissaan lausuivat eräitä pieniä tunteenpurkauksia suuren Japanin pientä kilpailijaa kohtaan.

Lopuksi voinee vielä mainita, että keisari nimitti elokuun alussa kreivi SOJEŠIMAn, joka teki suurimman työn kisojen Japaniin-saamiseksi, ylähuoneen jäseneksi hänen "Japanille suorittamiensa arvokkaiden palvelusten tunnustukseksi". Kreivi SOJEŠIMAn ilmoitetaan käyvän Suomessa syyskuussa.

A. J. Raa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: S

OSASTO: C IV

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystö raportti n:o 24.

v.a. Asiainhoitaja Kal.

21/8 1936.

5000—10—35 4261

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 441 - 111.

Tokio SSA 21 P:NÄ elo KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ
35/190 Sal. 1936
15/9-36 | 2 | LIL
5 | C 15 | ASIA

Ulkoasiainministeriölle

ASIA: Raportti n:o 24:

"Japanin uusi Helsingin-sotilasasiamies".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 24.

Va. asiainhoitaja: F. J. K. Ulas.

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 24.

Tokio ssa 21 p:nä elo kuuta 1936.

35/190 Sal. B 36
15/9-36
5 C15

Asia: "Japanin uusi

Helsingin-sotilasasiamies."

Kuten lähetystön tk. 4 päivänä Ministeriölle lähettämästä sähkeestä n:o 20 ilmeni, Japanin hallitus on päättänyt vaihtaa Helsingissä olevan sotilasasiamiehensä. Elokuun alkupäivinä suoritetussa jokavuotisessa upseerien joukkosiirrossa majuri TERADA kutsuttiin kotiin ja hänen tilalleen Helsinkiin nimitettiin ratsuväen majuri Jošihide (Yoshihide) KATO.

Majuri KATO on "nuoren polven" miehiä ja pidetään häntä erikoisen hyvänä ratsastajana ja etevänä ratsuväen upseerina. Hän on saanut Japanissa hyvän teoreettisen ja Mantšukuossa käytännöllisen sotilassivistyksen. Puhuu hyvin venäjää, auttavasti saksaa, mutta ei muita eurooppalaisia kieliä. Lupasi ryhtyä heti perille saavuttuaan tarmokkaasti opiskelemaan suomea.

Majuri KATOn käytyä vierailulla täällä, lähetystö ryhtyi viipymättä hankkimaan hänestä lisätietoja Ministeriölle toimitettaviksi. Työ oli hankalaa, sillä Tokiossa virastot, myös sotaministeriö, ovat elokuun kuumuuden ja lomien johdosta puolittain lamassa, ja itse majuria oli hyvin vaikea

JAKELUOHJE:
Tavallinen ja lisäksi
YE:lle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

saada tavatuksi. Seuraavassa lähetystö esittää ne tiedot, mitä se on hänen sotilasuurastaan tähän mennessä saanut:

Syntynyt: tammikuussa 1901.

Huhtikuu 1919: Suorittanut sotilasalkeiskoulun päästötutkinnon.

Heinäkuu 1921: Suorittanut kadettikoulun päästötutkinnon.

S:n: Ylennetty aliluutnantiksi ja nimitetty 16:nteen ratsuväkirykmenttiin.

Lokakuu 1924: Ylennetty luutnantiksi.

Heinäkuu 1926: Suorittanut ratsuväkikoulun B-luokan kurssin.

Tammikuu 1927: Nimitetty kadettikoulun ratsastuksen opettajaksi.

Joulukuu 1927: Siirretty jatkamaan opintojaan sota-akatemiassa.

Elokuu 1930 : Ylennetty ratsumestariksi.

Marraskuu 1930: Suorittanut sota-akatemian päästötutkinnon.

Joulukuu 1930: Nimitetty 16:nnen ratsuväkirykmentin komppanian-päälliköksi.

Huhtikuu 1932: Siirretty yleisesikunnan käytettäväksi.

Toukokuu 1934: Nimitetty sota-akatemian strategian ja taktiikan opettajaksi.

Elokuu 1936: Ylennetty majuriksi.

S:n: Nimitetty Japanin sotilasasiamieheksi Helsinkiin.

Japanilaisten sotilastermien käännös on suoritettu mahdollisimman sanallisesti, ja poikkeaa se muutamissa kohdin Suomessa käytettävistä vastaavista puolustuslaitoksen ohjesäännön mukaisista nimityksistä.

A. J. Kalla.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiosta olevan lähetyksen raportti n:o 25.

Ministeri Valvanne

3/10 1936.

5000—12—35—5337

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salminen.

KIRJELMÄ n:o 512 - 122.

Tokio SSA 3 P:NÄ loka KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY / n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ
41 / 190 Sal. 36.
3/11 - 36
5 C 15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 25:

"Helsingin-Moskovan-Tokion matkan vaikutelmia".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 25.

Ministeri: Aug. Salminen.

UE 3: A 4.

(Amerikan kautta.)

TOKIOSSA ~~SSA~~ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 25.

Tokio ssa 3 p:nä loka kuuta 1936.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
41 190 Sal. 36
7/11-36
5 C 15

Asia: Helsingin-Moskovan-Tokion matkan vaikutelmia.

Kun nykyään varsin harva suomalainen tulee matkustaneeksi Moskovasta itäänpäin, lienee aihetta minun selostaa eräitä vaikutelmia, joita sain vast'ikään matkustaessani Helsingistä Moskovan kautta Tokioon.

Neuvostoliiton alueella.

En ollut käynyt Venäjällä sitten kuin vuonna 1921, jolloin puolisen vuotta olin virantoimituksessa Moskovan-lähetystössä. Sovjethan on tällä välin lyönyt mainostusrumpua aikaansaannoksistaan. Olin senvuoksi hämmästynyt, kun en Venäjän poikki matkustaessani saattanut havaita paljoakaan edistystä. Moskovassa tosin saattoi nähdä uudistuksia, Leningradissa Nevskin prospektia lukuunottamatta jo paljon vähemmän ja maaseudulla junan ikkunasta katsellen tuskin mitään ennenkuin jonkin verran Siperiassa.

Moskovasta itäänpäin asemarakennukset yleensä olivat ränstyneet eivätkä olleet puhtaudella pilattuja. Suurempien asemien eteen oli pystytetty LENINin ja STALINin patsaita.

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

Sen saattoi havaita, että maaseutu oli kauttaaltaan kollektivoitu. Joka paikassa kylän karja oli yhtenäisinä laumoina laitumilla tavallisesti paimenten kaitsemina. Mutta kylien rakennukset olivat järjestään viheliäisen näköisiä. Neuvostoliiton alueella en missään nähnyt siistiä maataloa enkä navettarakennusta. Uusia teollisuuslaitoksiakaan ei radan varrella pistänyt silmään sanottavasti muualla kuin Novo-Sibirskissä.

Siperian puolella maatalouskin näytti olevan vauraampaa kuin Uralin länsipuolella. Karjat olivat siellä suuremmat ja parempikuntoiset ja talonpoikien asumukset suhteellisesti tilavammat.

Rautatie yleensä näytti olevan kunnossa. Siitä kai lankeaa suuri ansio KAGANOVITŠille, jonka mukaan oli uudestaan nimetty ainakin Siperian-rata. Korjauspäiväyksistä päätellen liikkuvaa kalustoa nykyään säännöllisesti kunnostetaan.

Junassa ei siisteydestä pidetä paljonkaan huolta. Moskovasta Mantšukuon rajalle matkustin parhaassa kansainvälisessä junassa. Koko tällä matkalla ei vaunujen ikkunoita kertaakaan puhdistettu.

Ravintolavaunussa sai tosin riittävästi ruokaa, mutta se oli yksitoikkoista ja huonosti valmistettua.

Venäläiset matkustajat olivat melkein yksinomaan virkapukuisia, joko sotilas- tai siviilivirkailijoita. Saattoi selvästi nähdä, että junan palveluskunta,

GPU:n miesten valvontaa peläten, varoi osoittamasta liian suurta kohteliaisuutta ulkomaisille matkustajille.

Sivumennen mainiten tšekkoslovakit näyttävät nykyään olevan Venäjällä suosiossa. Moskovassa esiintyi uudessa Avrora-ravintolassa iltapukuinen tšekkiläinen orkesteri. Ja Siperian-junassa oli mukana joukko tšekkejä, nähtävästi teknikkoja, joiden kanssa heidän venäläiset saattajansa silmin nähtävästi veljeilivät.

Useiden asemarakennusten julkisivuun oli kiinnitetty deviisi: "Elämä on tullut hauskemmaksi." Tämä suggerointi olikin tarpeellinen, sillä ihmisten kasvojen ilmeistä sitä olisi ollut mahdoton havaita.

Irkutskista itäänpäin mennessä näkyi sotilaita radan varrella enemmän kuin lännempänä. Siperian sotilaalliset varustelut pidetään kuitenkin siksi loitolla rautatiestä, että niitä ei paljonkaan voinut havaita ainakaan Mantšuliin mennessä.

<u>Mantšukuon alueella.</u>

Erotus Venäjän alueelta poistuessa on Mantšulissa yhtä silmiin pistävä kuin Rajajoellakin. Juna muuttui heti puhtaaksi, ruoka paremmaksi, tarjoilu siistiksi ja palvelu kohteliaaksi.

En ollut aikaisemmin ollut Mantšukuon alueella. Olin kuvitellut, että tämä maa olisi varsin kehittymättömässä tilassa. Olin senvuoksi hämmästynyt nähdessäni, että ainakin se alue minkä saattoi vaunusta nähdä - ja suurimmalta osaltaan rata kulkee lakeuksia myöten -

oli hyvää laidun- ja viljelymaata. Suuria karja-, hevos- ja sikalaumoja näki laitumilla paimenten suojaamina, ja laajoja durra-, hirssi- ja maissipeltoja levittäytyi kummallekin puolelle. Viljelykset muistuttivat Japanin peltoja, vaikka sähkön käyttö ei vielä näy levinneen Mantšukuon maaseudulle.

Asukkaat ovat ulkomuodoltaan ja puvuiltaan kuin ainakin kiinalaiset. Asumukset ovat myöskin samanlaiset kuin Kiinassa. Mongoleja näki matkan varrella varsin vähän.

Japanilaista sotaväkeä oli kaikkialla. Saattoi havaita, että mantšu-sotilaita pidettiin järjestelmällisesti syrjässä toisarvoisissa tehtävissä. Kaikissa matkustajajunissa oli täysissä taisteluvarustuksissa oleva japanilainen suojamiehistö.

Sellainen onkin tarpeen. Syyskuun 29 päivänä matkustin Mukdenin ja Antungin välin. Samana päivänä tapahtui noin 70 km tästä rataosasta pohjoiseen Kvantienin luona japanilaisen sotilasosaston ja 300 "bandiitin" välillä ottelu, jossa virallisen japanilaisen tiedonannon mukaan 15 japanilaista sotilasta ja 30 heidän vastustajaansa kaatui!

<u>Koreassa</u>.

Korea näytti vielä hedelmällisemmältä ja paremmin viljellyltä kuin Mantšukuo. Sähköjohtojakin näkyi täällä jo monin paikoin. Väestöhän on eri rotua kuin Mantšukuossa. Puvut ja asemuksetkin ovat toisenlaiset.

Hugo Valvanne

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 26.

Ministeri Valvanne.

9/10 1936.

5000—12—35—5337

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 516-124.

Tokio SSA 8 P:NÄ loka KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAIN.
40 / 190 Sal. D 36
31/10-36
5 C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 26:

"Japani ja Kiina."

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen lähettää Ministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 26.

Samalla ilmoitetaan, että lähetystön raportti n:o 25 on lähetetty Ministeriölle Amerikan kautta.

Ministeri: Hugo Valvanne

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 26.

Tokiossa 9 p:nä loka kuuta 1936.

Asia: Japani ja Kiina.

ULKOA 40 190 Sal. D 36.
31/10-36
5 C15

Japanin ja Kiinan keskenhän on vuosikausia vallinnut jännitys. Mutta kun tämän kuun 1 päivänä palasin Suomesta Tokioon, havaitsin heti, että jännitys nyt oli erikoisen vakava.

Kenraali TŠIANG KAI-ŠEK oli loppukesällä saanut vältetyksi avoimen sisällissodan puhkeamisen Nankingin-hallituksen ja kapinoivien eteläisten maakuntien Kvangsin ja Kvangtungin kesken. Tämä tulos oli luonnollisesti merkinnyt Kiinan yhtenäistymisen ja voimistumisen huomattavaa edistystä. Tästä johtunut kiinalaisten mielialan nousu oli kai ollut osaltaan syynä siihen, että elo- ja syyskuulla oli useilla keski- ja etelä-Kiinan paikkakunnilla toimeenpantu atentaatteja japanilaisia vastaan. Japani oli lähettänyt laivasto-osastoja etelä-Kiinan vesille, Šanghaihin ja ylös Jangtsekiangia myöten.

Japanin Kiinassa oleva suurlähettiläs KAVAGOE oli terroritekojen johdosta käynyt ulkoministeri TŠANG TŠUNin kanssa neuvotteluja, mutta nämä olivat katkenneet. Japanin hallitus oli vaatinut, että TŠIANG KAI-ŠEKin, joka pysytteli

JAKELUOHJE:

Tavallinen ja lisäksi YE:lle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Setšvanissa, oli saavuttava Nankingiin henkilökohtaisesti neuvottelemaan KAVAGOEn kanssa. Lokakuun alussa Tokion-hallitus lähetti ulkoministeriön kaukoidän osaston päällikön KUVADZIMAn viemään KAVAGOElle Nankingiin suullisia ohjeita.

Tokiossa näytti sekä japanilaisten että diplomaattikunnan kesken olevan vallalla käsitys, että jos KAVAGOEn ja TŠIANG KAI-ŠEKin välillä alkavat neuvottelut eivät johtaisi tulokseen, aseellinen selkkaus oli odotettavissa.

Kun Tokioon tultuani tein tervehdyskäynnit ulkoministeriön johtavien henkilöiden luona, pyysin luonnollisesti tietoja Kiinan-selkkauksesta.

- - - - - - - - -

Käydessäni tämän kuun 6 päivänä ulkoministeriön Euroopan-osaston päällikön TOGOn puheilla tämä selitti, että viime kuukausina Kiinassa tapahtuneet japanilaisvastaiset terroriteot olivat kuohuttaneet Japanin hallitusta. Japani vaati näistä tapahtumista hyvitystä. Mutta samalla se vaati, että Kiinan hallituksen oli lopullisesti tukahdutettava se Japanille vihamielinen mieliala, joka Kiinassa oli olemassa ja jonka seurauksia terroriteot olivat olleet. Ulkoministeri TŠANG TŠUN ei ollut antanut tyydyttäviä vastauksia. Japanin hallitus oli kyllästynyt neuvottelemaan hänen kanssaan. Japanin vaatimuksesta oli TŠIANG KAI-ŠEK vihdoinkin lokakuun 5 päivänä saapunut Nankingiin, ja nyt oli odotettavissa selkkauksen selviäminen tavalla tai toisella.

- - - - - - - -

Lokakuun 6 päivänä myös ulkoministeri ARITA otti minut vastaan.

Hänkin selitti minulle, että Japanin hallitus piti Kiinan tapahtumia hyvin vakavina. Japani vaati niiden johdosta hyvitystä. Mutta samalla se jyrkästi vaati, että Kiinan hallituksen oli lopetettava koko se Japanin-vastainen boikottaus, joka hallituksen suostumuksella rehoitti maassa.

Kysyin, mitä konkreettisia toimenpiteitä Japani Kiinalta odotti Japanin-vastaisen mielialan lopettamiseksi.

Ulkoministeri vastasi, että Japani ei esittäisi mitään kohtuuttomia konkreettisia vaatimuksia, vaan oli valmis ratkaisemaan kriisin neuvotteluilla.

- - - - - - - -

Tämän kuun 7 päivänä kävin varaulkoministeri HORINOUTŠIn puheilla. Ulkoministeri ARITA ja osastopäällikkö TOGO olivat olleet varsin varovaisia Kiinan asioista puhuessaan. HORINOUTŠI sensijaan antoi minulle niistä avomielisemmän ja yksityiskohtaisemman selostuksen.

Hän sanoi, että selkkauksista oli pahin se, joka oli sattunut Setšvanin pääkaupungissa Tšöngtussa. Tšöngtu ei kuulunut Kiinan avoimiin satamiin. Siellä oli kuitenkin jo kauan ollut sekä Englannin että Ranskan konsuliasiamies. Nämä olivat muodollisesti olleet siellä matkustajina, mutta todsiallisesti pysyvinä konsuliedustajina. Japanilla oli samoin ollut Tšöngtussa jo 15 vuoden aikana konsuliasiamies. Mantšurian-tapauksen jälkeen Japani oli vuonna 1932 kutsunut pois konsulinsa Kiinan syrjäseuduilta, mm. Tšöngtusta. Nyt Japani oli taas ilmoittanut lähettävänsä sinne konsuliasiamiehen. Kiinan hallitus ei tästä pitänyt ja oli nähtävästi antanut sanomalehdille vihjauksia, että nämä saivat kirjoittaa

Japanin aietta vastaan. Tästä taas äärimmäisyysainekset olivat yltyneet.

Elokuun 21 päivänä oli Tšöngtuun saapunut neljä yksityistä Japanin kansalaista. Elokuun 24 päivänä oli kiinalaisia ylioppilaita ja muita yltiöpäitä hyökännyt japanilaisten hotelliin, surmannut heistä kaksi ja haavoittanut pahasti muita kahta. (Huomautan ohimennen, että surmansa saaneet olivat kiinalaisvastaisten lehtien NITŠI-NITŠI:n ja MAINITŠI:n toimittajia).

Tästä väkivallan teosta Kiinan hallitus HORINOUTŠIn mukaan oli kieltämättä vastuussa. Kiinan hallitus oli sen itsekin myöntänyt.

Vähän myöhemmin vuoden 1932 Šanghain-selkkauksessa kuuluisaksi tullut Kiinan 19:s tiearmeija haki Pak-hoissa käsiinsä iäkkään japanilaisen ja murhasi hänet. Tästä teosta Nankingin-hallitus ei tahtonut ottaa vastuuta. Japanin hallitus piti kuitenkin Nankingia tästäkin täysin vastuunalaisena.

Lisäksi salamurhaajat olivat syyskuussa surmanneet Hankoussa Japanin konsulinviraston poliisin ja Šanghaissa japanilaisen merisotilaan.

Japanin Kiinassa oleva suurlähettiläs KAVAGOE, joka keväällä oli nimitetty virkaansa ulkoministeriksi siirtyneen ARITAn jälkeen, oli vasta heinäkuussa saanut jätetyksi valtakirjansa. Hänen oli silloin ollut määränä ryhtyä neuvottelemaan Japanin ja Kiinan kesken avoimina olevista asioista, mutta pääministeriä vastaava toimeenpanevan juanin presidentti TŠIANG KAI-ŠEK ja hallituksen muut jäsenet olivat olleet kesälomalla. Tšöngtun-murha ja sitä seuranneet atentaatit olisi-

vat loppukesällä vaatineet kiireellistä selvittelyä, mutta silloin Kvangsi ja Kvangtung olivat nousseet Nankingia vastaan, ja hallituksen jäsenet olivat kiirehtineet lounais-Kiinaan. Kun KAVAGOE vihdoin oli päässyt neuvottelemaan ulkoministeri TŠANG TŠUNin kanssa, oli tämä antanut välttteleviä vastauksia. Japanin hallituksen jyrkästä vaatimuksesta oli vasta nyt saatu TŠIANG tulemaan Nankingiin.

Japanin hallituksen käsityksen mukaan oli Kiinassa nyt vallalla sellainen mieliala, että terroritekojen sarja saattoi edelleen jatkua. Sen takia Japani vaati Kiinaa toisaalta rankaisemaan jo tapahtuneisiin tekoihin syylliset, toisaalta antamaan takeita siitä, että ne eivät uusiutuneet. Japani ei kuitenkaan aikonut vaatia Kiinalta mahdottomia. Sen ehdotuksiin sisältyi laaja marginaali neuvotteluja varten.

Kysyin HORINOUTŠIlta, mitkä piirit Kiinassa varsinaisesti olivat väkivallantekojen takana.

Hän vastasi, että japanilais-vastaisen kriisin olivat saaneet aikaan osaksi ehkä kommunistit, osaksi muut kiinalaiset piirit, jotka toimivat TŠIANG KAI-ŠEKia vastaan.

Kysyin lopuksi, oliko odotettavissa, että aseellinen selkkaus vältettäisiin Kiinassa.

HORINOUTŠI vastasi, että ainakin Japanin hallitus sitä toivoi. Mutta asian rauhallinen ratkaisu riippui ennen kaikkea Kiinasta.

- - - - - - -

Oma käsitykseni on, että Kiinan itseluottamus viime aikoina on noussut. Siihen on ollut aiheena osaksi sisäinen yhtenäistyminen, raha-asiain parantuminen, varustusten vahvistuminen ja lisääntynyt luottamus ulkovaltojen (so. Ison-Bri-

tannian, Yhdysvaltojen ja Neuvostoliiton) tukeen. Hallituspiirien optimismi on vaikuttanut äärimmäisyysaineksiin yllyttävästi. Japani taas on jossakin määrin "menettänyt kasvonsa", mikä kaukoidässä merkitsee paljon. Nyt Japani pyrkii palauttamaan vaikutustaan Kiinassa.

Olen näinä päivinä saanut sen vaikutelman, että ulkoministeriö luulee suoriutuvansa nykyisestä Kiinan-kriisistä neuvotteluin ja saavansa hillityksi laivastopiirit, jotka kannattavat jyrkempiä pakotteita, Nankingissa olevat diplomaattinsa, jotka nähtävästi ovat olleet varsin levottomia, ja kotimaisen lehdistön, jonka ääni viime aikoina on ollut hälyttävä.

Hugo Valvanne

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 27.

Ministeri Valvanne

8/10 1936.

1

5000—12—35—5337

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

46 / 191 Sal. 36.

16/11-36

5 C 15

KIRJELMÄ n:o 518 - 125.

Tokio SSA 8 P:NÄ loka KUUTA 1936.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 27:

"Japani ja Neuvostoliitto. II".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 27.

Ministeri: Hugo Valvanne

UE 3: A 4.

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 27.

Tokiossa 8 p:nä lokakuuta 1936.

Asia: Japani ja Neuvostoliitto. II.

ULKOASIAINHALLITUS
46/191 Pol. 36.
16/11. 36
5 C15

Kun lomalta palattuani kävin tervehtimässä ulkoministeriön johtavia henkilöitä, tiedustelin samalla luonnollisesti Japanin ja Neuvostoliiton suhteista.

- - - - - - - -

Ulkoministeri ARITA sanoi ollessani tämän kuun 6 päivänä hänen luonaan, että Japanin ja Venäjän suhteet viime aikoina olivat olleet varsin rauhalliset.

Polittisesti tärkeintä oli viime aikoina ollut se, että rajavaltuuskuntien asettamisesta vihdoinkin oli periaatteellisesti sovittu. Taloudellisesti tärkeä oli kalastussopimus, jonka laatimisesta oli juuri sovittu ja jonka oli määrä olla voimassa 8 vuotta.

- - - - - - - -

Euroopan-osaston päällikkö TOGO sanoi niinikään lokakuun 6 päivänä, että Japanilla ei viime aikoina ollut Neuvostoliiton kanssa ollut pahempia selkkauksia. Silloin tällöin oli ainoastaan sattunut joku pienehkö rajahäiriö.

TOGO selvitti lähemmin rajavaltuuskuntia koskevia neuvotteluja. Hän kertoi viime heinäkuun 16 päivänä antaneensa Neuvostoliiton ambassadineuvokselle RAIVIDille Japanin ehdotuk-

JAKELUOHJE:
Tavallinen ja lisäksi YE:lle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sen, jonka mukaan Japanin, Mantšukuon ja Neuvostoliiton kesken asetettaisiin kaksi rajavaltuuskuntaa. Toisen tehtävänä olisi selvitellä rajaselkkauksia, toisen taas käydä Mantšukuon itäinen raja Amurista Tumenulaan. Toistaiseksi ei ryhdyttäisi tarkistamaan Mantšukuon pohjoisrajaa, koska kummaltakaan puolelta siihen ei samalla kertaa liikenisi asiantuntijoita.

Neuvostoliitto oli antanut periaatteellisen suostumuksensa ehdotukseen, mutta toistaiseksi ei ollut sen pitemmälle päästy.

Japanin kalastuksen järjestämisestä oli samoin vast'iikään saatu aikaan periaatteellinen sopimus. Japani oli puolestaan tulokseen tyytyväinen.

Vielä oli juuri näinä päivinä sovittu öljykonsessioista, joita Neuvostoliitto myöntäisi japanilaisille Sahalinilla.

Kysyin, oliko perää lehtitiedoissa, joiden mukaan Venäjä olisi lisännyt Vladivostokiin sijoitettua laivastoaan.

TOGO vastasi, että hänen tietämänsä mukaan tätä laivastoa ei ollut suurennettu, mutta sen kuntoisuutta oli vahvistettu.

- - - - - - -

Varaulkoministeri HORINOUTŠIn luona kävin tämän kuun 7 päivänä. Hän kertoi pääasiallisesti samaa kuin mitä ylempänä olen selostanut TOGOn esittäneen. Hän huomautti erikoisesti, että kalastuksen järjestämisestä oli sovittu vasta periaatteellisesti. Mitään sopimustekstiä ei vielä ollut olemassa.

Kun HORINOUTŠIltakin kysyin, missä tilassa Venäjän kaukoidän laivasto oli, hän vastasi, että Vladivostokiin tiettävästi oli sijoitettuina 10-12 hävittäjää

ja tykkivenettä sekä joukko sukellusveneitä. Sukellusveneitä Japani luonnollisesti piti uhkana omalle laivastolleen. Mikäli Japanin hallitus tiesi, aikoi Venäjä lisäksi ryhtyä hankkimaan Vladivostokiin joitakuita risteilijöitä ja torpedoveneitä.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 28.

Ministeri Valvanne

8/10 1936.

5000—12—35—5337

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 519 - 126.

Tokio SSA 8 P:NÄ loka KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

Salainen.

42 191 Sal. 36.

7/11. 36

5 C 15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 28:

"Japanin Helsingin-lähetystö. III".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 28.

Ministeri: Hugo Wahrman

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 28.

Tokiossa 8 p:nä loka kuuta 1936.

42 191 Sal. 36.

Asia: Japanin Helsingin-lähetystö. III. 7/11-36

5 C15

Kuten lähetystönharjoittelija KALA poissa ollessani on ilmoittanut Ulkoasiainministeriölle, Japanin parlamentti viime toukokuun 24 päivänä budjetin yhteydessä hyväksyi hallituksen pyytämän määrärahan, joka tarkoitti itsenäisen Japanin-lähetystön perustamista Helsinkiin vielä tämän vuoden aikana.

- - - - - - - - -

Käydessäni tämän kuun 6 päivänä ulkoministeri ARITAn luona, esitin hänelle mielihyväni asian johdosta. Ulkoministeri sanoi olevansa tyytyväinen siitä, että jo vuosia sitten alulle pantu asia hänen aikanaan oli tullut päätökseen.

Kysyin, koska Japanin Helsingin-ministeri aiottiin nimittää. ARITA tuumi hetkisen ja sanoi sitten, että nimitys luultavasti tapahtuisi vasta joulukuussa.

- - - - - - - - -

Tavatessani samana päivänä Euroopan-osaston päällikön TOGOn hän sanoi mahdollista olevan, että uutta ministeriä ei nimitettäisikään ennen ensi vuoden alkua. Hän selitti, että Japanin hallitus halusi saada Helsinkiin hyvän miehen edustajakseen ja että senvuoksi saattaisi kestää jonkin aikaa, ennenkuin sopiva mies löydettäisiin.

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

- - - - - -

Kun lokakuun 7 päivänä kävin varaulkoministeri HORINOUTŠIn luona, otin taas asian puheeksi.

HORINOUTŠI sanoi, että budjetissa myönnetty Helsingin-lähetystön määräraha oli ulkoministeriön käytettävissä lokakuun alusta.

Ministeri nimitettäisiin kuitenkin todennäköisesti vasta marraskuussa. Hän tulisi sitten lähtemään Suomeen luultavasti jo ennen vuoden loppua.

Sanoin, että en toistaiseksi ollut vielä kuullut muita ehdokkaita mainittavan kuin herrat SAKOn ja FUDŽIIn.

HORINOUTŠI naurahti ja sanoi, että toistaiseksi näitäkin kahta oli nimitellyt vain sanomalehdistö.

- - - - - - - - - - -

Kuten tästä selostuksesta näkyy, esittivät ulkoministeriön korkeimmat päälliköt aivan erilaisia nimityksen aikamääriä. Selitys tähän lienee se, että hallitus aikoo lähiaikoina siirtää useita vanhempia lähetystönpäälliköitä (mm. Berliinissä olevan suurlähettilään MUŠAKODŽIn) disponibilitettiin. Tämä on osaltaan seurausta ulkoasiainhallinnossa jo kauan vaikuttaneesta nuorempien diplomaattien tyytymättömyydestä. Mutta tällaisen joukkosiirron yhteydessä menevät monet virtaukset ristiin. Sen vuoksi ei vielä ole lopullista varmuutta ei siirrettävistä henkilöistä eikä siirtojen hetkestä.

Mainittakoon, että lomalla ollessani oli osastopäällikkö TOGO saanut varmoja lupauksia siitä, että hänet nimitettäisiin OTAn jälkeen suurlähettilääksi Moskovaan. Hän oli jo ehtinyt vuokrata talonsakin muille. Yht'äkkiä olikin tilanne muuttunut, ja Moskovaan oli nimitetty entinen varaulkoministeri ŠIGEMITSU.

Hugo Valvanne.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetyksen raportti n:o 29.

Ministeri Valvanne

9/10 1936.

5000—12—35—5337

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 520 - 127.

Tokio SSA 9 P:NÄ loka KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

UL Salainen.
N 47 /191 Sal. 36.
16/11 - 36
5 C 15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 29:

"Japani ja Kiina. II".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiaan n:o 29.

Ministeri: Aleg Valvanne.

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 29.

Tokio ssa 9 p:nä loka kuuta 1936.

ULK 47/191 Sal. 36.
14/11-36
5 C 15

Asia: Japani ja Kiina. II.

Olen saattanut henkilökohtaisesti havaita, että Ison-Britannian ja Yhdysvaltain täkäläiset suurlähetystöt ovat nykyään erikoisesti levottomia Japanin ja Kiinan välien kiristymisen johdosta.

Kävin juuri sairaalassa tapaamassa Yhdysvaltain asiainhoitajaa DICKOVERia, jota hänen asuntoonsa yöllä tunkeutunut rosvo pari viikkoa sitten haavoitti ~~niin~~ pahasti, että hän on siitä asti ollut vuoteen omana. Aivan ennen käyntiäni oli hänen luonaan käynyt Kiinan-tapahtumista puhumassa Ison-Britannian suurlähettiläs Sir Robert CLIVE ja pari päivää aikaisemmin varaulkoministeri HORINOUTSI.

Puhuin DICKOVERin kanssa pitkälti Japanin-Kiinan kriisistä ja huomasin, että hän oli saanut pääasiallisesti samanlaisen käsityksen Japanin hallituksen siihen omaksumasta politiikasta kuin minäkin. Hänkin oli ymmärtänyt, että Japani tahtoi hyvitystä sen kansalaisia kohdanneista väkivaltaisuuksista ja yritti joillakin keinoin saada Kiinan hallitusta lopettamaan Japanin-vastaisen mielialan, mutta ei aikonut esittää Kiinalle ehdottomia konkreettisia vaatimuksia.

Japanin hallitus on ollut erittäin salaperäinen

JAKELUOHJE: Tavallinen ja lisäksi YE:lle.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

Kiinalle esitettävien vaatimustensa suhteen. Eräillä tahoilla on niistä esitetty väitteitä, joita Tokion ulkoministeriö on dementeinut. Mm. on luultu, että Japani tässä yhteydessä ehkä pyrkisi entistä tehokkaammin erottamaan osan pohjois-Kiinaa omaan määräämisvaltaansa. Toinen olettamus on ollut, että Japani vaatisi saada asettaa pysyviä sotilasasemia Hankouhun ja muualle Jangtsekiangin varrelle.

HORINOUTSI oli jyrkästi vakuuttanut DICKOVERille, että näissä tiedoissa ei ollut perää. Hän oli selittänyt, että Japanin hallitus aikoi tässäkin vaiheessa vain pitää johdonmukaisesti kiinni HIROTAn viime tammikuussa esittämän Kiinan-politiikan kolmesta periaatteesta, joita ARITA toukokuussa oli uudestaan tehostanut (ks. lähetystön tämän vuoden raportteja n:o 2 ja 20).

Huomautan tässä sivumennen, että HIROTAn esittämään toiseen ohjelmakohtaan sisältyi toivomus, että Kiina tunnustaisi Mantšukuon. Käydessäni pari päivää sitten osastopäällikkö TOGOn luona kysyin häneltä, mm,, luuliko hän Kiinan piakkoin tunnustavan Mantšukuon. TOGO vastasi, että hän ei luullut sen tapahtuvan vielä pitkään aikaan ja että Kiinan ja Mantšukuon suhteet saattoivat todennäköisesti parantua vain asteittain.

Muuten DICKOVER sanoi olevansa sitä mieltä, että Japani ei vielä ollut sotilaallisesti valmis lopullisesti uhmaamaan Kiinaa ja sitä tukevia suurvaltoja. 5 - 6 vuoden perästä hänen mielestään Japanin ei ehkä enää tarvinnut pelätä Kiinassa tehokasta vastarintaa.

Huomautan, että asiainhoitaja DICKOVER on Yhdysvaltain ulkoasiainhallinnon parhaita Japanin-tuntijoita. Hän on palvellut tässä maassa konsuli- ja diplomaattiviroissa 22 vuotta.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiosta olevan lähetystön raportti n:o 30.

Ministeri Valvanne

12/10 1936.

5000—12—35—5337

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 521 - 128.

Tokio SSA 12 P:NÄ loka KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

Salainen.

Y3 191 Sal. 1936.

7/11 - 36 2

5 C 15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 30:

"Japanin Helsingin-lähetystö. IV".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 30.

Ministeri: Hugo Wahrman.

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 30.

Tokiossa 12 p:nä lokakuuta 1936.

Asia: Japanin Helsingin-lähetystö. IV.

Tänään ilmestyi Japanin lehtiin DOMEIn uutinen Helsingin-lähetystöstä. Sen mukaan esiteltäisiin hallitukselle tämän kuun 13 päivänä lähetystön perustamista koskeva asetus. Marraskuun 1 päivästä nimitettäisiin Helsinkiin ministeriksi Moskovassa olevan suurlähetystön asiainhoitaja Suitši SAKO (joka itse käyttää englantilaista transskriptiomuotoa Shuichi SAKOH). Tämä odottaisi ensin suurlähettilääksi nimitetyn ŠIGEMITSUn saapumista Moskovaan ja lähtisi sitten marraskuussa Tokioon vastaanottamaan Helsingin-nimityksensä.

Menin heti ulkoministeriöön henkilöjaoston päällikön HIDAKAn luo tiedustelemaan, mitä perää uutisessa oli.

HIDAKA sanoi, että uutinen oli liioiteltu. Totta oli, että ministeriö parhaillaan valmisteli asetusta, jonka mukaan lähetystö virallisesti perustettaisiin Suomeen ensi marraskuun 1 päivästä alkaen. Asetus yritettäisiin esittää allekirjoitettavaksi keisarille, joka juuri tänään oli palannut manöövereitä Jessosta. Keisari lähtisi kuitenkin viikon perästä taas laivastomanöövereille. Jos ei tätä ennen saataisi asetusta vahvistetuksi, lykkäytyisi lähetystön perustaminen luultavasti hieman myöhemmäksi.

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Toistaiseksi ei ollut päätetty, kuka ministeriksi tulisi. SAKO, josta DOMEI oli maininnut, oli kuitenkin varmimpia ehdokkaita. Hän oli ansioitunut viime aikoina Moskovassa, mm. saanut juuri aikaan kalastussopimuksen. Kun hän virkavuosiltaan oli ŠIGEMITSUn aikalainen, ei häntä ollut syytä jättää Moskovaan neuvokseksi, kun entinen varaulkoministeri saapuisi sinne suurlähettilääksi. Sen vuoksi oli mahdollista, että hänet nimitettäisiin Suomeen.

HIDAKA sanoi muuten, että monet japanilaiset diplomaatit pyrkivät Suomeen, joka oli täällä hyvin suosittu maa.

Siltä varalta, että hra Šuitši SAKO (Shuichi SAKOH) nimitetään Japanin Helsingin-ministeriksi, pyydän seuraavassa esittää hänestä henkilötietoja:

Syntynyt Kagošimassa (Kiušiun saarella) helmikuussa 1887; suoritti Tokion kauppakorkeakoulun laajemman kurssin ja diplomaatti- ja konsulivirkatutkinnon 1911; määrättiin konsuliharjoittelijaksi Tšangtšuniin (joka nykyään on Mantšukuon pääkaupunki Sinking) 1911; konsulioppilaaksi Tielingiin (Mantšuriaan) 1914; Kvantungin kenraalikuvernöörin viraston sihteeriksi 1914; konsuliksi taas Tielingiin 1916; konsuliksi Niutšvangiin (Mantšuriaan) 1919; ulkoministeriön kauppaosaston jaostopäälliköksi 1920; Kiinassa olevia Japanin toimilupia käsittelevän komitean ja kauppasopimuskomitean jäseneksi 1920; Washingtonin-konferenssissa olevan Japanin valtuuskunnan sihteeriksi 1921; ulkoministeriön kauppaosaston jaostopäälliköksi 1924; Moskovassa olevan suurlähetystön sihteeriksi 1925; saman neuvokseksi 1929; pääkonsuliksi Kalkuttaan 1930; Moskovassa olevan suurlähetystön neuvokseksi 1933.

Aug. Valvanne.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 15.

ASIA:

Tokiossa olevan Lähetystön kap. N:o 37.

Ministeri Valvanne.

20/10 1936.

2000—6—36 2365

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

~~Salainen.~~

KIRJELMÄ n:o 523 - 129.

Tokio SSA 20 P:NÄ loka KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ
45/191 Sue 36
7/11-36-2
5 C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 31:

"Huomattavia lehtikirjoituksia Suomesta".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 31.

Ministeri: Hugo Valvanne.

UE 3: A 4.

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 31.

Tokio ssa 20 p:nä loka kuuta 1936.

Asia: Huomattavia lehtikirjoituksia Suomesta.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
45/cgl/ac 1936
7/11.36
5 C15

Raportissa n:o 30 kerroin, että täkäläiset lehdet tämän kuun 12 päivänä julkaisivat DOMEIn uutisen, joka koski Japanin lähetystön perustamista Helsinkiin.

Seuraavana päivänä, lokakuun 13:ntena, TOKIO NITŠI ja OSAKA MAINITŠI julkaisivat uutisen johdosta Suomea koskevan pääkirjoituksen. Lokakuun 15:ntenä englanninkielinen OSAKA MAINICHI & TOKYO NICHI NICHI julkaisi saman artikkelin käännöksen myöskin pääkirjoituksena.

Kaikki nämä lehdet kuuluvat Japanin suurimmalle lehtiyhtymälle. Sen toimitusjohtaja on minulle kertonut, että näiden lehtien keskimääräinen myyty painos on 3 miljoonaa kappaletta. Niiden kanssa voivat levikkikilpailua yrittää ainoastaan toiseksi suurimman lehtiyhtymän ASAHIn lehdet. Kumpikaan lehtiyhtymä ei ole sidottu mihinkään poliittiseen puolueeseen. NITŠI-yhtymä näyttää nauttivan erikoisesti sotilaspiirien kannatusta, kun taas Tokion ASAHI-lehden toimitukseen "helmikuun 26 päivän tapahtuman" yhteydessä kapinallinen sotilasosasto teki hyökkäyksen.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

Ottaen huomioon NITŠI-lehtien merkityksen ja niiden julkaiseman artikkelin laadun = siinähän esitettiin yleiskatsaus Suomen ja Japanin suhteisiin - lähetän sen suomennoksen tämän raportin liitteenä n:o 1.

Artikkelin on laatinut NITŠI-yhtymän palveluksessa oleva hra Katsudži FUSE. Häntä pidetään Japanin sanomalehtimiesten joukossa ehkä parhaana Venäjän asiain tuntijana. Venäjällä hän on oleskellut yhteensä 15 vuotta, sekä ennen vallankumousta että sen jälkeen. Suomessakin hän on usein ollut. Mm. hän kertoo tavanneensa vuonna 1920 Helsingissä Herra Ulkoasiainministerin.

NITŠI-lehtien päätoimittaja ja toimeenpaneva johtaja Šingoro TAKAIŠI oli tänään kutsunut minut teelle Tokiossa olevaan toimitustaloon. Siellä olivat läsnä mm. hra FUSE, TOKIO NITŠI NITŠIn ulkomaanosaston toimittaja KUSUJAMA ym. lehden johtavia toimittajia. Kaikki vakuuttivat, että NITŠI-yhtymä suhtautui erittäin myötätuntoisesti Suomeen.

Lokakuun 14 päivänä julkaisi JAPAN TIMES Suomea koskevan pääkirjoituksen, jonka suomennos seuraa liitteenä n:o 2.

Kuten helposti huomaa, tämän artikkelin runkona on käytetty NITŠI-lehtien kirjoitusta. JAPAN TIMES on lisännyt ja muuttanut tekstiä vielä superlatiivisemmaksi.

Olen mm. vuoden 1935 raportissa n:o 45 kirjoittanut JAPAN TIMES-lehdestä. Yleensä täällä otaksutaan, että JAPAN TIMES on hallituksen ylläpitämä lehti. Lehden

johtokunnan puheenjohtaja ja päätoimittaja tri Hitoši AŠIDA väitti kuitenkin tämän otaksuman perättömäksi taas nyt, kun artikkelin johdosta hänet tapasin. Hän selitti olevansa täysin riippumaton hallituksesta, mutta joutuvansa asiain painosta usein arvostelemaan ulkopolitiikkaa samoin kuin ulkoministeriö.

Tri AŠIDA on hänkin ainakin parisen kertaa käynyt Suomessa. Kuten olen jo aikaisemmin maininnut, hän on entinen diplomaatti ja nykyinen parlamentin jäsen.

Eri kirjeessä lähetetään Ulkoasiainministeriölle NITŠI-lehtien ja JAPAN TIMESin alkuperäiset kirjoitukset.

Hugo Valvanne

(Tokiossa olevan lähetystön 20 päivälle lokakuuta 1936 päivätyn raportin n:o 31 liite n:o 1.)

(Japaninkielisten OSAKA MAINITSIn ja TOKIO NITSI NITSIn 13 päivänä lokakuuta 1936 ilmestyneiden numeroiden sekä englanninkielisen OSAKA MAINICHI & TOKYO NICHI NICHIn 15 päivänä lokakuuta 1936 ilmestyneen numeron yhteisen pääkirjoituksen suomennos.)

Helsingin-lähetystömme.

Lähettiläs edustamaan Japania Suomeen.

Mikäli kerrotaan, ulkoministeriö on päättänyt perustaa marraskuun 1 päivästä lähetystön Suomen Tasavaltaan, ja on odotettavissa, että tämän johdosta suhteemme tähän pohjois-Euroopan ystävälliseen valtioon tulevat suuresti vahvistumaan. Vaikka Suomella on jo jonkin aikaa ollut lähetystö Tokiossa, Japani ei ole tähän asti osoittanut vastavuoroisuutta.

Mikä ulkoministeriön sisäinen organisaatiokysymys lieneekin ollut siihen syynä, se seikka, että Japanilla ei tähän asti ole ollut lähetystöä Suomessa, ei ole ollut omiansa parantamaan suhteitamme tähän maahan. Kun nyt on päätetty perustaa lähetystö, tulee ilmeinen vika korjatuksi.

Jos, kuten kerrotaan, Japanin Moskovassa olevan suurlähetystön neuvos Shuichi SAKOH nimitetään ensimmäiseksi ministeriksi Suomeen, on henkilön valintaa pidettävä ihanteellisena, sillä hän on Neuvosto-Venäjän ja pohjois-Euroopan asiain etevä tuntija.

Se, minkä Suomen on ennen kaikkea tehnyt tunnetuksi Japanin kansalle, on, että suomalaiset ovat eteviä urheilijoita, jopa sikäli, että noin 3,600,000 asukkaan kansa on kehittänyt keskuudestaan suuren määrän maailmanennätysten saavuttajia. Muistamme vielä elävästi, että kun urheilijamme olivat matkalla XI olympialaisiin kisoihin Berliiniin, he pysähtyivät Suomeen ja saivat sekä viranomaisten että yksityisten kansalaisten taholta osakseen mitä ystävällisimmän vastaanoton.

Kansan urheiluharrastukset kuvastavat yleensä sen elinvoimaa. Suomi ei ole poikkeus tästä säännöstä. Suomalaiset ovat pohjois-Euroopan tarmokkaimpia ja ahkerimpia kansoja. Kestäen karun ilmaston pitkine talvineen he ovat luoneet modernin valtion, jonka pinta-ala on 34,557 neliömailia (Sic! Suom.).

Maatalouden alalla Suomi on luonut erinomaisen hallintojärjestelmän, laajan tuotannollisen järjestäytymisen ja hyvän tieteellisen ammattiopetuksen. Siten se on saanut aikaan hämmästyttäviä tuloksia maanviljelyksen, karjatalouden, metsänhoidon ja kalastuksen aloilla.

Omistaen suuria metsävaroja Suomi on lisäksi pannut pystyyn kukoistavat paperi-, puutavara- ja selluloosateollisuudet. Kehruu- ja kutomateollisuudetkin ovat päässeet huomattavalle asteelle. Seurauksena on ollut, että ulkomaankauppa on vuosi vuodelta lisääntynyt.

Esim. vuonna 1935 Suomen viennin arvo oli 6,200,000,000 Suomen markkaa ja tuonnin arvo 5,344,000,000. Tämä oli vuoden 1931 jälkeen paras tulos ja merkitsi Suomelle 1,000,000,000 markan vientiylijäämää.

Tätä nykyä Japanin ja Suomen välillä ei ole erikoisen laajoja kaupallisia suhteita, mutta toivomme on, että lähetystön perustaminen Helsinkiin tulee niitäkin kehittämään.

Neuvostoliiton naapuruuden vuoksi Suomen ja Japanin poliittiset suhteet ovatkin tärkeämmät kuin kaupalliset. Käyttäen hyväkseen neuvostolaisvallankumousta marraskuussa 1917 Suomi vapautui Venäjän ikeestä ja julistautui itsenäiseksi tasavallaksi. Tarmokkuutensa ja ahkeruutensa avulla Suomen kansa on pystynyt luomaan itselleen lujan valtiorakennuksen.

Suomi vastustaa jyrkästi kommunismia ja muodostaa muurin Neuvosto-Venäjää vastaan. Suomen ja Neuvosto-Venäjän välien kireyttä osoittaa sekin seikka, että Neuvostoliitto äskettäin pakotti satoja tuhansia suomalaisia, jotka asuivat sen alueella Karjalassa, muuttamaan muualle.

Näissä olosuhteissa Suomi ei voi suhtautua liian optimistisesti ulkopolitiikkaan. Käsityksemme mukaan se seikka, että Japani tällä ajankohdalla perustaa lähetystön Suomeen, on erittäin merkityksellinen.

(Tokiossa olevan lähetystön 20 päivälle lokakuuta 1936 päivätyn raportin n:o 31 liite n:o 2.)

(JAPAN TIMESin 14 päivänä lokakuuta 1936 ilmestyneen numeron pääkirjoituksen suomennos.)

Suomalaiset ystäviksi.

Jos tieto, että ulkoministeriö on päättänyt perustaa Japanin lähetystön Suomen tasavaltaan marraskuun 1 päivästä, on oikea, se merkitsee, että Japani silloin solmii täydelliset diplomaattiset suhteet vielä yhteen valtioon ja tällä kertaa kaukaisen pohjois-Euroopan suksessiovaltioon. Suomen hallitus on jo perustanut lähetystönsä Tokioon, ja jo useita vuosia on tänne ollut sijoitettu Suomen täysivaltainen ministeri; sen vuoksi Tokion hallituksen nyt suunnittelema vastavuoroisuus on luonnollinen ja tervetullut. Se, että tämä askel on niin kauan viipynyt, johtunee Japanin ulkoasiainhallinnon sisäisistä olosuhteista, mutta tämä viivytys on mitä valitettavin, sillä Suomen-Japanin ystävyyttä haluavat molemmat maat ja molemmat kansat.

Kertoman mukaan Japanin uudeksi ministeriksi Helsinkiin tulee nykyinen Moskovassa olevan suurlähetystön neuvos herra Shuichi SAKOH. On onnellista, että hänet on valittu tähän tehtävään, sillä herra SAKOH tuntee hyvin pohjois-Euroopan asioita ja on sen vuoksi tälle paikalle sopivampi kuin moni muu niistä japanilaisista diplomaateista, jotka juuri ovat saavuttamaisillaan ministerin asteen.

Tätä nykyä Japanin kansa pääasiallisesti tuntee Suomen siitä huomattavasta ennätystasosta, minkä se on saavuttanut urheilun alalla, ja erikoisesti niistä todella ihmeellisistä näytöksistä, joita tämä verrattain pieni kansa on esittänyt monien vuosien aikana olympialaisissa kisoissa. On vielä tuoreessa muistissa, että Helsinki ja Tokio olivat vuoden 1940 kisojen päätavoittelijat, kun olympialainen komitea keskikesällä kokoontui Berliiniin. Molemmat nämä kaupungit ja ne maat, joita ne edustavat, olisivat komitean käsityksen mukaan täysin ansainneet sen kunnian, jota ne tavoittivat. Kun äänet lankesivat Tokion hyväksi, pidettiin melkein varmana, että neljän vuoden jälkeen tulisi Helsinki valituksi. Ei voi ajatella parempaa todistusta todella suurenmoisesta olympialaishenkisestä urheilumielestä kuin oli se ystävällinen kilpailu, jota käytiin Tokion ja Helsingin välillä aina päätöksen teon hetkeen asti. Ja suomalaiset olivat ensimmäisinä onnittelemassa japanilaisia, kun nämä olivat voittaneet.

Suomi on kuitenkin enemmän kuin ihmeellisten urheilijain maa, ja on luultavaa, että kun sinne nyt

saapuu Japanin ministeri, molempien maiden väliset taloudelliset, poliittiset ja muutkin suhteet tulevat vahvistumaan ja että molemmat kansat oppivat tuntemaan toisiaan ja toistensa maata entistä paremmin. Suomen kansa on uraali-altailaista alkuperää, ja sen kielessä on vielä uraalilaisia kantasanoja. Sen vuoksi moni suomalainen oppinut on omistanut aikaa ja huomiota Japanin kielen ja muiden kulttuurimuotojen tutkimiseen. Useita vuosia oli tri RAMSTEDT samanaikaisesti Suomen lähettiläänä Japanissa ja Kiinassa. Hän oli Helsingin yliopiston kielitieteen professori ja tunsi keski- ja sisäAasian kieliä ja murteita, joista suurin osa maailmaa ei ole koskaan kuullutkaan. Täällä ollessaan tämä oppinut diplomaattivelvollisuuksiensa ohessa täytti tärkeän paikan tämän maan intellektuaalisissa piireissä ja oli erikoisen toimeliaana mukana Japanin aasialaisen seuran harrastuksissa.

Keskiajalta asti tämä Euroopan manteren pohjoiskärjessä asuva tarmokas kansa on ollut vastaanottavainen Saksan vaikutukselle ja Saksan kulttuurin parhaimmalle aineistolle. Sekä urheilun että opin alalla suomalaiset ovat kuuluneet kaikista kansoista etevimpiin. Senpä vuoksi Suomen kansalla onkin nykyään kadehdittava maine: sivistys on sen keskuudessa laajimmin levinnyttä ja edistyneintä kuin missään muualla Euroopassa.

Suomalaisten toimeliaisuus ja työkyky ovat tulleet sananparreksi. Kestäen pitkien talviensa kovat pakkaset suomalaiset ovat voittaneet monet vastukset ja luoneet modernin maan, josta he syyllä voivat olla ylpeitä. Heidän kehittämänsä maataloushallinto on maailman parhaita ja on muille kansoille esimerkiksi kelpaava. Melkein kaikilla maillahan maatalouden pulma nykyään on vakavimpia kysymyksiä. Muiden maiden kannattaa tutustua siihen suunnattomaan edistykseen, joka Suomessa on suoritettu maatalouden, kalastuksen, metsähallinnon ja kartatalouden alalla. Japanille siihen tutustumisesta voisi olla erikoisen suurta hyötyä. Japanin on ratkaistava näillä aloilla monia samanlaisia kysymyksiä, ja olisi hyödyllistä oppia mitä Suomi on saanut aikaan ei vain teoriain vaan tosiasiain alalla.

Muissakin kohdin Suomen ja Japanin taloudellisilla oloilla on vertauskohtia. Huomattavaa edistystä on siellä saatu aikaan paperi-, puu- ja selluloosateollisuuksien alalla. Suomen ulkomaankauppa - niinkuin Japanille on Suomellekin ulkomaankauppa taloudellisen hyvinvoinnin välttämätön ehto - on kasvanut yhtä mittaa ja huomattavasti. Vuonna 1935 arvioitiin vienti 6,203 miljoonaksi suomenmarkaksi ja vienti 5,344 miljoonaksi, joten Suomen hyväksi jäi melkein miljoonan suuruinen miellyttävä

ylijäämä. Nämä numerot muuten ovat vuoden 1931 jälkeen suurimmat.

Suomen ja Japanin kauppasuhteet eivät vielä ole kehittyneet läheskään niin paljon kuin olisi mahdollista ja toivottavaa. On syytä toivoa ja odottaa, että kun nyt Japani saa lähetystön sinne, kauppasuhteetkin tulevat kehittymään ja molemmat maat talouselämänkin alalla tulevat toisiaan paljon lähemmäksi.

Tällä ajankohdalla Suomen ja Japanin poliittiset suhteet näyttävät potentiaalisesti vielä tärkeämmiltä kuin kaupalliset. Nykyinen Suomen tasavalta sai itsenäisyytensä eroamalla Venäjästä, joka sen aikaisemmin oli absorboinut. Eroaminen tapahtui vuoden 1917 vallankumouksen yhteydessä, jolloin Romanovien hallitussuku kukistui ja Venäjä lähti kulkemaan uusia, ennen kartoittamattomia teitä. Suomi vastustaa kommunismia järkähtämättömästi ja on johdonmukaisesti muodostanut muurin tämän opin leviämiselle. Ehkä on vähemmän tunnettua, mitä suomalaiset tässä suhteessa ovat saaneet aikaan, kuin mitä muut Neuvosto-Venäjään rajoittuvat kansat ovat tehneet, mutta se, minkä suomalaiset ovat tehneet, ei suinkaan ole vähemmän arvoista. Nähden kommunistisen systeemin toiminnassa aivan rajansa takana Suomi ei milloinkaan ole hellittänyt valppauttaan torjuessaan luotaan poliittisen ja taloudellisen teorian, jonka se pitää jatkuvan taloudellisen ja poliittisen edistyksensä vastaisena, vieläpä koko itsenäisen kansakunnallisen elämänsä uhkana. Suomi on antanut turvapaikan valkoisille venäläisille, jotka ovat paenneet punaisten tovereittensa vihaa, ja Venäjälle jääneiden antikommunistien silmiin tämä maa on kajastanut lupauksen maana ja pelastuksen satamana.

Kaikki suomalaiset eivät ole tasavallan rajojen sisäpuolella. Heitä on vielä itse neuvostomaassa. Aivan äskettäin neuvostohallitus pakkokuljetti suuren joukon näitä suomalaisia Neuvostoliiton muihin osiin. Seurauksena oli, että kaikkialla Suomessa nousi suuttumus Moskovan-järjestelmää vastaan. Helsingin ja Moskovan suhteet eivät milloinkaan ole olleet erikoisen siloiset, ja jos on totta, että poliittinen ajatus Euroopassa on nyt järjestäytymässä kahteen suureen ryhmään, ei ole epäilystäkään siitä mihin leiriin Suomi tulee kuulumaan.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 32.

Ministeri Valvanne

26/10 1936

5000—12—35—5337

T O K I OSSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 529 - 130.

Tokio SSA 26 P:NÄ loka KUUTA 19 36.

50/192 Sal. 1936.

18/11.36

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

5 C 15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 32:

"Japanin sotaministeri Suomen ja Neuvostoliiton suhteista. II."

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 32.

[illegible]inisteri. [signature]

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 32.

Tokiossa 26 p:nä loka kuuta 1936.

Asia: Japanin sotaministeri Suomen ja Neuvostoliiton suhteista. II.

Raportissa n:o 22 va. asiainhoitaja KALA lomani aikana kosketteli muudatta KOKUMIN-lehdessä julkaistua kirjoitusta, jossa pyrittiin selvittämään sotaministeri kreivi TERAUTŠIn käsitystä kansainvälisestä tilanteesta. Kirjoituksen mukaan sotaministeri olisi mm. esittänyt sellaisen mielipiteen, että Neuvostoliiton ja Suomen suhteet merkitsivät suurempaa vaaraa Japanille kuin yleensä luultiinkaan".

Olin omasta puolestani vakuuttunut siitä, että TERAUTŠI ei ollut voinut tuollaista väitettä esittää. Mutta kun viimeksi kävin ulkoministeriössä Euroopan ja länsi-Aasian osaston päällikön TOGOn luona, otin sivumennen tuon kirjoituksen puheeksi.

TOGO sanoi, ettei hän ollut sitä huomannutkaan. Mutta selvä oli hänen mielestään, että Suomea koskeva maininta oli täydellinen erehdys, mistä se olikin mahtanut johtua. Sotaministeri TERAUTŠI ei ollut voinut sellaista ajatusta lausua.

Sitävastoin, TOGO sanoi, sekä Japanin sotilaspiirit että ulkoministeriö olivat olleet varsin hermostuneita sen

JAKELUOHJE: Tavallinen ja lisäksi YE:lle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

johdosta, että Rumania joku aika sitten ulkoministerinsä TITULESCOn vaikutuksesta oli ruvennut lähentelemään Neuvostoliittoa. Nyt TITULESCO kuitenkin oli tullut syrjäytetyksi, ja toivottavasti Rumania tämän jälkeen taas ottaisi varovaisemman kannan Venäjään.

Hugo Valvanne.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan Lähetystön raportti n:o 33.

Ministeri Valvanne

28/10 1936

5000—12—35—5337

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 531 - 131.

57/192 Sal. D 36.

Tokio SSA 28 P:NÄ loka KUUTA 1936.

18/11-36

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

5 C15

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 33:

"Tokion japanilais-suomalainen yhdistys".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 33.

Ministeri: Hugo Valvanne

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 33.

Tokio ssa 28 p:nä loka kuuta 19 36.

57/192 Sal. D 36.
18/11-36

Asia: Tokion japanilais-suomalainen yhdistys.

5 C 15

Vuonna 1932 oli Tokioon perustettu japanilais-suomalainen yhdistys. Kun vuonna 1933 saavuin tänne, olivat sen jäseninä ainoastaan seuraavat henkilöt:

kreivi T. TODO;
kreivi N. OGASAVARA;
varakreivi J. KATO;
varakreivi T. NISI;
varakreivi M. MORI;
herra T. MITSUI (paroni Tositaro MITSUIn vanhin poika ja perillinen).

Nämä herrat muodostivat samanaikaisesti vielä yhdistyksen johtokunnankin! Suomen lähettiläs on lisäksi ex officio yhdistyksen kunniapresidentti.

Sain pian selville yhdistyksen jäsenten - ulkomailla oleskelevaa hra MITSUIta lukuunottamatta - olevan niin eksklusiiveja, että he eivät voineet hyväksyä siihen muita uusia jäseniä kuin sellaisia, jotka kuuluivat heidän henkilökohtaiseen tuttavapiiriinsä. Tähän taas ei näyttänyt kuuluvan ketään muuta Japanin varsin lukuisista Suomen-ystävistä. Ymmärrettävää on, että Suomea harrastavissa piireissä näin ollen on pitkin aikaa ollut tyytymättömyyttä yhdistykseen. Kun toisaalta oli varottava loukkaamasta yhdistyksen muodostaneita herroja, tilanne oli

JAKELUOHJE:
Tavallinen ja lisäksi sotamarsalkka MANNERHEIMille ja professori RAMSTEDTille.
UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

jonkin verran kiusallinen.

Viime huhtikuussa saatiin yhdistyksessä vihdoin sovinnolla aikaan "palatsivallankumous". Kreivi TODO luopui presidentin toimestaan, ja hänen tilalleen tuli yhdistykseen liittynyt markiisi Jorisada TOKUGAVA. Tämä kuuluu siihen entiseen Šogunisukuun, jolle tosiasiallinen hallitusvalta Japanissa kuului ennen Meidži-uudistusta kolmatta sadan vuoden aikana; lisäksi hän on läheisissä sukulaisuussuhteissa keisarilliseen perheeseen. Muuten hän on tärkeän puolivirallisen järjestön, Kansainvälisten kulttuurisuhteiden seuran, varapresidentti ja Japanin musiikkielämän huomattavimpia kannattajia.

Varapresidentiksi valittiin hra T. MITSUI, joka vuonna 1933 kävi Suomessa ja on lahjoittanut Helsingin-yliopistolle 100,000 markkaa japanilaista kirjastoa varten.

Sekä TOKUGAVA että MITSUI ilmoittivat olevansa valmiit avaamaan yhdistyksen yleensä Suomen-harrastajille ja siten laajentamaan sen luonnollisella pohjalla samanlaiseksi kuin muut vastaavat yhdistykset Tokiossa yleensä olivat.

Juuri ennen kuin toukokuun alussa lähdin Suomeen, markiisi TOKUGAVA saapui luokseni ja sanoi pitävänsä suotavana, että japanilais-suomalaisen yhdistyksen kunniapresidentiksi saataisiin jokin keisarillisen perheen jäsen.

Japanissahan, kuten tunnettu, keisarillinen perhe nauttii väestön kaikissa piireissä ainutlaatuista

kunnioitusta. Sen vuoksi japanilais-suomalaisen yhdistyksen sisarseuroillakin täällä yleensä on jokin keisarillinen prinssi kunniapresidenttinä. Näin on mm. skandinaavisilla yhdistyksillä, mutta myös ei-monarkkisiin maihin, kuten Puolaan, Saksaan ja Yhdysvaltoihin, kohdistuvilla seuroilla.

TOKUGAVA sanoi minulle, että jos voisin Suomessa saada lupauksen siitä, että Herra Tasavallan Presidentti suostuisi Helsingin suomalais-japanilaisen yhdistyksen kunniapuheenjohtajaksi, hän koettaisi saada jonkin keisarillisen perheen jäsenen Tokion-seuran kunniapresidentiksi.

Lupasin puhua asiasta Suomessa. Huomautin kuitenkin, että Herra Tasavallan Presidentti mahdollisesti ei voisi ottaa tehtävää vastaan, ja ehdotin, että siinä tapauksessa saisin tiedustella, suostuisiko sotamarsalkka MANNERHEIM kunniapuheenjohtajaksi. TOKUGAVA hyväksyi ehdotukseni.

Helsingissä minulla oli kunnia puhua asiasta Herra Tasavallan Presidentille, joka oli sitä mieltä, että hän asemansa vuoksi ei voisi suostua TOKUGAVAn ehdotukseen.

Puhuin asiasta myös ulkoasiainministeri HACKZELLille, joka oli sitä mieltä, että sopivin ratkaisu olisi, jos sotamarsalkka MANNERHEIM suostuisi Helsingin-yhdistyksen kunniapuheenjohtajaksi.

Kun sotamarsalkka MANNERHEIM samaan aikaan lähti Englantiin, minulla ei ollut tilaisuutta tehdä hänelle

esitystä asiasta.

Ennen Helsingistä-lähtöäni en myöskään enää saanut puhutuksi asiasta suomalais-japanilaisen yhdistyksen maaseudulla oleskelevan puheenjohtajan professori RAMSTEDTin kanssa. Sen sijaan puhuin siitä varapuheenjohtajalle rva Seere SALMISELLE, joka lupasi neuvotella asiasta yhdistyksessä.

Tänään saapui markiisi TOKUGAVA luokseni. Kerrottuani hänelle Helsingin-keskusteluistani hän ilmoitti jo yksityisesti ja luottamuksellisesti tiedustelleensa eräältä huomattavalta keisarilliselta prinssiltä, olisiko tämä suostuvainen rupeamaan Tokion-seuramme kunniapresidentiksi. Prinssi oli vastannut suostuvansa, jos joko Herra Tasavallan Presidentti tai sotamarsalkka MANNERHEIM rupeavat vastaavaan tehtävään Suomessa. Lisäksi hän oli ilmoittanut ensi vuonna matkustavansa Eurooppaan ja silloin ehkä voivansa käydä myös Suomessa, jos asia olisi järjestynyt.

TOKUGAVA pyysi minua sähköttämään Helsinkiin tiedustellen, ollaanko siellä valmiita ehdotettuun järjestelyyn.

TOKUGAVA huomautti, että hän oli puhunut asianomaisen prinssin kanssa aivan yksityisesti eikä esim. ollut vielä kääntynyt hoviministeriöön. Sen vuoksi hän nimenomaan pyysi, että en vielä mainitsisi kenellekään prinssin nimeä.

Olen sähköttänyt asiasta Ulkoasiainministeriölle. Mahdollisen myönteisen vastauksen saavuttua ja hankittuani TOKUGAVAn suostumuksen tulen ilmoittamaan prinssin nimen.

Olen nyt vain tahtonut selittää asian esihistorian.

Hugo Valvanne

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 34.

Ministeri Talvanne

30/10 1936

5000—12—35—5337

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 533 - 132.

Tokio SSA 30 P:NÄ loka KUUTA 19 36.

52/192 Vol. D - 36.
18/11 - 36
5 C 15

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 34:

"Japanin Helsingin-lähetystö. V".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 34.

Ministeri: Hugo Wahrman

UE 3: A 4.

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 34.

Tokio ssa 30 p:nä loka kuuta 1936. 52/192 Sal. 8 -36.

18/11.-36

Asia: Japanin Helsingin-lähetystö. V.

5 C 15

Sen jälkeen kuin kirjoitin raportin n:o 30, olin Suomen asioita ulkoministeriössä hoitavalta jaostopäälliköltä KASElta saanut kuulla, että keisarin vahvistus Helsingin-lähetystön perustamista koskevalle asetukselle joka tapauksessa saataisiin ennen marraskuun 1 päivää.

Eilen ja tänään olen keskustellut asiasta henkilöjaoston päällikön HIDAKAn kanssa. Hän vakuutti minulle, että lähetystö tulisi virallisesti perustettavaksi marraskuun 1 päivästä. Lähetystön perustamista koskeva asetus, jossa sanottiin, että se astuisi voimaan asetuksen julkaisupäivästä lukien, oli aiottu painattaa viralliseen lehteen marraskuun 1 päivänä. Sitten oli kuitenkin huomattu, että tämä päivä oli sunnuntai, jolloin virallinen lehti ei ilmestynyt. Nyt oli aikomuksena julkaista lokakuun 31 päivänä asetus, jossa sanottaisiin, että se tulisi voimaan marraskuun 1 päivästä.

HIDAKA muuten mainitsi, että budjettiin oli sisällytetty lähetystön määrärahat lokakuun 1 päivästä alkaen. Finanssiministeriö oli kuitenkin tahtonut tehdä säästöä, ja

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

lähetystön perustaminen oli sen vuoksi siirtynyt kuukauden verran eteenpäin.

HIDAKA selitti, että ministeri ŠIRATORI tulisi marraskuun 1 päivän jälkeenkin olemaan akkreditoituna Helsinkiin siihen asti, kunnes uusi ministeri saapuisi sinne jättämään valtakirjansa. Lähetystösihteeri ITŠIKAVA, jota Suomen hallitus "par courtoisie" oli kohdellut va. asiainhoitajana, saisi lähetystön perustamisen jälkeen tosiasiallisesti tämän aseman.

HIDAKAn lausunnon mukaan Moskovan suurlähetystön asiainhoitaja SAKO jatkuvasti oli varmin ehdokas Helsinginministeriksi. SAKOhan oli viime aikoina Moskovassa neuvotellut tärkeästä Japanin-Neuvostoliiton kalastussopimuksesta, mutta sen tekstistä ei vielä ollut lopullisesti sovittu. SAKOn pitäisi luultavasti viipyä Moskovassa siihen asti, kunnes sopimus saataisiin muodollisestikin selväksi. Sen jälkeen hän vasta tulisi Tokioon käymään.

HIDAKA arveli, että SAKOn mahdollinen nimitys näin ollen saattoi lykkäytyä hieman myöhemmäksi kuin mitä aikaisemmin oli arveltu.

Uusi Moskovan-suurlähettiläs ŠIGEMITSU aikoo muuten lähteä virkapaikkaansa joulukuun 5 päivänä.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetyksön raporti n:o 35.

Ministeri Valvanne

2/11 1936.

5000—12—35—5337

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 537 - 134.

Tokio SSA 2 P:NÄ marras KUUTA 1936.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Salainen.

53 192 Jal. 36

26/11-36

5 C 15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 35:

"Japani ja Kiina. III".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 35.

Ministeri:

UE 3: A 4.

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 35.

Tokiossa 2 p:nä marraskuuta 1936.

53 192 Tal. 36.

26/11.36

Asia: Japani ja Kiina. III.

Raportissani n:o 26 kerroin, että kenraali TŠIANG KAI-ŠEK vihdoinkin lokakuun 5 päivänä oli saapunut Nankingiin neuvottelemaan Japanin suurlähettilään KAWAGOEn kanssa uhkaavalta näyttävän Japanin-Kiinan kriisin selvittämisestä. Tämä neuvottelu kesti vain pari päivää, mutta näytti taittavan kärjen sillä hetkellä uhkaavimmalta konfliktilta.

Sikäli kuin olen saanut tietää, TŠIANG luottaen Kiinan viimeaikaiseen voimistumiseen otti varsin jyrkän kannan. Hän lienee ilmoittanut, että Nankingin-hallitus ei voinut suostua Japanin vaatimuksiin sellaisinaan, vaan oli pakotettu, jos Tokion-hallitus piti niistä kiinni in toto, turvautumaan asevoimaan, kävi miten kävi.

KAWAGOE lienee tällöin vastannut, että Japani oli valmis neuvottelemaan vaatimustensa yksityiskohdista ja etsimään kriisille ratkaisua diplomaattista tietä.

Neuvottelu lienee rajoittunut ylimalkaiseen kummankin puolen asemain selvittelyyn. TŠIANG poistui sen jälkeen Nankingista, jossa KAWAGOE on jatkanut yksityiskohtaisia neuvotteluja ulkoministeri TŠANG TŠUNin kanssa.

Nämä eivät tähän mennessä ole päättyneet. KAWAGOEn

JAKELUOHJE:
Tavallinen ja lisäksi YE:lle.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaasedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaasedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

lähin apulainen, Nankingissa oleva pääkonsuli SUMA saapui äskettäin Tokioon hakemaan henkilökohtaisesti uusia ohjeita. Lehtitiedon mukaan hän on Nankingiin palattuaan eilen ilmoittanut sanomalehtimiehille, että Japani "ei tahtonut pitää kiinni pienemmistä erimielisyyksistä, vaan oli valmis osoittamaan suuren kansan jalomielisyyttä saattaakseen Japanin-Kiinan neuvottelut tyydyttävään päätökseen".

Mitkä ovat sitten Japanin vaatimukset. Erinäiset lehtikirjoittajat ovat esittäneet Suomenkin sanomalehdissä selostettuja olettamuksia mikä seitsemästä mikä yhdeksästä vaatimuksesta. Tosiasia kuitenkin on, että sekä Tokion että Nankingin hallitus ovat pitäneet Japanin vaatimukset ja Kiinan vastavaatimukset omana salaisuutenaan.

Raporteissani n:ot 26 ja 29 olen kertonut, että Tokion ulkoministeriö on sekä minulle että kollegoilleni ilmoittanut Japanin ainoastaan pitävän kiinni HIROTAn viime tammikuussa esittämästä kolmesta Kiinan-politiikan periaatteesta, mutta olevan valmiin neuvottelemaan Nankingin-hallituksen kanssa niiden yksityiskohdista.

Kuten tämän vuoden raportissani n:o 2 kerroin, nämä periaatteet olivat:

1) Kiinan oli luovuttava Japanin-vastaisesta menettelystään.

2) Japanin, Mantšukuon ja Kiinan suhteille oli löydettävä edes väliaikainen tyydyttävä järjestely.

3) Kommunismi oli tukahdutettava Kiinassa, ja Japani oli valmis siinä suhteessa antamaan apuaan.

Tokiossa eri tahoilta saamieni tietojen mukaan Japani tätä nykyä käytännössä pyrkii näitä periaatteita toteuttamaan seuraavalla tavalla:

1) Japani vaatii luonnollisesti ennen kaikkea sen kansalaisiin kohdistuvien väkivallantekojen lopettamista. Jos jokin kiinalainen yltiöpää tekisi yrityksen esim. KAVAGOEta tai SUMAa vastaan, ei Japani voisi välttää voimakeinoihin turvautumista. Vähemmän tärkeissä tapauksissa Japani vaatii sellaista hyvitystä, että se "pelastaa kasvonsa", kuten täällä idässä sanotaan.

2) Japani ei todellisuudessa odota, että Kiina tähän kiireeseen tunnustaisi Mantšukuon. Se toivoo ainoastaan, että Kiina unohtaisi Mantšukuon-menetyksensä valittelujen vatvomisen.

Lisäksi olisi Kiinan suostuttava jonkinlaiseen Japanin, Mantšukuon ja Kiinan keskeiseen taloudelliseen yhteisymmärrykseen.

Ennen kaikkea Japani haluaa, että Kiinan on alennettava erinäisiin japanilaisiin tuotteisiin kohdistuvat tullinsa. Kiinan tullitariffi on monessa kohdin kohtuuttoman korkea, ja varsinkin Japania vastaan se on ottanut käytäntöön eräitä suorastaan prohibitiivisia tulleja. (Tiedän, että mm. Yhdysvaltainkin hallitus on tyytymätön Kiinan tullitariffiin.)

Lisäksi Japani haluaa saada aikaan jonkinlaisen taloudellisen sopimuksen Japanin, Mantšukuon ja Kiinan kesken.

3) Kiinan kommunistiset joukko-osastot on nujerrettava. Japani epäilee, että vaikka TŠIANG KAI-ŠEK on sotivinaan näitä joukkoja vastaan, hän todellisuudessa on jonkinlaisessa yhteisymmärryksessä niiden kanssa ja vanhaan kiinalaiseen ta-

paan ostelee niiden päälliköitä. Kommunistiset joukot ovat nykyään keskittyneinä pääasiassa Sensin maakuntaan. Erään tiedon mukaan TŠIANG olisi äskettäin sopinut kenraaliensa kanssa 20 divisioonan siirtämisestä niitä vastaan pohjois-Kiinaan. Japanilaiset kuitenkin luulevat, että nämä siirrot osaltaan tarkoittavat Kvantungin-armeijan asemien uhkaamista.

Lisäksi Japani pyrkinee siihen, että Kiinan olisi vaihdettava ne saksalaiset upseerit, joita se nykyään käyttää yleisesikunnassaan neuvojinaan, japanilaisiin upseereihin. Monella muullakin tavalla Japani haluaa päästä kontrolloimaan Kiinan armeijaa.

- - - - - - -

Tiedossani on eräitä seikkoja, jotka näyttävät osoittavan, että Japani tätä nykyä ainoastaan rauhallista painostusta harjoittaen koettaa toteuttaa HIROTAn ohjelmaa, mutta ei aio ryhtyä sotatoimiin.

Eräältä täkäläiseltä sotilasasiamieheltä olen kuullut, että Japani ei ole lähettänyt esim. Formosalle mitään lisäjoukkoja, jotka olisivat tarpeellisia, jos vakavaa sotilaallista esiintymistä Kiinassa valmisteltaisiin. Syyskuun kuluessa Kvantungin-armeija tosin sopimuksiin vedoten on vahvistanut pohjois-Kiinassa olevaa varusväkeään 1,500 miehellä raskasta tykistöä, mutta sen kummempia joukkosiirtoja se ei sielläkään ole suorittanut.

Lisäksi on huomattava, että Japanin keisari ei ole antanut armeijalle lupaa edetä suuren muurin eteläpuolelle. Se seikka pidättää Kvantungin-armeijaa.

Muurin pohjoispuolella sitä vastoin japanilaisilla nykyään lienee hallussaan jo pohjoinen osa Tšaharia ja itäinen

osa Suijuania. Ja näiltä asemiltaan Kvantungin-armeija 'hiljalleen levittäytyy laajemmalle alueelle muurin pohjoispuolella.

Hugo Valvanne

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA: 7

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 36.

Ministeri Valvanne

3/11 1936.

5000—12—35—5337

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

KIRJELMÄ n:o 538 - 135.

54 192 Sal. 36.

Tokio SSA 3 P:NÄ marras KUUTA 1936. 26/11-36 -1

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

5 C 18

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 36:

"Japanin Helsingin-lähetystö. VI."

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 36.

Ministeri: Aug. Wahren.

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 36.

Tokio ssa 3 p:nä marras kuuta 1936.

54 192 Pol. 36.

26/11-36

Asia: Japanin Helsingin-lähetystö. VI.

5 C 15

Raportissani n:o 34 kerroin, että saamieni tietojen mukaan Japanin ulkoministeriö aikoi virallisesti perustaa lähetystön Helsinkiin tämän kuun 1 päivästä.

Lokakuun 31 päivänä julkaistiinkin virallisessa lehdessä näin kuuluva asetus n:o 92:

"Suomen Tasavaltaan perustetaan keisarillinen lähetystö, joka avataan marraskuun 1 päivänä 1936."

Olen tästä jo sähköteitse ilmoittanut Ulkoasiainministeriölle.

Kun tänään keisarin lounaalla tapasin ulkoministeri ARITAn, hän lausui minulle tyytyväisyytensä sen johdosta, että lähetystö vihdoinkin oli saatu perustetuksi.

Samalla hän mainitsi, että ministeriksi Suomeen nimitettäisiin luultavasti Moskovassa olevan suurlähetystön neuvos ja nykyinen asiainhoitaja SAKO. Nimitys tapahtuisi joko marraskuun aikana tai ainakin joulukuun alussa.

Tänä iltana tapasin eräillä päivällisillä varaulkoministeri HORINOUTSIn. Hän sanoi minulle omasta aloitteestaan aivan samaa sekä SAKOn luultavasta nimityksestä että nimityk-

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sen ajasta. Nähtävästi on tästä siis ulkoministeriössä juuri nyt varmemmin sovittu.

HORINOUTŠI lisäsi, että ennenkuin SAKO nimitettäisiin, oli odotettava, että uusi suurlähettiläs ŠIGEMITSU ensin saapuisi Moskovaan. Kuten olen jo aikaisemmin ilmoittanut, ŠIGEMITSU aikoo lähteä Tokiosta matkalle tämän kuun 5 päivänä.

Aikaisemmin minulle oli mainittu, että jos SAKO nimitettäisiin, hän ensin Moskovasta matkustaisi Tokioon ja vasta täältä Helsinkiin. Nyt kuitenkin HORINOUTŠI sanoi, että mahdollisesti SAKO nimityksensä saatuaan lähteekin suoraan Moskovasta Helsinkiin jättämään valtakirjansa ja vasta myöhemmin sieltä palaa lomalleen Japaniin.

SAKO ei ole moneen vuoteen nauttinut lomaa. Niinpä hän ei ole täällä käynyt sen jälkeen kuin neljättä vuotta sitten tulin Tokioon, joten en ole häntä tavannut.

Hugo Valvanne

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan Lähetystön raportti n:o 37.

Ministeri Talvanne

10/4 1936

5000—10—35 4261

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 547 - 136.

57 /193 Sal. 36.

Tokio SSA 10 P:NÄ marras KUUTA 19 36.

14/12-36

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

5 C 15

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 37:

"Prinssi TŠITŠIBUn matka".

7

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 5 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 37.

Ministeri: Aaro Pakaranen.

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 37.

Tokio ssa 10 p:nä marras kuuta 1936.

57/198 Sal. 8 36.

Asia: Prinssi TSITSIBUn matka.

14/12.36 -

5 C 15

Hoviministeriö ilmoitti äskettäin, että keisari tulisi lähettämään Lontooseen ensi vuoden toukokuussa pidettäviin Englannin kuninkaan kruunajaisiin vanhimman veljistään, prinssi TSITSIBUn (eli CHICHIBUn, niinkuin hänen nimensä englantilaisen transskriptiosysteemin mukaan kirjoitetaan). Prinssiä seuraisi matkalla hänen prinsessansa, hovin yliseremoniamestari varakreivi MATSUDAIRA sekä muita siviili- ja sotilashenkilöitä. Hoviministeriön tiedonannon mukaan prinssi seurueineen kruunajaisten jälkeen vierailisi erinäisissä Euroopan maissa, kuten Belgiassa, Ranskassa ja Saksassa, ja palaisi Yhdysvaltojen kautta Japaniin keväällä 1938.

Olin ajatellut sopivassa tilaisuudessa tiedustella, aikoiko prinssi ulottaa matkansa Suomeenkin, mutta en ollut ehtinyt tässä suhteessa mitään tehdä, ennenkuin keisarin tämän kuun 3 päivänä antamalla lounaalla hoviministeriön ulkomaanosaston päällikkö JAMAGATA tuli luokseni puhumaan. Hän sanoi haluavansa tietää, että jos matkailija Hollannista Saksan kautta saapuen aikoi käydä neljän pohjoismaan pääkaupungeissa ja jatkaa matkaansa Englantiin välttäen saman

JAKELUOHJE:
Tasavallan Presidentti.
Pääministeri.
Ulkoasiainministeri.
UM:n kansliapäällikkö.
Ulkovaltojen lähett. esittelijä.
UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tien kulkemista edestakaisin, mistä satamasta hänen oli lähdettävä Helsinkiin ja mitä tietä hänen oli tultava sieltä pois.

Sanoin, että se riippui siitä, miten paljon aikaa matkailijalla oli käytettävänään. Kun JAMAGATA vastasi, että hän ei osannut aikaa tarkasti määritellä, sanoin, että mielestäni sopiva reitti olisi Kööpenhamina - Tukholma - Helsinki - Petsamo - Norjan vuonot - Oslo. Samalla kysyin, sainko tulkita hänen tiedustelunsa siten, että prinssi TŠITŠIBU aikoisi käydä Suomessa.

JAMAGATA antoi minun ymmärtää, että olin arvannut oikein, mutta sanoi, että hänellä ei ollut vielä oikeutta puhua asiasta vapaasti. Hän oli vain omin päinsä hahmotellut eräitä alustavia suunnitelmia. Kysymyksessä oli ensi vuoden elokuussa tapahtuva matka.

Kysyin, tarkoittiko matkasuunnitelma myös Baltian maita. JAMAGATA vastasi, että Baltian maat ja Puola eivät poliittisen arkaluontoisuuden vuoksi tulleet kysymykseen. Neljän pohjoismaan suhteen sitävastoin ei ollut olemassa ulkopoliittisia epäilyksiä.

(Sivuhuomautus: ottaen huomioon Japanin ja Puolan hyvät suhteet, luulisin, että JAMAGATA erehdyksestä mainitsi tässä yhteydessä Puolan).

Lupasin antaa JAMAGATAlle lähempiä tietoja sopivasta matkareitistä ja lähetin hänelle alustavasti Suomea koskevaa kirjallisuutta. Kun kuitenkin halusin tietää, mikä suunnitelma Suomen hallituksen mielestä olisi prinssin matkalle sopivin, tiedustelin asiaa sähköteitse Ulkoasiainministeriöltä.

Saatuani vastauksen, että ehdottamani matkasuunnitelma hyväksyttiin, kekustelin tänään uudestaan asiasta JAMAGATAn kanssa.

Nyt hän jo suoraan ilmoitti tällä välin puhuneensa prinssin kanssa matkasuunnitelmasta. Prinssi oli kuitenkin ollut sitä mieltä, että matka Helsingistä Petsamon kautta veisi liian paljon aikaa.

JAMAGATA ilmoitti, että Suomen-matkan nähtävästi oli rajoituttava seuraavaan:

1:nen päivä. Lähtö Tukholmasta vuorolaivalla.

2:nen päivä. Saapuminen Helsinkiin.

3:s päivä. Matka Helsingistä Turkuun ja lähtö vuorolaivalla.

4:s päivä. Saapuminen Tukholmaan.

Huomautan erikoisesti, että asia vielä on aivan valmistavalla asteella ja että siitä ei voi toistaiseksi antaa mitään tietoa julkisuuteen. Kun matkasuunnitelma luultavasti piakkoin vahvistetaan - prinssi aikoo lähteä Japanista ensi maaliskuussa - pyydän sähköteitse tietoa, voitaisiinko prinssille ja hänen seurueelleen Tukholman-Helsingin ja Turun-Tukholman matkaa varten antaa käytettäväksi AURA-laiva.

Prinssi TSITSIBU oli siihen asti kuin keisarin vanhin poika vuonna 1935 syntyi Japanin kruununperillinen. Epäröimättä voi sanoa, että hän keisarillisista prinsseistä nauttii täällä suurinta kansansuosiota. Erikoisesti armeija häntä kannattaa. Prinssi on varsin hyvin selvillä Suomenkin asioista. (Pyydän mm. viitata vuoden 1935 raporttiini n:o 6).

Hugo Valvanne

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiosse olevan lähetystön raportti n:o 38.

Ministeri Valvanne

12/11 1936.

5000—12—35—5337

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiosse olevan lähetystön raportti n:o 38.

Ministeri Valvanne

12/11 1936.

5000—12—35—5337

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 549 - 138.

Tokio SSA 12 P:NÄ marras KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Salainen.

55 / 193 Sal. 36.

2/12-36

5 | C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 38:

"Ministeri ERICHin ehdokkuus Pysyvän kansainvälisen tuomioistuimen tuomarin toimeen".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 38.

Ministeri: Hugo Valvanne

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 38.

Tokio ssa 12 p:nä marras kuuta 1936.

Asia: Ministeri ERICHin ehdokkuus Pysyvän kansainvälisen tuomioistuimen tuomarin toimeen.

ULKOASIAINHALLITUS
55/193 Sal. 36.
7/12 36 -3
5 C15

Tämän kuun 4 päivänä vastaanotin Ulkoasiainministeriöltä sähkeen, jossa minulle annettiin tehtäväksi koettaa saadá Pysyvän välitystuomioistuimen Japanin kansallinen ryhmä asettamaan ministeri ERICH ehdokkaaksi paroni ROLIN-JAEQUEMYNSin kuoleman johdosta Pysyvässä kansainvälisessä tuomioistuimessa avoimeksi tulleeseen tuomarin toimeen.

Soitin viipymättä välitystuomioistuimen Japanin kansallisen ryhmän Tokiossa asuvalle jäsenelle prof. JAMADAlle, jonka kanssa olin jo viime talvena neuvotellut ministeri ERICHin silloisesta ehdokkuudesta, ja sovin, että tapaisin hänet seuraavana päivänä.

Kun tavatessamme olin esittänyt asiani JAMADAlle, hän sanoi, että Belgian kansallinen ryhmä oli nimennyt ehdokkaaksi prof. Charles de VISSCHERin. JAMADA huomautti, että tämä oli erittäin vahva ehdokas. Belgia saattoi odottaa, että edesmenneen belgialaisen tuomarin paikalle valitaan hänen maanmiehensä, ja henkilökohtaisesti de VISSCHER mm. Kansainvälisen oikeuden instituutin pääsihteerinä nautti suurta kannatusta. JAMADA oli sen vuoksi sitä mieltä, että ERICHillä tällä kertaa oli vaarallinen kilpailija, mutta sanoi, että ennemmin

JAKELUOHJE:
Tavallinen ja lisäksi ministeri ERICHille.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tai myöhemmin ERICH olisi saatava kansainvälisen tuomioistuimen tuomariksi. Hän kehoitti minua joka tapauksessa kirjoittamaan varaulkoministeri HORINOUTSIlle kirjeen ja siinä pyytämään tätä saattamaan ERICHin ehdokkuuden Japanin kansallisen ryhmän tiedoksi.

En voinut keskustelusta saada muuta käsitystä, kuin että Japanin ryhmä aikoi asettaa ehdokkaaksi ensi sijassa de VISSCHERin, mutta esitykseni johdosta mahdollisesti myös ERICHin. Sähkötin sen mukaisesti tämän kuun 5 päivänä Ulkoasiainministeriölle.

Samana päivänä lähetin JAMADAn ehdotuksen mukaisen kirjeen varaulkoministerille. Tavatessani tämän seuraavana päivänä selitin hänelle asian, ja hän lupasi tiedoittaa ehdotuksen Japanin kansalliselle ryhmälle.

Tämän kuun 7 päivänä saapui Ulkoasiainministeriöstä sähke, jossa edellistä sähkösanomaa korjaten pyydettiinkin koettamaan hankkia Japanin hallituksen lupaus äänestää yleiskokouksessa ja neuvostossa ministeri ERICHiä.

Tämän kuun 10 päivänä pääsin ulkoministeriöön varaulkoministeri HORINOUTSIn puheille. Kuultuaan uuden esitykseni hän sanoi, että ulkoministeriö tulisi tekemään ERICHin hyväksi voitavansa. Luultavasti oli aikaansaatavissa, että välitysoikeuden Japanin-ryhmä asettaisi ERICHin yhdeksi ehdokkaakseen; lisäksi ministeriö tiedustelisi Haagin kansainvälisen tuomioistuimen japanilaiselta tuomarilta NAGAOKAlta, voisiko tämä vielä jollakin tavalla vaikuttaa ERICHin valituksi tulemiseksi.

Myöhemmin samana päivänä varaulkoministeri soitti minulle ja valitti, että hän puhuessaan kanssani ei ollut tarkoin tuntenut kaikkia asian puolia. Nyt hän oli saanut

tietää, että ehdokkaat olikin ollut asetettava jo ennen lokakuun 27 päivää, ja lisäksi, että Japanin ryhmä ei ollutkaan tällä kertaa nimennyt ketään ehdokasta ! Japani tulisi kuitenkin kansainvälisen tuomioistuimen perussäännön tänä vuonna voimaan tulleen muutoksen mukaisesti lähettämään edustajansa sekä neuvostoon että yleiskokoukseen tuomaria valittaessa. Ja HORINOUTSI sanoi voivansa nyt minulle ilmoittaa, että Japanin hallitus tulisi äänestyksessä suhtautumaan erittäin suopeasti ("give a most favourable consideration") ERICHin ehdokkuuteen.

Tämän kaiken varaulkoministeri vielä toisti minulle tavatessani hänet saman päivän illalla eräissä kutsuissa.

Tahdoin keskustella tästä asiasta vielä ulkoministeriön sopimusosaston (so. juridisen osaston) päällikön KURIJAMAn kanssa ja pääsin eilen hänen puheilleen. Hänen lausuntonsa oli pääasiassa aivan sama kuin HORINOUTSIn. KURIJAMA vakuutti painokkaasti toistamiseen, että Japani tulisi suhtautumaan suopeasti ERICHin ehdokkuuteen. ("Vous pouvez dire à Votre Gouvernement qu'à l'élection le Gouvernement japonais prendra la candidature de M. ERICH en considération favorable").

Olen tästä jo sähköttänyt Ulkoasiainministeriölle.

Totean siis, että Ulkoasiainministeriö marraskuussa pyysi minua vaikuttamaan Japanin kansallisen ryhmän ehdokkaiden asettamiseen, vaikka ehdokkaiden nimeämisen määräaika oli mennyt umpeen lokakuussa; että prof. JAMADA minulle käsittämättömästä syystä ei myöskään maininnut määräajan loppumisesta, vaan nimenomaan pyysi minua ulkoministeriön kautta il-

moittamaan Japanin kansalliselle ryhmälle ERICHin ehdokkuudesta; ja että valtiovarainministeri ensin lupasi vaikuttaa Japanin ryhmän kannanottoon sekä vasta myöhemmin hänkin sai tietää määräajan päättymisestä ja Japanin ryhmän ehdotusten teosta pidättäytymisestä.

Näistä väärinkäsityksistä huolimatta Japanin hallitus nyt on luvannut Genève'in äänestyksissä suhtautua ERICHin ehdokkuuteen "suopeasti" tai "mitä suopeimmin".

Hugo Valvanne.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 39

Ministeri Valvanne

14/11 1936

5000—12—35—5337

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 550 - 139.

57/193 Sal. B 36.

Tokio SSA 14 P:NÄ marras KUUTA 19 36.

14/12.36

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

5 C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 39:

"Japani ja Neuvostoliitto. III".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 39.

Ministeri: Hugo Valvanne

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 39.

Tokio ssa 14 p:nä marras kuuta 1936. 57/193 Sal. D 36.

Asia: Japani ja Neuvostoliitto. III. 14/12-36

5 C15

Kuten heinäkuussa 1935 raportissani n:o 29 kirjoitin, silloinen ulkoministeri HIROTA oli esittänyt Neuvostoliiton suurlähettiläälle JURENEVille, joka oli saapunut hänen luokseen protestoimaan erään Venäjän rajalla taas sattuneen selkkauksen johdosta, että Japani, Mantšukuo ja sovjet asettaisivat pysyvän yhteisen valtuuskunnan selvittämään tämän tästä uudistuvia rajahäiriöitä. Ulkoministeriössä minulle on sittemmin eri kertoja selitetty, että Japani oli valmis tekemään Venäjän kanssa samantapaisen rajarauhan turvaamista tarkoittavan sopimuksen, jollaisia Suomi ja muut sovjetin läntiset naapurit olivat sen kanssa solmineet. Useita kertoja minua ulkoministeriössä on pyydetty kertomaan, miten Suomen-Venäjän sopimus käytännössä toimii.

Kun JURENEV taas lokakuussa 1935 tuli protestoimaan uusien rajaselkkausten johdosta, HIROTA ehdotti hänelle, että Neuvostoliiton ja Mantšukuon välistä rajaa tarkistettaisiin.

Rajavaltuuskunnan asettamisesta ja rajan tarkistamisesta keskusteltiin sen jälkeen jatkuvasti Tokion ja Moskovan kesken, kunnes JURENEV ja Japanin uusi ulkoministeri

JAKELUOHJE:

Tavallinen ja lisäksi YE:lle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaasedustuksen tiedoitukselin.
Ei ulkomaasedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoitukselin.

ARITA viime huhtikuun 27 päivänä päässivät jonkinlaiseen alustavaan periaatteelliseen yhteisymmärrykseen. JURENEV esitti tämän johdosta sopimusehdotuksen, joka läheisesti muistutti Neuvostoliiton-Puolan keskeistä rajarauhasopimusta.

Viime heinäkuun 16 päivänä ulkoministeriö jätti sovjetin täkäläiselle suurlähetystölle vastaehdotuksensa. Sen mukaan oli Japanin, Mantšukuon ja Neuvostoliiton kesken asetettava kaksi rajavaltuuskuntaa, joista toisen tehtävänä olisi selvitellä Mantšukuon itäisellä Venäjän-vastaisella rajalla sattuvia rajaselkkauksia, toisen taas tarkistaa tämä rajaosa. Neuvostoliiton taholta oli, sen mukaan kuin ulkoministeriön osastopäällikkö TOGO minulle kertoi, ilmaistu periaatteellinen suostumus ehdotukseen, mutta yksityiskohtaista vastausta ei pitkään aikaan kuulunut.

Viime lokakuun 17 päivänä suurlähettiläs JURENEV vihdoin jätti ulkoministeri ARITAlle Neuvostoliiton kirjallisen vastauksen. Puolivirallisen tietotoimiston DOMEIn mukaan sovjetin vastaus sisälsi seuraavat kohdat:

1) Rajaselkkauksia käsittelevän valtuuskunnan tuli toimia riippumattomana rajaa tarkistavasta valtuuskunnasta.

2) Kahden kuukauden kuluttua siitä, kuin Mantšukuon itäisen rajan selkkauksia selvittelevä valtuuskunta olisi asetettu, oli samanlaiset valtuuskunnat asetettava Mantšukuon-Venäjän muitakin rajan osia varten.

3) Itäisen rajan selkkauksia varten asetettavan valtuuskunnan oli käsiteltävä viime tammikuusta alkaen sattuneita rajahäiriöitä.

4) Jos Mantšulissa Ulko-Mongolian ja Mantšukuon vä-

lillä käynnissä olevat neuvottelut katkeaisivat, oli Japanin huolehdittava niiden uudelleen alkamisesta.

5) Oli ryhdyttävä sellaisiin toimenpiteisiin, että siihen mennessä, kunnes rajavaltuuskunnat saadaan asetetuiksi, uusia rajaselkkauksia ei esiintyisi.

6) Rajaselkkauksia käsittelevät valtuuskunnat olisivat sekavaltuuskuntia, joihin kuhunkin Neuvostoliitto asettaisi yhtä monta jäsentä kuin Japani ja Mantšukuo yhteensä.

Japanin ulkoministeriö harkitsee parhaillaan suhtautumistaan tähän Neuvostoliiton vastaukseen. Varma on, että Japani ei tule hyväksymään useitakaan sen kohtia.

Keskustellessani muutama päivä sitten näistä neuvotteluista varaulkoministeri HORINOUTŠIn kanssa hän sanoi, että Japanin ja Neuvostoliiton käsityskantojen välillä oli vielä suuria eroavaisuuksia. Tärkein erimielisyys oli 6) kohtaa koskeva: Japani piti kiinni siitä, että sopimus tehtäisiin kolmen maan, Japanin, Mantšukuon ja Neuvostoliiton keskeinen ja että sen mukaisesti jokaisella niistä olisi yhtä monta jäsentä rajavaltuuskunnassa.

HORINOUTŠI sanoi, että niin kuin Suomessa kaiketi tunnettiin, venäläisten kanssa oli vaikea neuvotella. Kaikesta päättäen tulisi vielä kestämään kauan, ennenkuin sopimus saataisiin aikaan. Viime aikoina ei hänen ilmoituksensa mukaan Neuvostoliiton rajalla kuitenkaan ollut sattunut mitään vakavaa laatua olevia selkkauksia.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C/5

ASIA:

Tokiossa olevan lähetyksen raportti n:o 40.

Ministeri Valvanne

18/11 1936.

5000—10—35 4261

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Amerikan kautta.

KIRJELMÄ n:o 555 - 141. Salainen.

Tokio SSA 18 P:NÄ marras KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U M. 19

60/193 Sel.S 36.

21/12-36

Ulkoasiainministeriö LLE

S C 15

ASIA: Raportti n:o 40:

"Japani ja Saksa. II".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 40.

Ministeri: Hugo Sakari

UE 3: A 4.

Amerikan kautta.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 40.

Tokio ssa 18 p:nä marras kuuta 1936.

60 193 Sal D - 36

21/12-36

5 C15

Asia: Japani ja Saksa. II.

Olen viime vuonna neljässä eri raportissa ja tänä vuonna aikaisemmin yhdessä käsitellyt huhuja, joiden mukaan Japanin ja Saksan kesken joko olisi jo olemassa tai olisi tekeillä jonkinlainen poliittinen tai sotilaallinen liitto. Näissä raporteissa olen huomauttanut, että en niitä laatiessani ollut saanut vahvistusta liiton olemassaololle, mutta että näillä mailla epäilemättä oli erinäisiä yhteisiä intressejä.

Viime päivinä tällaiset huhut ovat taas lähteneet liikkeelle Tokiossa ja otaksuttavasti ovat levinneet myös muihin maihin. Ja näyttää siltä, niinkuin tällä kertaa savu ei olisi aivan ilman tulta.

Tokiossa ASAHI oli ensimmäinen, joka tämän kuun 11 päivän numerossaan peitetyin sanoin kertoi, että Japanin ja Saksan kesken oli jotakin erikoista tekeillä. Hallituksen taholta annettiin silloin heti Japanin lehdille varoitus olla kirjoittamatta tästä asiasta ja ulkomaalaisille kirjeenvaihtajille olla siitä sähköttämättä. (Tällaisia varoituksia täällä usein annetaan lehtimiehille arkaluontoisista asioista.)

Olen koettanut eri tahoilla ottaa selvää siitä, mi-

JAKELUOHJE:

Tavallinen ja lisäksi YE:lle.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

tä perää huhuissa tällä kertaa oli. Kerron seuraavassa eräistä keskusteluistani.

- - - - - - -

Tokion ulkomaisten lehtien kirjeenvaihtajain nestor, Lontoon ja New Yorkin TIMESien edustaja BYAS, sanoi minulle kysyneensä edellisenä päivänä ulkoministeriön tiedoitustoimiston päälliköltä AMOlta, oliko Japanin ja Saksan kesken jotakin tekeillä. AMO ei ollut myöntänyt, mutta ei kieltänytkään.

BYAS arveli, että tekeillä ehkä oli näiden maiden välinen liitto tai muunlainen yhteistoiminta kommunismia vastaan. BYAS väitti, että eräiden tietojen mukaan jopa Iso-Britannia ja Ranska olisivat antaneet hiljaisen kannatuksensa suunnitelmalle. Japanissa oli onnistuttu asia pitämään ihmeteltävän salassa. BYAS oli yrittänyt lehdilleen jotakin sähköttää huhuista, mutta sähke oli pidätetty. (Hänen oli kuitenkin onnistunut muuta tietä lähettää tiedoituksensa.)

BYAS muuten arveli, että jos todella oli tulossa Japanin ja Saksan yhteinen esiintyminen, Japanin päätarkoituksena oli sen kautta lisätä prestiisiään kiinalaisten silmissä. Sitä vastoin hän ei ymmärtänyt, miten Saksa olisi valmis huonontamaan Kiinan-suhteitaan, joita se oli koettanut vaalia.

- - - - - - -

Ison-Britannian suurlähetystön neuvos DODDS sanoi tämän kuun 14 päivänä, ettei hänellä ollut asiasta mitään varmaa tietoa. Hän saattoi vain arvailla, että Japani ja Saksa suunnittelivat jonkinlaista yhteistoimintaa.

- - - - - - - - -

Yhdysvaltain asiainhoitaja DICKOVER sanoi minulle tä-

män kuun 16 päivänä, että hänen luullakseen oli kysymyksessä jonkinlainen deklaraatio kommunismia vastaan. Hänen tietojensa mukaan Japanin ja Saksan sotilasviranomaisten kesken oli viime aikoina ollut tärkeitä neuvotteluja.

Hän sanoi pysyneensä yhteydessä Ison-Britannian ambassadin kanssa, mutta muuta selvitystä hän ei ollut saanut.

Hän oli sähköttänyt huhuista valtiodepartementille. Sieltä oli vastattu, että Washingtoniin oli jo tullut tietoja samanlaisista huhuista - Roomasta käsin !

- - - - - - - -

Tämän kuun 17 päivänä pääsin ulkoministeriön Euroopan-osaston päällikön TOCOn puheille. Kysyin, voiko hän antaa minulle joitakin tietoja asiasta.

TOCO vastasi, että Japani ei suunnitellut minkäänlaista liittoa (alliance). Mutta Japanin hallituksen politiikkana oli toimia kominternia vastaan, ja se oli tässä suhteessa valmis yhteistoimintaan minkä maan kanssa tahansa.

Hän valitti, että tämä oli ainoa, mikä hänellä sillä hetkellä oli oikeus sanoa huhujen johdosta.

Keskustelumme kuluessa hän lisäksi huomautti, että noin vuosi sitten pidetty kominternin konferenssi oli tehnyt erikoisen ankaroita hyökkäyksiä Japania vastaan. Konferenssin jälkeen oli ollut huomattavissa, että kominternin toiminta Japanissa oli vilkastunut. Mm. oli täälläkin esiintynyt merkkejä jonkinlaisista "kansanrintaman" suunnitteluista. Japanin yhteiskuntamuoto oli jyrkästi kommunismin vastainen, ja hallitus tulisi toimimaan tarmokkaasti kaikkia tällaisia kominternin pyrkimyksiä vastaan.

Japani ei kuitenkaan aikonut millään tavalla puut-.

tua Neuvostoliiton sisäisiin asioihin. Sovjetin hallitus oli itse aina selittänyt, että se ja komintern olivat toisistaan riippumattomia, ja Japanin hallitus aikoi ottaa tämän selityksen täydestä.

TOGO sanoi vielä, että Japanin hallituksen politiikkaan kuului estää kommunismin tunkeutuminen yleensäkin kaukoitään. Hän sanoi Japanin tässä suhteessa uskovan saavansa apua TŠIANG KAI-ŠEKiltä.

- - - - - - - -

Tämän kuun 17 päivänä keskustelin asiasta Saksan suurlähettilään von DIRKSENin kanssa. Hän oli muutama päivä aikaisemmin palannut puolen vuoden lomamatkalta Saksasta.

von DIRKSEN selitti, että nykyiset huhut olivat saaneet alkunsa uutisesta, jonka REUTER oli laskenut liikkeelle jo syyskuun 21 päivänä. Uutinen, joka oli jonkinlainen "ballon d'essai", tiesi, että von DIRKSEN palaisi Berliinistä Tokioon taskussaan sopimusehdotus.

von DIRKSEN vakuutti minulle painokkaasti: "Ich führe hier keine Verhandlungen".

Hän ei sanonut ymmärtävänsä, miten Saksa ja Japani voisivat tehdä liittoa keskenään. Ei Saksa voinut sitoutua hyökkäämään Venäjälle, jos tämä rupeisi sotimaan Japania vastaan. Yhtä mahdoton kaiketi oli Japanin tehdä vastaavaa sitoumusta.

Eri asia oli, että Saksan ja Japanin keskinäiset suhteet olivat viime aikoina tulleet yhä paremmiksi. Molemmat maat vastustivat jyrkästi kommunismia, ja niillä oli muutakin yhteistoiminnan pohjaa.

- - - - - - - - -

Kuten tästä näkynee, Japanin hallitus on osannut pitää mahdollisen aikeensa hyvin salassa.

Kaikesta päättäen näyttää kuitenkin siltä, että hallitus on viime päivinä valmistanut jotakin asiaa, joka sitten on esitetty keisarilliselle salaneuvostolle. Kun tämän tehtävänä on antaa lausunto sopimuksista ja muista keisarin vahvistettaviksi jätettävistä asioista, asia on tärkeä.

Nykyisten tietojeni mukaan otaksuisin, että kysymyksessä on jonkinlainen kommunismia ja kominternia vastaan kohdistuva deklaraatio. TOGOn lausuntoa voinee tulkita siten, että tämä mahdollinen deklaraatio saa jossakin muodossa kannatusta Saksan taholta.

Sen mukaan, mitä eri tahoilta olen kuullut, olisi lisäksi Japanin ja Saksan sotilaspiirien kesken viime aikoina ollut neuvotteluja jonkinlaisesta mahdollisesta yhteistoiminnasta.

Hugo Wahrmann

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: S

OSASTO: C IV

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 41

Ministeri Valvanne

18/11 1936.

5000—10—35 4261

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Amerikan kautta.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 556 - 142.

Tokio SSA 18 P:NÄ marras KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

61 / 193 Sal. 8 - 36.

21/12-36

Ulkoasiainministeriö LLE

5 | C 15

ASIA: Raportti n:o 41:

"Japani ja Neuvostoliitto. IV".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 41.

Ministeri: Aleg Walvanne

UE 3: A 4.

Amerikan kautta.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 41.

Tokio ssa 18 p:nä marras kuuta 1936.

Asia: Japani ja Neuvostoliitto. IV.

61/193 Pal:8 -36.
21/12-36
5 C 15

Raportissani n:o 39 koskettelin niitä neuvotteluja, joita Tokiossa parhaillaan käydään Japanin ja Venäjän kesken rajarauhan turvaamisesta.

Tiedustelin eilen aamupäivällä ulkoministeriön osastopäällikölta TOGOlta, jolle mm. Venäjää koskevat asiat kuuluvat, miten nämä neuvottelut sujuivat.

TOGO vastasi, että ne menivät kovin hitaasti. Ulkoministeriön tarkoituksena oli, että hänen, TOGOn, tuli neuvotella sopimusteksteistä sovjetin ambassadineuvoksen RAIVIDin kanssa. Mutta he eivät olleet päässeet työtään aloittamaankaan, sillä ulkoministeri ARITA ja suurlähettiläs JURENEV eivät olleet vielä saavuttaneet yksimielisyyttä edes sopimuksen perusehdoista (Vorbedingungen). Eräs tärkeä erimielisyys koski Mantšukuon edustusta rajavaltuuskunnissa. Toinen koski sitä, missä laajuudessa valtuuskuntien olisi ryhdyttävä työhönsä. Japani tahtoi, että ne aluksi rajoittuisivat vain Mantšukuon itäiseen rajanosaan, kun taas sovjet tahtoisi aloittaa työt heti rajan koko pituudelta.

Eilen iltapäivällä JURENEV taas oli neuvottelemassa

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ARITAn kanssa ulkoministeriössä ja viipyi siellä nelisen tuntia. Neuvottelut keskeytyivät taas siihen, että JURENEV lupasi pyytää hallitukseltaan uusia ohjeita.

Hugo Valvanne.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 42.

Ministeri Valvanne

24/11 1936

5000—10—35 4261

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 559 - 145.

58/193 Sal. 36.

Tokio SSA 24 P:NÄ marras KUUTA 19 36.

16/12-36

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

5 C15

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 42:

"Japanin Helsingin-lähetystö. VII".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 42.

Ministeri: Hugo Valvanne

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 42.

Tokio ssa 24 p:nä marras kuuta 19 36.

58 193 Pal. 8 36. 16/12-36

Asia: Japanin Helsingin-lähetystö.VII.

5 C 15

Tämän kuun 17 päivänä varaulkoministeri HORINOUTŠI pyysi minut luokseen ulkoministeriöön.

Saavuttuani sinne HORINOUTŠI ilmoitti, että Japanin hallitus oli nyt lopullisesti valinnut Moskovassa olevan suurlähetystön asiainhoitajan Šuitši SAKOn (Shuichi SAKOHn) Japanin ensimmäiseksi itsenäiseksi Helsingin-ministeriksi. HORINOUTŠI pyysi nyt kauttani Suomen hallituksen agremangia SAKOlle.

Varaulkoministeri huomautti samalla, että SAKOa pidettiin erittäin eteväna diplomaattina. Toimiessaan kauan Moskovan-suurlähetystössä hän oli tutustunut myös erikoisesti pohjoismaiden politiikkaan. HORINOUTŠI lisäsi, että SAKO oli tullut ulkoasiainministeriön palvelukseen samanaikaisesti kuin hän itse (ja mm. myös ŠIGEMITSU, joka ennen HORINOUTŠIa oli varaulkoministerinä ja vast'ikään tuli nimitetyksi suurlähettiläaksi Moskovaan). HORINOUTŠI sanoi olevansa iloinen siitä, että ministeriksi Helsinkiin tulisi hänen hyvä ystävänsä.

Ilmoitin samana marraskuun 17 päivänä Ulkoasiainministeriöön agremangin pyynnöstä.

Myönteinen vastaus saapui lähetystöön vasta sunnun-

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tain tämän kuun 22 päivän vastaisena yönä. Kun 23:s oli kansallinen juhlapäivä, jolloin ulkoministeriö oli suljettuna, pääsin HORINOUTSIn puheille vasta tänään. Ilmoitin hänelle Hallituksen myöntäneen agremangin.

Huomautin samalla, että lehtitietojen mukaan neuvostohallitus, ärtyneenä Japanin ja Saksan yhteistoimintaa koskevista huhuista, oli päättänyt lykätä toistaiseksi kalastussopimuksen allekirjoittamisen, jonka päivästä jo oli sovittu. Kysyin, tulisiko tämä lykkäys mahdollisesti viivyttämään SAKOn nimitystä.

HORINOUTSI vastasi kielteisesti. Sopimus oli valmiiksi laadittu. SAKOlla oli ollut suuria ansioita sen aikaan saamisessa. Sen vuoksi oli ollut ulkoministeriön tarkoituksena, että SAKO allekirjoittaisikin sopimuksen. Mutta itse asiassahan allekirjoittaminen oli muodollinen toimitus. Nimitetyksi tultuaan SAKO matkustaisi Suomeen. Oli mahdollista, että hänet valtuutettaisiin Helsingistä matkustamaan Moskovaan allekirjoittamaan sopimus yhdessä ŠIGEMITSUn kanssa.

Kysyttyäni, milloin SAKO nimitettäisiin, HORINOUTSI vastasi nimityksen tapahtuvan ehkä vielä ennen marraskuun loppua.

Hugo Valvanne

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetyksö raportti n:o 43.

Ministeri Valvanne

24/11 1936.

5000—10—35 4261

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 562-147.

Tokio SSA 24 P:NÄ marras KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

59 193 Sal J6.

16/12.36 -3

5 C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 43:

"Japani ja Espanja."

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen lähettää Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiaan n:o 43.

Ministeri: Hugo Valvanne

UE 3: A 4.

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 43.

59 193 Pol. D 36.

Tokiossa 24 p:nä marras kuuta 1936. 16/12-36 -2

Asia: Japani ja Espanja.

5 C 15

Käydessäni tänään ulkoministeriössä varaulkoministeri HORINOUTSIn luona tiedustelin häneltä, aikoiko Japanin hallitus mahdollisesti noudattaa Saksan ja Italian esimerkkiä ja tunnustaa kenraali FRANCOn Espanjan-hallituksen.

HORINOUTSI vastasi, että Japanin hallitus ei ollut suunnitellut tällaista tunnustamista. Se ei ollut tällä hetkellä tarpeellista, koska Japanilla ei ollut Espanjassa tärkeitä intressejä valvottavina.

Kysyin vielä, eikö Japani pelännyt FRANCOn hallituksen mahdollisesti toimeenpaneman Espanjan rannikon saarron häiritsevän Japanin merenkulkua.

Varaulkoministeri vastasi, että mitään erikoista häiriötä ei odotettu. Japanilaiset laivat tulisivat Espanjan vesillä liikkuessaan luonnollisesti noudattamaan varovaisuutta.

Hugo Valvanne.

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoitukseen.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoitukseen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: S

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystö raportti n:o 44.

Ministeri Valvanne

28/11 1936

5000—10—35 4961

ULKOASIAINMINISTERIÖ
No 62 / 194 Sal. D / 36.
22/12.36
5 C15

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 566-148.

Tokio SSA 28 P:NÄ marras KUUTA 1936.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 44:

"Japanin Helsingin-lähetystö. VIII."

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen lähettää Ministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 44.

Ministeri: Hugo Valvanne

UE 3: A 4.

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 44.

Tokiossa 28 p:nä marraskuuta 19 36. 27/12.36

Asia: Japanin Helsingin-lähetystö. VIII.

Kuten raportissani n:o 42 kerroin, ilmoitin tämän kuun 24 päivänä varaulkoministeri HORINOUTSIlle, että Suomen hallitus oli myöntänyt agremangin hra Suitsi SAKOlle Japanin Helsingin-ministeriksi.

Tämän kuun 27 päivänä kabinetti päätti esittää keisarille, että SAKO nimitetään tähän virkaan. Ja tänään Hänen Majesteettinsa vahvisti nimityksen.

Täten on tullut täytäntöön Japanin itsenäisen Helsingin-lähetystön perustamista tarkoittava suunnitelma, jonka kehittymistä olen vuodesta 1934 alkaen seurannut yhteensä 14 raportissa.

Tämä ratkaisu, jonka tapahduttua kaikilla suurvalloilla on Helsingissä vakinainen lähetystönsä, merkitsee luonnollisesti Suomen kansainvälisten suhteiden lujittumista.

Japanilaisessa lehdistössä on Helsingin-lähetystön perustamisen tulkittu mm. osoittavan, että Japani tahtoo entistä kiinteämmin seurata Neuvostoliiton asioita.

Pyydän lopuksi huomauttaa, että tulen vast'edeskin ulkoasiainhallinnon sisäisessä kirjeenvaihdossa suomalaista ortografiaa noudattaen kirjoittamaan uuden ministerin nimen

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ääntämisen mukaisesti Suitši SAKO. Japanilaisten nimien transskriptiossa vieraissa kielissä vallitsee suuri kirjavuus. Suomalaisten virastojen ulkopuolelle menevissä tiedoituksissa Ulkoasiainministeriön lienee parasta noudattaa ministeri SAKOn itsensä käyttämää transskriptiota, joka on Shuichi SAKOH.

Hugo Valvanne.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 45.

Ministeri Valvanne

1/12 1936.

5000—10—35 4261

Amerikan kautta.

Salainen.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 580 - 155.

Tokio SSA 1 P:NÄ joulu KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

4/185 Pol. 3-37.
18/1-37
5 C 15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 45:

"Kommunistisen internatsionaalin vastainen Japanin - Saksan sopimus".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 45.

Sisällyksensä vuoksi raportti lähetetään Amerikan kautta. Kun kuitenkin satamalakko Yhdysvalloissa on saattanut Japanin ja Amerikan välisen laivaliikenteen epäsäännölliseksi, ei ole varmuutta siitä, milloin raportti pääsee lähtemään matkalle.

Ministeri: Hugo Wahrman

UE 3: A 4.

Amerikan kautta.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 45.

Tokio ssa 1 p:nä joulu kuuta 1936.

4/185 Sal. 37

18/1-37

Asia: Kommunistisen internatsionaalin vastainen Japanin - Saksan sopimus.

5 C15

Marraskuun 17 päivän sähkeessäni ja 18 päivän raportissani n:o 40 olen jo esittänyt ennakkotietoja Japanin ja Saksan kesken käynnissä olleista sopimusneuvotteluista.

Marraskuun 25 päivänä koko maailman huomiota herättänyt kommunistisen internatsionaalin vastainen Japanin - Saksan sopimus ja sen lisäpöytäkirja allekirjoitettiin Berliinissä.

Sopimus julkaistiin täällä molemmin alkuperäkielin, saksaksi ja japaniksi, eilen ilmestyneessä virallisessa lehdessä. Lisäksi ulkoministeriö on antanut sopimusta koskevan tiedoituksen. Lähetän nämä tekstit eri kirjeessä Ulkoasiainministeriölle.

Itse sopimus on tämän raportin perille tullessa luonnollisesti jo Ministeriön tiedossa, joten minulla ei ole syytä sitä selostaa. Sensijaan lienee aihetta seuraavassa lyhyesti selostaa Japanin ulkoministeriön tiedoitusta.

1) Viime vuonna pidetty kominterinin kongressi päätti pyrkiä toisen internatsionaalin kanssa yhteisrintamaan ennen kaikkea Japania, Saksaa ja Puolaa vastaan. Se päätti lisäksi toimia Japania vastaan tukemalla Kiinan kommunistisia armeijoita. Parhaillaan komintern tuhoisalla tavalla sekaantuu Espanjan sisäisiin asioihin. Ainakin ne valtiot, jotka kominternin kongressin jälkeen esittivät protestinsa Neuvostoliitolle, ovat täysin tietoisia kominternin vahingollisuudesta.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

2) Kaukoitä on varsinkin kärsinyt kommunistisesta vaikutuksesta. Ulkomongolia ja Sinkiang ovat jo aikaisemmin olleet sen kohteita ja kongressin jälkeen muukin Kiina. Mantšukuossa on avustettu rosvojoukkoja. Japanissakin on koetettu saada aikaan "yhteisrintamaa".

3) Japanin on ryhdyttävä itsepuolustukseen. Kun komintern toimii kansainvälisesti, on vastatoiminnankin oltava kansainvälistä. Puolustautumisen ensi askelena Japani on nyt tehnyt sopimuksen Saksan kanssa.

4) Sopimus tarkoittaa kominternia koskevien tietojen vaihtoa, neuvotteluja sen vastaisista toimenpiteistä ja kolmansien valtioiden kutsumista yhtymään sopimukseen. Lisäpöytäkirja selvittää, millä keinoin sopimusta aiotaan soveltaa.

5) Japani on valmis yhteistyöhön mahdollisimman monen maan kanssa kominternin uhkaa vastaan. Sopimuksen yhteydessä ei ole tehty minkäänlaista muuta sopimusta, eikä Japani aio osallistua mihinkään kansainväliseen liittoon muuta tarkoitusta varten. Sopimus ei suuntaudu Neuvostoliittoa vastaan.

Kuten raportistani n:o 40 selviää, osastopäällikkö TOGOn minulle antamat ennakkotiedot olivat juuri tämän tiedoituksen mukaiset.

Allekirjoittamishetkeen saakka täkäläinen ulkoministeriö koetti pitää sopimusneuvottelut tarkasti salassa. Mikäli olen kuullut, oli Saksan kanssa siitä ennakolta sovittu. Ainoastaan eräät diplomaatit olivat ministeriöstä saaneet luottamuksellisia ennakkotietoja.

Moskovasta käsin tuli asia kuitenkin jo ennen valmistumistaan muidenkin maiden paitsi Japanin lehdistöön. Sovjetin suurlähettiläälle JURENEVille oli myös ulkoministeriöstä annettu luottamuksellisia ennakkotietoja. Hän oli niistä sähköttänyt Moskovaan, ja siellä ne olikin julkaistu, vieläpä liikojen kanssa !

Japanin ulkoministeriö on ollut tämän menettelyn johdosta kuohuksissaan. Varaulkoministeri HORINOUTSI kertoi siitä minulle marraskuun 24 päivänä, siis jo ennen allekirjoitusta. Hän sanoi kanssakäymisen neuvostohallituksen kanssa olevan erin-

omaisen vaikeata, kun se julkaisemalla tietoja diplomaattisista keskusteluista toimii diplomaattisten tapojen ja hallitusten keskeisen courtoisien vastaisesti.

Kuten raporttini n:o 40 osoittaa, Saksan suurlähettiläs von DIRKSEN koetti tarkasti noudattaa sopimusneuvottelujen salassa pitämistä. Se, minkä hän sanoi positiivista, oli, että hän ei käynyt Tokiossa neuvotteluja ja että neuvottelut eivät tarkoittaneet sotilaallista liittoa.

Vaikka sellaista liittoa ei olekaan solmittu, on Japanin ja Saksan sotilaspiirien kesken käyty keskusteluja ainakin viime kesästä alkaen. Eräiden huhujen mukaan Japanin armeija suunnittelisi ostaa Saksasta sellaisia mekaanisia varusteita, joita Japanilla tällä hetkellä ei ole riittävästi. Mahdollista on, että näihin ostoihin käytettäisiin Mantšukuon vientitulojen ylijäämästä kertyviä varoja.

Japanin - Saksan sopimukseen ei sisälly paljonkaan konkreettisia toimenpiteitä, mutta sen tulkintaan voidaan tarpeen vaatiessa luonnollisesti sisällyttää monenlaista. Väite, että sopimus suuntautuu kominternia, mutta ei suuntaudu Neuvostoliittoa vastaan, on varsin taitava diplomaattinen formulointi. Sehän suuntautuu Neuvostoliiton pitkin aikaa harrastamaa kaksimielistä teoriaa vastaan.

Neuvostohallitus luonnollisesti selittää, että sopimus kohdistuu siihen itseensä. Heti, kun sopimusta koskeva JURENEVin tiedoitus oli saapunut Moskovaan, neuvostohallitus vastatoimenpiteenä lykkäsi toistaiseksi Japanin - sovjetin kalastussopimuksen allekirjoittamisen, jonka oli ollut määrä tapahtua marraskuun 20 päivänä. (Olen tästä jo huomauttanut rapor-

tissani n:o 42.) Tämä on varsin tuntuva vastaisku, sillä Venäjän vesillä tapahtuva Japanin kalastus on taloudellisesti erinomaisen tärkeä, ja entinen sitä koskeva sopimus menee umpeen tämän vuoden lopussa.

Japanin - Saksan sopimuksen vaikutus tulee luonnollisesti tuntumaan Japanin kaikissa kansainvälisissä suhteissa.

Sopimuksen II artiklassa on edellytetty, että sopimusvaltiot voivat kutsua siihen osallistumaan kolmansia valtioita. Tietämäni mukaan ei ainakaan Tokiossa ole toistaiseksi esitetty tällaista kutsua millekään kolmannelle valtiolle.

Kuten ylempänä on mainittu, ulkoministeriön tiedoitus viittaa erikoisesti siihen, että kommunismi on tunkeutunut Kiinaan. Kun Sinkiang ja Ulko-Mongolia jo todellisuudessa kuuluvat kominternin valtapiiriin ja kiinalaisia kommunistisia joukkoja lisäksi operoi niiden välimailla Šensissä, Kansussa ja Ningsiassa, on selvä, että Japani on huolissaan kommunismin etenemisestä Mantšukuota ja pohjois-Kiinaa kohti. HIROTAn Kiinan-ohjelman kolmannen kohdan mukaanhan Japani on viime aikoina tarjoillut Kiinalle apuansa tämän etenemisen pysähdyttämiseksi, mutta Kiina ei ole tahtonut siihen suostua.

Nytkin Japani epäilemättä haluaisi saada ennen kaikkea Kiinan yhtymään uuteen sopimukseen. En kuitenkaan usko Kiinan hevillä siihen suostuvan. Ensimmäinen vaikutelma on, että Kiina suhtautuu sopimukseen epäluuloisesti peläten Japanin käyttävän Saksalta saamaansa tukea sekaantuakseen entistä enemmän Kiinan asioihin. Onhan kuitenkin mahdollista, että Saksa, joka arvattavasti ei halua liian paljon pilata taloudellisia Kiinan suhteitaan, koettaa vaikuttaa jonkinverran hillitsevästi Japanin Kiinan-politiikkaan.

Raportissa n:o 42 olen jo viitannut siihen, että Italia on ollut alun pitäen hyvin perillä Japanin ja Saksan neuvotteluista. Vaikka Italia ei nimenomaan liittyisikään sopimukseen, antanee se moraalisen kannatuksensa Japanin ja Saksan kominternin-vastaiselle rintamalle.

Sensijaan Ranska, Iso-Britannia ja Yhdysvallat jäänevät tämän rintaman ulkopuolelle.

Ulkoministeriön tiedoituksessa mainitaan mm. Puolan olevan erikoisesti kominternin toiminnan kohteena. Puolan asiainhoitaja TRAWIŃSKI on kuitenkin vakuuttanut minulle, että Puola ei aio yhtyä sopimukseen.

Maailmansodassa Japani yhtyi entente-valtioihin keskusvaltoja vastaan. Mantšukuon-politiikkansa vyoksi Japani erosi Kansainliitosta ja on sen jälkeen ollut varsin huolissaan isolaatiostaan. Nyt se on sopimussitein liittynyt Saksaan ja samalla potentiaaliseen antikommunistiseen valtioiden ryhmään. Sopimuksen kautta se on taas tullut intressoiduksi Euroopankin asioihin.

Tämä uusi ulkopoliittinen suuntautuminen näyttää tällä hetkellä olevan Japanin kohdalta sopimuksen tärkein seuraamus.

Hugo Valvanne

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 76.

Ministeri Valvanne

16/12 1936.

5000—10—35 4261

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. **Salainen.**

KIRJELMÄ n:o 603 - 160. 1 185 Sal. D 37.

Tokio SSA 16 P:NÄ joulu KUUTA 19 36. 16/1-37

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o 5 C15

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 46:

"Japani ja Italia".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 46.

Ministeri: Hugo Valvanne

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o **46.**

Tokio ssa **16** p:nä **joulu** kuuta 19**36.**

Asia: **Japani ja Italia.**

Viime raportissani selostin Japanin ja Saksan välisen kominternin vastaisen sopimuksen solmimista. Ennenkuin maailma vielä oli toipunut tämän tapahtuman aiheuttamasta hälystä, levisi tieto, että myös Japani ja Italia olivat tehneet jonkinlaisen sopimuksen keskenään.

Ensi kiireessä luultiin monella taholla, että Italia oli suorastaan yhtynyt Japanin - Saksan sopimukseen sen II artiklassa edellytetyllä tavalla. Niin ei kuitenkaan ollut laita. Japanin ja Italian välinen yhteisymmärrys on laadultaan vaatimattomampi.

Japanin ulkoministeriö ilmoitti tämän yhteisymmärryksen saavuttamisesta kuluvan kuun 2 päivänä. Ilmoitus sisälsi, että Japanin hallitus ottaen huomioon tilanteen muuttumisen Abessiniassa oli päättänyt sulkea Addis-Abebassa olevan lähetystönsä ja perustaa sen sijaan konsulinviraston. (Sivumennen sanoen mainittu lähetystö oli niin uusi, että sille ei vielä ollut ehditty nimittää vakinaista päällikköäkään).

Ulkoministeriön ilmoituksen mukaan Italia Japanin päätöksen johdosta "vakuutti tulevansa kiinnittämään suopeata huomiota Japanin kaupan ja muiden intressien suojeluun. Näiden

JAKELUOHJE: **Tavallinen.**

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

vakuutusten nojalla odotetaan neuvottelujen alkavan Japanin ja Abessinian kauppasuhteiden järjestelystä".

Kuten näkyy, Japani muuttaessaan Addis-Abeban lähetystönsä konsulinvirastoksi ei ole tehnyt muuta kuin noudattanut Saksan esimerkkiä, jota jo eräät muutkin vallat ovat noudattaneet.

Tällä hetkellä on vielä tietymätöntä, tulevatko Roomassa käytävät kaupalliset neuvottelut tarkoittamaan vain Japanin - Italian kauppasopimuksen soveltamista Abessiniaan vai erikoista sopimusta.

Kuten vuonna 1935 kerroin useissa raporteissani, oli yleinen mielipide Japanissa Italian Abessinian-sotaretken aikana hyvin italialaisvastainen. Japani oli aikaisemmin suunnitellut voimakasta taloudellista ekspansiota Abessiniassa pitäen lähinnä silmällä sikäläisiä puuvillan istuttamisen mahdollisuuksia. Kun Italia alkoi invaasionsa, selitettiin laajoissa Japanin piireissä, että kysymyksessä oli eurooppalaisen imperialismin hyökkäys värillistä kansaa vastaan, ja Abessinialle lähetettiin aluksi erinäisin muodoin avustusta.

Japanin hallitus pysyi kuitenkin viileänä, ja kun italialaiset kesällä valtasivat Addis-Abeban, muuttui Japanin kanta entistä pidättyväisemmäksi. Marraskuun alussa suurlähettiläs SUGIMURA ryhtyi Roomassa neuvottelemaan Japanin uudesta Abessinian-kannasta, ja neuvottelut ovat johtaneet osittaiseen tulokseen, vaikka kaupallista puolta koskevat keskustelut vielä ovatkin kesken.

Mutta Roomassa pidetty poliittinen kaupanteko on jo saanut aikaan erään sivutuotteen.

Viime kesänä Italian hallitus aikoi avata uudelleen Mukdenissa olevan konsulinvirastonsa, joka oli ollut jonkin aikaa suljettuna, ja korottaa sen samalla pääkonsulinvirastoksi. Pääkonsuliksi nimitettiin hra Leone WEILLSCHOTT, joka vuonna 1933 Tokioon saapuessani oli Italian suurlähetystön neuvoksena ja myöhemmin oli jonkin aikaa ministerinä Tallinnassa. Italia ei kuitenkaan tahtonut vielä uhmata Kansainliiton Mantšukuon-kysymyksessä tekemää päätöstä ja lähetti WEILLSCHOTTin ensin Nankingiin hankkimaan eksekvatuurin. Sieltä hän saapui Tokioon, jossa Italian suurlähetystö asettui yhteyteen Mantšukuon edustajain kanssa. Mantšukuo ei Nankingin-matkan vuoksi hyväksynytkään WEILLSCHOTTia.

Nyt marraskuun 20 päivänä Italian suurlähettiläs AURITI tekikin Mantšukuon täkäläiselle suurlähettiläälle kirjallisen esityksen Mukdenin pääkonsulinviraston avaamisesta. Joulukuun 1 päivänä Mantšukuon hallitus antoi hyväksymisensä, ja pari päivää myöhemmin Italian ja Mantšukuon täkäläiset suurlähettiläät kävivät virallisilla käynneillä toistensa luona.

Italia on siis nyt Mantšukuon-kysymyksessäkin uhmannut Kansainliiton kantaa ja saa nyt ottaa vastaan Kiinan paheksumisen ilmaisut.

Japanin ulkoministeriö on noudattamansa virallisen kannan mukaisesti selittänyt, että sillä ei luonnollisesti ole mitään tekemistä Italian ja Mantšukuon kesken tehdyssä sopimuksessa.

Kun suurlähettiläs AURITI eilen oli lähetystössä Tasavallan presidentin SVINHUFVUDin merkkipäivän johdosta pitämälläni vastaanotolla, kysyin häneltä näistä neuvotteluista. Hän

vastasi, että hänen osuutensa oli ollut aivan passiivinen. Neuvottelut oli yksinomaan käyty Roomassa.

Ne järjestelyt, jotka Italia täten on tehnyt Japanin ja Mantšukuon kanssa, ovat siis luonteeltaan aivan toisenlaiset kuin Japanin - Saksan sopimus. Italia ei Japanin-suhteissaan ole mennyt yhtä pitkälle ulottuviin sitoumuksiin kuin Saksa, ja toisaalta Japani on koettanut tehdä käännöksensä Abessinian-kysymyksessä varovassa muodossa. Mutta joka tapauksessa Japani marraskuussa solmi tärkeät sopimukset kansallissosialistisen Saksan ja fascistisen Italian kanssa ja asettui siten ideologiseen rintamaan niiden rinnalle.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 47.

Ministeri Valvanne

17/12 1936.

5000—10—35 4261

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 604 - 161.

Tokio SSA 17 P:NÄ joulu KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U M. 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 47:

"Japani ja Puola".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 47.

Ministeri:

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 47.

Tokio ssa 17 p:nä joulu kuuta 1936.

2 185 Pal 37.
16/1-37

Asia: Japani ja Puola.

5 C 15

Jo useita vuosia sitten, jolloin PATEK oli Puolan ministerinä Tokiossa, Puola ehdotti Japanille, että molemmat maat vastavuoroisesti korottaisivat lähetystönsä suurlähetystöiksi. Finanssisyistä Japani ei kuitenkaan suostunut ehdotukseen.

Puolan uusitusta ehdotuksesta Japanin ulkoministeriö budjetissaan, joka käsittää huhtikuun 1 päivänä 1937 alkavan varainhoitovuoden, pyysi määrärahaa Varsovan-ambassadin perustamista varten. Perusteluissaan ulkoministeriö huomautti, että Puolalla Neuvostoliiton ja Saksan välillä sijaitsevana on tärkeä maantieteellinen asema.

Finanssiministeriö onkin nyt hyväksynyt ehdotuksen, ja asianomainen määräraha tulee esiintymään parlamentille uudenvuoden jälkeen annettavassa menoarviossa. Todennäköisesti ehdotus ei tule herättämään vastustusta parlamentissa, joten Japani ja Puola korottanevat lähetystönsä ambassadeiksi ensi vuoden aikana.

Puolalla on Tokiossa ollut populääri ministeri Michel MOŚCICKI (Puolan tasavallan presidentin poika), joka jätti valtakirjansa keisarille samana päivänä kuin allekirjoittanut,

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

lokakuun 5 päivänä 1933. Äskettäin hän lähti lomalleen Puolaan eikä oman ilmoituksensa mukaan odottanut enää palaavansa tänne. Hän on täällä ollessaan huomattavasti vahvistanut Japanin ja Puolan hyviä välejä.

Aikaisemmin raportissani olen jo maininnut Puolan asiainhoitajan TRAWIŃSKIn minulle kertoneen, että Puola ei Japanin-ystävyydestään huolimatta aikonut yhtyä Japanin-Saksan kominternin-vastaiseen sopimukseen.

Sama asiainhoitaja on muuten minulle maininnut, että Puola nykyään pyrki hankkimaan itselleen siirtomaata. TRAWIŃSKI vakuutti, että Puolan hallitus erikoisesti toivoi Ranskan luovuttavan sille Madagaskarin. Hänen kertomansa mukaan olisi siellä aikaisemmin toiminut joitakin puolalaisia tärkeissäkin asemissa ja Puolalla siitäkin syystä olevan erikoista kiinostusta saareen.

En ole aikaisemmin sattunut kuulemaan mitään Madagaskariin kohdistuvasta Puolan toiveesta, mutta mainitsen nyt kaiken varalta TRAWIŃSKIn lausunnosta.

Hugo Valvanne

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 48.

Ministeri Valvanne

10/12 1936

1

5000—10—35 4261

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 607 - 162.

Tokio SSA 18 P:NÄ joulu KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Salainen.

3 / 185 Sal. D 37.

16/1-37

5 C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 48:

"Prinssi TŠITŠIBUn matka. II".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 48.

Ministeri: Hugo Valvanne

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 48.

Tokio ssa 18 p:nä joulu kuuta 19 36.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
3 185 Sal. D 17.
16/1-37
5 C15

Asia: Prinssi TŠITŠIBUn matka. II.

Tasavallan Presidentin SVINHUFVUDin merkkipäivänä lähetystössä järjestetyllä vastaanotolla oli läsnä mm. hoviministeriön ulkomaanosaston päällikkö JAMAGATA. Hän kertoi hoviministeriön juuri saaneen virallisen tiedon, että valtaistuimeltaan luopuneen kuninkaan EDWARD VIII:n aikaisemmin Japanin keisarille osoittama kutsu olla edustettuna ensi toukokuussa Lontoossa pidettävissä kruunajaisissa oli peruutettu. JAMAGATA lisäsi hoviministeriöllä olevan syytä luulla, että kuningas GEORGE VI:n kruunajaiset pidettäisiin kuitenkin samaan aikaan. Sen vuoksi jatkuivat prinssi TŠITŠIBUn matkan valmistukset edelleen uutta virallista kutsua odotettaessa.

Prinssi TŠITŠIBU tulee luultavasti oleskelemaan Lontoossa kuninkaan vieraana koko toukokuun. Hänelle on varattu siellä asunto Hyde Park hotellissa.

Prinssi, joka parin viime vuoden aikana on ollut garnisonipalveluksessa pohjois-Japanissa, palasi joulukuun alussa Tokioon aloittaen taas säännöllisen työskentelyn armeijan yleisesikunnassa.

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Everstiluutnantti TERADA, joka tänä syksynä sai siirron sotilasasiamiehen toimesta Helsingistä yleisesikuntaan Tokioon, on minulle kertonut palvelevansa samassa osastossa kuin prinssi TSITSIBU. Hän sanoi antavansa prinssille tietoja Suomen oloista.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tohiossa olevan lähetystö raportti n:o 49.

Ministeri Valvanne

28/12 1936.

5000—10—35 4261

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 612 - 165.

6 185 Sal. D 37.

Tokio SSA 28 P:NÄ joulu KUUTA 19 36.

1/2-37

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

5 C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 49:

"Eräs Mantšukuota koskeva lausunto".

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 49.

Ministeri: [signature]

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 49.

Tokio ssa 28 p:nä joulu kuuta 1936.

6 185 Sal. D 37.

1/2-37

Asia: Eräs Mantšukuota koskeva lausunto.

5 C 15

Eräs pätevimpiä Mantšukuon asiain tuntijoita Tokiossa on NATIONAL CITY BANK OF NEW YORKin Japanissa ja Mantšukuossa olevien konttorien pääjohtaja (supervisor) John L. CURTIS. Vuodet 1921-30 hän vietti Harbinissa pankin sikäläisen konttorin päällikkönä, ja nykyään hän säännöllisesti muutaman kuukauden väliajoin käy Mantšukuossa.

Kun minulla taas muutama päivä sitten oli keskustelu hänen kanssaan, pyydän selostaa eräitä hänen antamiaan tietoja.

Mantšukuon talouselämää kontrolloi pääasiallisesti sinne sijoitettu japanilainen Kwantungin-armeija. Mantšukuon taloushan oli ollut Japanin invaasion tapahtuessa hyvin primitiivistä, joten armeijalla oli ollut mainio tilaisuus kokeilla siellä valtiososialismia. Kuten tunnettua, vaikutusvaltaiset sotilaspiirit Japanissa harrastavat tällaista talouselämän kontrollointia, ja jos kokeilu Mantšukuossa onnistui, oli CURTISin mielestä otaksuttavaa, että armeija koettaisi ruveta sitä soveltamaan entistä enemmän itse Japanissakin.

Politiikkansa mukaan Kwantungin-armeija ei suosinut suuria yksityisiä taloudellisia konserneja, kuten MITSUIta ja

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

MITSUBIŠIä, eikä tahtonut päästää niitä Mantšukuohon toimimaan. Sensijaan siellä vaikutti ETELÄ-MANTŠURIAN RAUTATIEYHTIÖ, joka oli Japanin hallituksen kontrolloima ja läheisessä yhteistyössä Kvantungin-armeijan kanssa.

Nykyisten suunnitelmien mukaan koetettiin Mantšukuossa ennen kaikkea kehittää maanviljelystä. Karjanhoito tuli kysymykseen asiallisesti vain maan luoteisosissa, Hailarin seuduilla. Mineraaleja oli Mantšukuossa paljon. Maaperässä oli myös varsin suuria hiilimääriä. Toistaiseksi ei teollisuus kuitenkaan ollut päässyt sanottavasti kehittymään.

Kysyin CURTISiltä, mikä hänen mielipiteensä oli Mantšukuon rosvoista.

Hän vastasi käsityksensä olevan, että näillä rosvoilla ei ollut yhteyttä politiikkaan. Niinpä hän ei uskonut sovjetin niitä avustavan. Maassa oli kaikkina aikoina ollut rosvoja, sekä yhtä mittaa toimivia että sellaisia, jotka välitöinä olivat maanviljelijöitä.

Japanilaiset pyrkivät kerta kaikkiaan hävittämään kaikki rosvojärjestöt. Kiinni saadut rosvot teloitettiin pitemmittä prosesseitta. Japanilaiset pyrkivät saamaan kaikkiin mantšukyliin asiamiehensä, jotka havaitsisivat, milloin joku asukas lähti rosvoretkille, ja ilmoittaisivat siitä viranomaisille. Näin toivottiin aikaa myöten saatavan rosvoilu kokonaan lopetetuksi.

- - - - - -

Kun lehdissä oli juuri ollut uutinen, jonka mukaan TŠANG SUE-LIANG pidätettyään Sianfussa TŠIANG KAI-ŠEKin olisi lähettänyt ensimmäisenä neuvottelijanaan Nankingiin erään hra KL-

DERin, jonka väitettiin olevan NATIONAL CITY BANK OF NEW YORKin Tokion-konttorin aikaisemman apulaisjohtajan, kysyin hra CURTISiltä, oliko hänen pankillaan suhteita TŠANG SUE-LIANGiin.

CURTIS vastasi tuntevansa ELDERin, joka oli syntynyt ja kasvanut Mantšuriassa, mutta sanoi jyrkästi, että tämä ei ollut koskaan ollut NATIONAL CITY BANKin palveluksessa.

CURTIS sanoi myös tuntevansa hyvin TŠANG SUE-LIANGin, mutta piti häntä vähäpätöisenä miehenä. Sensijaan hänen isänsä, Mantšurian entinen diktaattori, TŠANG TSO-LIN, jonka kanssa CURTIS oli aikoinaan ollut paljon tekemisissä, oli ollut nerokas mies, vaikka olikin alkanut uransa tavallisena rosvona.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetyksen raportti n:o 50.

Ministeri Valvanne

29/12 1936

5000—10—35 4261

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 613 - 166.

Tokio SSA 29 P:NÄ joulu KUUTA 19 36.

7 185 Sal. S 37.

1/2 - 37

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

5 C15

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 50:

"Mantšulin neuvottelut".

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 50.

Ministeri: Hugo Valvanne

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 50.

Tokio ssa 29 p:nä joulu kuuta 1936.

7 185 Kol. D -37.
1/2-37
5 C 15

Asia: Mantšulin neuvottelut.

Viime vuoden samannumeroisessa raportissani selostin neuvotteluja, joita Mantšulissa oli vuoden 1935 kesäkuun alusta käyty Itä-Aasian kahden tulenaran alueen, Mantšukuon ja Ulko-Mongolian, edustajien kesken. Totesin mainitussa raportissa, että neuvottelut olivat päättyneet johtamatta mihinkään näkyvään tulokseen.

Viime lokakuun 2 päivänä molempien maiden valtuuskunnat uudestaan kokoontuivat neuvottelemaan. Ulko-Mongolian päävaltuutettuna oli tälläkin kertaa SAMBOVA. Mantšukuon valtuuskunta oli sikäli samanlainen kuin viime vuonna, että siinä taaskin oli kaksi japanilaista jäsentä, vaikka nyt uudet miehet, Seiki JANO ja Naoši KIKUTAKE (nämäkin toimivat tietysti muodollisesti Mantšukuon edustajina).

Kun lokakuun 6 päivänä kävin ulkoministeriössä osastopäällikkö TOGOn puheilla, kysyin, voiko hän antaa joitakin tietoja näistä neuvotteluista.

Hän vastasi, että Mantšukuo tälläkin kertaa halusi ensi sijassa saada aikaan, että kumpikin maa asettaisi toisen maan pääkaupunkiin vakinaisen edustajansa. Mutta samalla tultaisiin neuvotteluissa keskustelemaan "kaikista avoinna ole-

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

vista asioista".

Sittemmin on osoittautunut, että tällaisiin asioihin nyt kuuluivat myös ehdotukset, jotka tarkoittivat sekakomissioiden asettamista käsittelemään rajankäyntiä ja rajarauhan turvaamista. Vastaavien komissioiden asettamisestahan Japani ja Neuvostoliitto ovat tämän vuoden aikana periaatteellisesti sopineet, ja nähtävästi sopimukseen on kuulunut, että ne nukkemaat, joiden naruja nämä molemmat suurvallat hoitelevat, myöskin saavat neuvotella samasta asiasta.

Mantšukuon ja Ulko-Mongolian valtuuskunnat ovat käyneet neuvottelujaan taaskin vanhaan perinteiseen itämaiseen tapaan, liikaa kiirettä pitämättä. Neuvottelujen proseduurista keskusteltiin niin kauan, että ensimmäinen varsinainen työkokous saatiin pidetyksi vasta lokakuun 28 päivänä.

Muutama päivä myöhemmin, marraskuun alussa, ilmoitettiin Ulko-Mongolian valtuuskunnan SAMBOVAn sairastuneen. Hän palasi pian Ulan Bator Hotoon ja Mantšukuon päävaltuutetut lähtivät niinikään omaan pääkaupunkiinsa SINkingiin.

Muodollisesti jatkuivat Mantšulin neuvottelut kuitenkin jouluaattoon asti, jolloin päätettiin lykätä istunnot kuukaudeksi eli tammikuun 25 päivään.

Mantšukuon ja Ulko-Mongolian neuvottelut eivät siis tänäkään vuonna ole johtaneet mihinkään näkyvään tulokseen. Ehkäpä molempien maiden valtuuskunnat kuitenkin vähitellen oppivat neuvottelemaan keskenään.

Samaan aikaan, kuin Mantšulin neuvotteluja on käyty, ovat Ulko-Mongolian pääministeri AMOR ym. arvohenkilöt vierailleet Moskovassa, jossa lehtitiedoista päättäen herrat STALIN,

MOLOTOV ja VOROŠILOV ovat ottaneet heidät erittäin kohteliaasti vastaan. Kaikesta päättäen Moskovassa pidetyt Ulko-Mongolian neuvottelut ovat olleet tuloksellisemmat kuin Mantšulissa pidetyt.

Hugo Valvanne

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 57.

Ministeri Talvanne

20/12 1936.

5000—10—35 4361

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 615 - 168.

8/186 Sal. S 37

Tokio SSA 30 P:NÄ joulu KUUTA 19 36.

1/2 - 37

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

5 C15

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 51:

"Vuoden 1940 olympialaiset".

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 51.

Ministeri: [signature]

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 51.

Tokio ssa 30 p:nä joulu kuuta 1936.

8/186 Sal. 8 37.

1/2-37

5 C15

Asia: **Vuoden 1940 olympialaiset.**

Suomen ja Japanin kilpaillessa vuoden 1940 olympialaisten kisojen isännyydestä lähetystö mahdollisimman tarkasti pyrki Japanin kohdalta seuraamaan asiaa ja on vuoden 1935 alusta alkaen lähettänyt siitä lukuisia raportteja. Heti ensimmäisissä näistä huomautettiin, että Japani kisat saadakseen oli pannut liikkeelle myös diplomaattisen organisaationsa. Ellen erehdy, Japani saikin aikaan itselleen myönteisen päätöksen Berliinissä ennen kaikkea sen vuoksi, että se oli diplomaattista tietä etukäteen hankkinut mahdollisimman monilta mailta (mm. etelä-amerikkalaisilta) sitoumuksen äänestää sen puolesta. Suomi ei tietääkseni käyttänyt tähän tarkoitukseen diplomaattista koneistoaan eikä kaiketi muitakaan teitä ottanut yhteyttä Etelä-Amerikan maihin, vaikka Genève'in kokemukset ovat osoittaneet, miten tärkeitä näiden äänet ovat kansainvälisissä ratkaisuissa.

Kun päätös Berliinissä tehtiin, olin täältä poissa lomallani, mutta palattuani sain kuulla, miten rajattoman innostuksen kisojen myöntäminen Japanille oli täällä herättänyt.

Japanilaisten urheilijain Berliinissä saavuttamat menestykset olivat myös aiheuttaneet haltioitumista.

JAKELUOHJE:

Tavallinen ja lisäksi Opetusministeriölle ja konsuli Ernst KROGIUKSELLE.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Olipa ensi kiihkossa luultu, että menestykset olisivat olleet vielä suuremmat, jos ei japanilaisia olisi kohdeltu vastoin urheilukoodin sääntöjä. Niinpä lähetystönharjoittelija KALA oli sattunut kuulemaan yleisradiossa väitettävän, että suomalaiset kilpailijat 5,000 metrin juoksussa olisivat tehneet esteitä MURAKOSOlle. Olipa lähetystö saanut anonyymin kirjeen, jossa luvattiin, että vuonna 1940 maksettaisiin suomalaisille näiden Berliinissä tekemä kiusa.

Tällaisiin kiihkoiluihin ei kuitenkaan kannata kiinnittää huomiota. Voin mainita, että kun tässä kuussa olin pitämässä esitelmää Tõuo-yliopistossa, jossa MURAKOSO opiskelee, tämä vakuutti olympialaismatkallaan viihtyneensä parhaiten juuri Suomessa ja kertoi NURMEN Berliinissä antaneen hänelle hyviä neuvoja.

- - - - - - - - -

Kisojen jälkeen on Japanin urheilun johdon keskuudessa ja ympärillä ollut paljon ristiriitaa.

Berliinistä lomalleen saapunut ambassadin sihteeri sai aikaan sensaation väittäessään, että Japanin joukkue olisi rettelöinyt kisojen saksalaisia toimihenkilöitä vastaan. Syytöksen johdosta joukkueen johtajana toiminut Japanin amatööriurheilijain liiton varapuheenjohtaja HIRANUMA (joka kesällä kävi Helsingissäkin) pyysi eroa viimeksi mainitusta toimestaan. Vain vaivoin saatiin hänet jäämään paikalleen.

Mainitun liiton puheenjohtajan toimi on sen edellisen haltijan kuoleman jälkeen ollut eräitä vuosia täyttämättä. Henkilöstä sopiminen on ollut erinomaisen vaikeata. Vasta joulukuun 18 päivänä saavutettiin yksimielisyys, ja puheenjohtajaksi valittiin ratsastusliiton puheenjohtaja, reservissä oleva ken-

raaliluutnantti Matahiko OŠIMA. Valituksi tultuaan hän sanoi ottavansa toimen vastaan siinä mielessä, että Japanin urheilijat ovat valmiita voittamaan vuoden 1940 kisojen kaikki lajit !

Pitkin syksyä on neuvoteltu näiden kisojen järjestelykomitean kokoonpanosta. On ollut erittäin vaikea ratkaista, miten valtion eri laitosten, Tokion kaupungin ja urheilujärjestöjen edustus on sovitettava yhteen. Vasta tämän kuun 19 päivänä opetusministeri HIRAO suurten ponnistusten jälkeen sai asian ratkaistuksi.

Järjestelykomitean puheenjohtajaksi tuli 73-vuotias prinssi Ijesato TOKUGAVA, joka viime keväänä valittiin Japanin kolmanneksi edustajaksi Kansainväliseen olympialaiskomiteaan.

Varapuheenjohtajaksi valittiin ylempänä mainittu kenraali OŠIMA ja Tokion pormestari UŠIZUKA.

Jäseniksi tulivat kansainvälisen komitean jäsenet kreivi SOJEŠIMA ja KATO; varasotaministeri kenraali UMEDZU; varaopetusministeri KAVAHARA; Tokion varapormestari OKUBO; valtuuston puheenjohtaja MORI; ylempänä mainittu hra HIRANUMA; varaulkoministeri HORINOUTŠI ja Japanin kauppakamarin presidentti JUKI.

Komitean kokoonpanoa on jo ehditty arvostella. Muutkin piirit haluavat saada siihen edustajansa.

Stadionin paikasta ei vielä ole mitään yksimielisyyttä. Tällä hetkellä on ehdolla seitsemän eri paikkaa.

Eräät piirit haluaisivat järjestää tulevat kisat sparttalaisen yksinkertaisiksi urheilujuhliksi, toiset taas tahtoisivat Saksan tavoin käyttää tilaisuutta osoittaakseen maa-

ilmalle, mitä efektejä Japani kykenee saamaan aikaan. Ei ole yleensä viisasta ennustaa, mutta polkäänpä kuitenkin, että jälkimmäinen mielipide pääsee voitolle.

Vuoden lähetessä loppuaan kisojen suunnittelu on vielä varsin hajanaista. Mutta monella taholla kuitenkin jo valmistellaan kisoja: hotellien ja kulkuneuvojen parantamista suunnitellaan, ja poliiseille, autonkuljettajille ja geišoille on annettu määräys opetella englanninkieltä.

Hugo Valvanne

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 52.

Ministeri Valvanne

31/12 1936.

5000—10—35 4361

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 617 - 170.

Tokio SSA 31 P:NÄ joulu KUUTA 19 36.

9/186 Sal. 37.

1/2-37

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

5 C 15

VIITTAUS: D. U. M. 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 52:

"Japanin - Neuvostoliiton kalastus-sopimusta koskevat neuvottelut".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 52.

Ministeri: Hugo Valvanne

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 52.

Tokio ssa 31 p:nä joulu kuuta 1936.

9 18 Sal. 8 37.
12-37 -s
5 C15

Asia: Japanin - Neuvostoliiton kalastus-sopimusta koskevat neuvottelut.

Vuoden 1935 raportissani n:o 23 olen käsitellyt otsakkeessa mainittua sopimusta. Mainitsin siinä, että Neuvostoliitto toukokuun 26 päivänä 1935 sanoi irti sopimuksen, joka oli tehty tammikuun 23 päivänä 1928. Siitä alkaen on Moskovassa neuvoteltu uuden kalastussopimuksen solmimisesta.

Kun neuvottelut eivät olleet johtaneet tulokseen, allekirjoitettiin molempien valtioiden kesken viime toukokuun 25 päivänä pöytäkirja, joka pidensi kalastussopimuksen voimassaoloajan tämän vuoden loppuun.

Senjälkeen jatkettiin yhä neuvotteluja, joita Japanin puolesta hoiti sen Moskovassa oleva asiainhoitaja (sittemmin Suomeen ministeriksi nimitetty) hra SAKO.

Palatessani lokakuun alkuun Tokioon tuli tieto, että SAKO ja narkomindelin osastopäällikkö KOZLOVSKIJ olivat vihdoinkin parafoineet uuden sopimuksen.

Japanin ja sovjetin taloudellisista suhteista on Japanin kalastusoikeus Venäjän vesillä tärkein. Venäjä on kuitenkin viime vuosina valtavasti kehittänyt omaa kalastustaan Tyyneen mereen ulottuvilla rannikoillaan ja pyrkii työntämään Japania sieltä pois.

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriöile.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Uusi sopimusteksti oli tästä johtuen kompromissin tulos. Japani oli mm. halunnut poistettavaksi kalastusalueiden huutokaupan, mutta sitä koskevat määräykset olivat jääneet uuteen sopimukseen. Vuokramaksujen kurssi 32.5 seniä (noin Smk 4:50) ruplalta sensijaan oli pysytetty japanilaisten vaatimuksen mukaisesti. Sopimuksen voimassaoloajaksi oli määrätty 8 vuotta.

Keskustellessani varaulkoministeri HORINOUTŠIn kanssa marraskuun 3 päivänä kysyin häneltä, oliko Japani uuteen sopimustekstiin tyytyväinen. Hän vastasi, että Venäjän vesillä tapahtuva kalastus oli Japanille ensiluokkaisen tärkeä kysymys. Se oli kuitenkin niin laajakantoinen asia, ettei sitä koskeva sopimus voinut tulla täysin jommankumman sopimuspuolen mieleinen. Hän sanoi Japaninn kuitenkin suurin piirtein olevan uuteen sopimukseen tyytyväisen.

Marraskuussa keisari salaneuvoston suosituksesta Japanin osalta hyväksyi tekstin. Sopimuksen allekirjoittamisen piti tapahtua Moskovassa marraskuun 21 päivänä. Mainittuna päivänä narkomindel kuitenkin ilmoitti, että allekirjoittaminen oli lykättävä toistaiseksi, koska Neuvostoliiton hallituksen piti sitä ennen suorittaa loppuun eräitä sisäisiä järjestelyjä.

Kun Japanin uusi suurlähettiläs ŠIGEMITSU joulukuun 9 päivänä käydessään LITVINOVin luona pyysi tätä jouduttamaan sopimuksen allekirjoittamista, tämä vastasikin, että neuvostohallitus "erään epäsuotavan tapahtuman" vuoksi ei toistaiseksi voinut sitä allekirjoittaa. Tämä "tapahtuma" oli luonnollisesti Japanin - Saksan sopimuksen marraskuun 25 päivänä tapahtunut allekirjoitus.

Tämä sovjetin jyrkkä vastaus aiheutti Japanissa kiivaan reaktion. Salaneuvosto, joka Japanissa on aktiivisesti toimiva tärkeä instanssi, kutsui ulkoministeri ARITAn kokoukseensa ja arvosteli ankarasti hänen menettelyään. ARITAn ero ulkoministerin paikalta näytti mahdolliselta, ja koko hallituksen asema horjui.

ŠIGEMITSU sai ohjeikseen tehdä voitavansa, jotta sopimus ennen vuoden loppua saataisiin allekirjoitetuksi.

Toisaalta Tokion ulkoministeriö selitti, että Japanin kalastusoikeus ei perustunut vuoden 1928 sopimukseen; se muka vain määräsi, millä tavalla kalastuksen piti tapahtua. Kalastusoikeus oli vahvistettu jo aikaisemmin sopimuksin ja se oli Portsmouthin rauhasopimuksen kulmakiviä. Pekingissä 1925 tehty sopimus, jolla Japani oli järjestänyt suhteensa Neuvostoliittoon, oli selittänyt Portsmouthin sopimuksen olevan täysin voimassa. Jos sovjet kieltäytyi allekirjoittamasta uutta kalastussopimusta, oli Japanin käytettävä muita keinoja kalastusoikeutensa suojelemiseksi.

Neuvottelut konfliktin välttämiseksi jatkuivat Moskovassa. Juuri ennen joulua tuli tieto, että siellä oli vihdoinkin sovittu siitä, että vuoden 1928 kalastussopimuksen ja sen liitteiden voimassaoloaika pidennetään vuoden 1937 loppuun.

Pidennystä koskeva pöytäkirja esiteltiin tämän kuun 28 päivänä Tokiossa salaneuvostolle, joka hankki sille keisarin vahvistuksen. Vielä saman päivän iltana herrat ŠIGEMITSU ja STOMONIAKOV Moskovassa allekirjoittivat ~~sopimuksen~~ pöytäkirjan.

Japani ja Neuvostoliitto olivat siis kumpikin tämän vuoden lopulla kirjistäneet keskinäiset välinsä, mutta välttä-

vät kuitenkin viime hetkessä vaikean konfliktin syntymisen.

Taloudellisesti erinomaisen tärkeä kalastuskysymys jää nyt lyhytaikaisen sopimuksen varaan. Sen perusteellinen ratkaisu tulee varmaan vielä johtamaan moniin vaikeuksiin.

Hugo Valvanne